

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

UC-NRLF

B 3 421 611

LIBRARY
CITY OF
INDIANA

CONVERTED

MAGYAR REMEKIRÓK

A MAGYAR IRODALOM FŐMŰVEI

Sajtó alá rendezik

Alexander Bernát	Erődi Béla	Négyesy László
Angyal Dávid	Ferenczi Zoltán	Rákosi Jenő
Badics Ferencz	Fraknói Vilmos	Riedl Frigyes
Bánóczi József	Gyulai Pál	Széchy Károly
Bayer József	Heinrich Gusztáv	Széll Kálmán
Beőthy Zsolt	Koroda Pál	Váczy János
Berzeviczy Albert	Kossuth Ferencz	Vadnay Károly
Endrődi Sándor	Kozma Andor	Voinovich Géza
Erdélyi Pál	Lévay József	Zoltvány Irén

42. KÖTET

ARANY JÁNOS MUNKÁI

II.

BUDAPEST

FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irod. intézet és könyvnyomda

1902

ARANY, JÁNOS

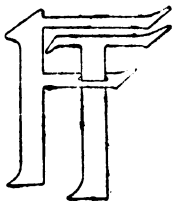
MUNKÁI

Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta

RIEDL FRIGYES

II. kötet

Kisebb költemények. 2.

BUDAPEST

FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irod. intézet és könyvnyomda

1902

PRESENTATION
COPY ADDED
ORIGINAL TO BE
RETAINED

1913

LOAN STACK

Franklin-Társulat nyomdája.

PH 3205

A1

1902

v. 2

REG ÉS EST.

Szeretem a reggelt,
Mikor a jegenyék sudarára
Legelébb esik a
Születő nap arany sugára
S kiderül a vidék,
Szine, illata, hangja föléd:
Tova még, tova még!
Enyim a nap, enyém az élet...

Ah, az est!
Bágyad akkor elme, test;
Hazaszáll a megtört lélek;
Nő a lombárny... félek, félek.
Mit hozál *ma*, vándor szellem,
Hogy *holnapra* fölemeljen?...
Boldog, ha visszanéz a mára
Öntudatod nyájas sugára! —

(1854.)

A BAJUSZ.

Volt egy falu — nem tudom hol
Abba' lakott — mondjam-é, ki?
Se' bajusza
Se' szakállá,

Egy szőr szála
Sem volt néki ;
Annálfogva helységében
Nem is hítták egyéb néven :
Kopaszszáju Szűcs György bátya ;
E volt az ő titulája.
No mert (közbe legyen mondva)
Azt az egyet meg kell adni,
Hogy a Szűcs György falujában
Könnyű volt eligazodni :
Mivel ottan minden ember
Névhez jutott olcsó szerrel
Azon felül, mit az apja
Adott neki, meg a papja.
Nem tudom, ha más vidéken
Meg-van-é e szép szokás,
Nem tudom ; de nagy kár lenne
Ha divatból úgy kimenne,
Mint például — hogy többet ne
Mondjak... a káromkodás !

Egyébiránt Szűcs György gazda
Semmit is el nem mulasztja,
Hogy bajuszát megnövelje,
Meglévén... a puszta helye.
Kente, fente ő azt irral,
Kigyóhájjal, medvezsirral,
Ebkaporrall, kutyatéjjel ;
Meg is nőtt az minden éjjel
— Tudniillik, álmában ;
S ha fölébredt, mennyi kéjjel
Tapogatta... hiában !

A mi pedig Szűcs György gazdát
Máskülönben illeti :
Nem bolond ember volt ám ő :
Ládájába' pénz egy bögre,
Azonkívül juha, ökre
És — számara volt neki.
Sőt az is szent, hogy már régen
Ott ülne a bírószéken,
Hasa, hája, kék nadrága ...
Minden kész e méltóságra :
De mit ér, ha nincs bajusz !
Ily anyám-asszonyos képpel
Sohsem választá a nép el ;
Szavazott rá tíz, vagy húsz.

Oh ti, kiket a természet
Bajusz-áldással tetézt,
Ti nem is gondolhatjátok,
A csupasz száj mily nagy átok !
Ti, midőn a szúrós serte
Sima állatok kiverte,
Minden szentet sorra szedtek
S a beretvától sziszegtek !
Ti, ha egyszer, hébe-korba'
Beleér levesbe, borba
Szegény ártatlan bajusz ; vagy
Télen át rá jégcsap, zúz fagy :
Már az olyan nagy sor nektek !
Már ollót mit emlegettek,
Nem tudván, e szőr mily drága,
Becsesebb a drága gyöngynél :
E hiányzott csak Szűcs Györgynél,

S lám! hiányzott boldogsága.
 Mily irígyen nézte másnak,
 A legutolsó kapásnak,
 Hogy mohos a szája-széle :
 Bezzeg, cserélt volna véle !
 De mi haszna! mind hiába !
 Nincs orvosság, patikába,
 Széles mezőn, drága kertben,
 Vagy más helyen,
 A mi neki szórt neveljen !
 S már a bajszot úgy gyűlölte,
 Hogy legott a méreg ölte,
 Látva, hogy nő más embernek,
 Vagy korommal fest a gyermek ;
 Sőt csupán ezér' a macskát
 Sem tűrhette udvarában, —
 S bajuszt kapván áldott nője,
 Elkergette, vén korában.

Történt, hogy oláhczigányok,
 (Tudvalevő nagy zshiványok)
 Kóborlának a vidéken,
 S megszálltak a faluvégen.
 Nosza mingyár' sátort ütnék,
 Tüzet rakva, főznek, sütnék
 Abból, a mit valahonnan
 Más faluból idehoztak,
 Minthogy onnan
 Éhen szomjan
 Búcsú nélkül eltávoztak.
 Meghíják a rokonságot,
 A helybeli cigányságot

És ezeket törül hegyre
Kivallatják mindenképen :
Mi van ? hogy' van a helységben ?
S a hallottat szedik begyre.
Épen mint a jó vezér,
Ha az ellenséghez ér,
Minden bokrot és fatörzsöt,
Minden zegzugat kikémel ;
Lassan mozdul seregével,
Küld vigyázót, előrsöt,
Puhatolja merre gyengébb,
Hol erősebb az ellenség ;
Nem siet, de csupa szemfűl,
S mikor aztán ütközetre
Megy a dolog : gyors a tetre,
Veri a vasat, míg meg nem hűl.
Nemkülönben a bölcs vajda
Haditervet kohol mingyárt :
Nincsen egy ház, nincs egy pajta,
Hogy ne tudná csinja-binját :
Hol lakik dús özvegy asszony,
Kit jó móddal megkoppaszson ?
Melyik háznál van eladó,
Sári, Panni, Zsuzsi, Kató,
Ki legény után bolondul ?
Mert az a jövendőlést
Megfizeti ám bolondul !
Kinek esett holmi kára
S van szüksége prófétára,
Hogy nyomába ne jöhessen,
Sőt, a mi több, ráfixessen ?

Ki szeretne gazdagodni,
Könnyű módon pénzhez jutni :
Ásni onnan, hova nem tett,
Vagy, *ha tett is,*
A letett kincs
Idő közben elszelentett ?
Mind ez a vén vajda gondja,
Ki nem adná egy vak lóért,
Hogy a magyar kész bolondja.

Nem kerülte ki figyelmét
Szűcs György uram nyavalyája,
Gondolván, hogy ő kigyelmét
Egy kissé *megberetvélja.*
Nem kell ahoz neki szappan,
A nekül is mester abban :
Szőrmentibe, vagy viszára
Beretválni nincsen párja.
Kivált most, hogy az idő
S alkalom oly kedvező :
Ripeg-ropog
A sarló-fog,
Munkától ég a mező ;
Nincsen otthon,
Csak az asszony,
Hogy megfőzzön,
Vagy dagaszszon ;
Vagy ha néhol egy beteg
Szalmaágyon fentereg ;
Vagy a *seprű*, házörzőnek
Felállítva küszöbre ;

De ha Isten meg nem őrzi,
Ott lehet az örökre.

Egyedül van Szűcs György gazda,
Egy lélek sincs udvarában :
Hát im! a furfangos vajda
Beköszön a pitvarában.
«Ejnye gazduram, a kőbe!
Mi dolog az, hogy kigyelmed
Bajuszát *levágja* többé?
Magyar ember-é kigyelmed?»
Milyen szemmel nézett rája
Szűcs György gazda képzelhetni :
A vasvillát sem lehetne
Mérgebben odavetni ;
De a cigány győzte szóval,
Hízelgővel, úsztatóval :
Míg György el nem panaszkolta
Hogy áll a dolog mivolta.

«Szent Pilátus! minő szégyen!
Hát miér' nem mondta régen?
Soha sem volt? nem is *termelt*?
Hát miért nem mondta kelmed?
Nagy bajusza volna régen :
Hisz ez az én mesteriségem !»

Megörüle György a szónak,
Hogy bajusza lesz maholnap,
S mintha nőne a szép sörte,
Már a helyét is pöddörte.

Sonka, sódar,
 Füstös oldal,
 Liszt, szalonna,
 Főzelék,
 Van elég;
 Ráadásul jó ozsonna,
 S valamit a vajda kére,
 Megalkudva, megigérve.
 Nosza, tüzet rak legottan,
 Lobog a láng, bőg a katlan,
 Száll a szikra, fojt a füst,
 Fő a fürdő, forr az üst,
 Benne mindenféle gyimgyom,
 Holmi gizgaz, holmi ringyrongy
 A mi úton, útfelen
 Elhányódik, vagy terem.
 E bűbajos fürdőlében
 Nő meg a György bajsza szépen;
 S ha hibáznék egy kicsi:
 A babona ráviszi.

Kész immár a bornyomó kád:
 Szűcs György, jó remény fejébe,
 Nyakig ül a szennyes lébe,
 Istennek ajánlva dolgát.
 A cigány sereg azonban
 Beszivárog alattomban;
 Jön elébb egy, aztán kettő,
 Mintha csak úgy történetből,
 Szerencsére a vajdának
 Épen jó, hogy bebotlának!

Egy tüzet rak, más vizet mer,
 Másik fát hoz... kell az ember;
 Úgy szaladnak! úgy segítenek!
 Dolgot ád a vajda mindnek.

Hogy pedig a hasznos pára
 Szűcs uram fejét megjárja:
 Elővesznek egy nagy ponyvát
 És a fürdőkádra vonják;
 S a kád mellett körbe-körbe
 Táncz kezdődik, fürge, pörge;
 Kalapáccstól dong a donga,
 «Tiktak, tiktak» foly a munka,
 S egy bűvös dal
 Ümmög halkal:

«Bajusza *lesz* Szűcs Györgynek,
 Igen biz a, szegénynek.»
 S míg a ponyvát sietősen
 Jó erősen
 Apró szeggel *odaszegzi*,
 A czigányhad ujra kezdi:
 «Bajusza *van* Szűcs Györgynek:
 Ne *irigyeld* szegénynek!»

Ez alatt a pénzes bögre
 Búcsújárni ment örökre,
 Követé a füstös oldal,
 A szalonna, meg a sódar,
 Az ágynémű, fehérnémű,
 A vassféle, meg a rézmű,
 Szóval, a mi könnyen mozdult,
 Lába kelvén, mind elpusztult,

Mert a gazda — «tiktak, tiktak» —
Nem hallá, hogy zárat nyitnak.

Meddig üle György a kádban
Lepedővel leszögezve,
Nincs megírva krónikámban.
Csak annyi van följegyezve,
Hogy mihelyt abból kilépe,
Tükröt vévén a kezébe,
Hogy bajuszát felsodorja:
Nem tehette, mert nincsen mit!
Mert bajusza nem nőtt semmit,
De igen a füle s orra!

(1854.)

EGY KIS HYPOCONDRIA.

Meddő napok! üres lapok!
Kezdet elég: de semmi vég.
Lesz-e idő valaha még,
Melyben erőt s kedvet kapok?

Mi az erő? Önbizalom!
Kedvet s hevet a munka ád:
Folyó víznek nincs semmi gát,
Halál tesped álló tavon.

Nézd a napot: bár alkonyul,
Képén vitor az estbibor...
Ha! infámis rossz kerti bor!
Az ember még kijózanul!

(1854.)

A PUSZTAI FŰZ.

Ki ültetett engem sivatag pusztába
Őrökös botrányul a csavargó szélnek?
Ki ásta gyökerim' égető buczkába,
Hogy ne virulhassak, hanem mégis éljek?
Oh, legyen átkozott
A kegyetlen kéz, mely engem ide hozott!

Zöld berek aljában, enyhe patak szélén
Ifjú napjaimat oly vidáman élém!
Szél s nap ellen védve, kristály nedvet ittam,
Kék hegy és ég tiszta levegőjét szíttam;
Minden áldott reggel
Rakva lón fris lombom csillogó gyöngyekkel.

Mosolygva köszönte a kelő vitor nap,
Alája tekintvén tölgyfa sátoromnak;
Este visszanézett, bucsút venni tőlem
S én felé bókoltam a szelid szellőben;
Délbe' megkimélt s én
Nem aléltam össze forró ölelésén.

Alattam kövér fű, puha pázsitszőnyeg,
Virágzó pompája íratos mezőnek!
Ezüst levelimen hímes lepke rengett,
Hajló ágaimon víg madárdal zengett;
Rám szállt éjszakára
A bús fülmile, — nem a kevély tölgyfára.

Majd, ha a lég izzó fehér fényben ége,
 Lehajoltam a víz árnyas tükörébe,
 S míg én fürteimet nézdelém, futtában
 Száz tündér habocska mosogatta lábam ;
 Örvénykét csinált ott,
 S odagyűjté mellém az úszó virágot.

Karcsu leányzó járt fürdeni vizemben,
 Hófehér szépséggel, piros szeméremben ;
 Karom' nyujtám neki, óva lesegítém,
 Szűzi szép alakját zöld lombbal körítém ;
 Gondosan takartam,
 Hogy senki ne lássa, féltve beárnyaltam.

Jött az ifju pásztor, üldözté a bánat,
 Nem sajnáltam tőle vékony ágacskámat :
 Kimélve lemetszé, furulyának fúrta,
 Aztán oly szomorún, keservesen fűtta,
 Oly bús volt az ének !
 De szive azóta könnyebb a legénynek. —

Állok most egyedül, sivár pusztaságon,
 Rekedt hangu szöcske minden társaságom ;
 Nézek a hőségtől délibábos tájra,
 Szomjamat növeli csalogató árja ;
 Amott volna egy kút !
 De nekem vizéből egy csöppecske sem jut.

Mellettem vonúl egy régen elhagyott gát,
 Senki sem jár rajta, hidját is ellopták :
 Minek is ott a híd, hol se víz, se medre,
 Lecsapták az útát kétfelől a gyepre ;

Oh! az ég harmatját
Lombomon ez utak sárrá változtatják.

Lombom oly színetlen és levelem oly gyér;
Jó az alélt vándor s pihenő helyet kér,
Nem talál, tovább megy és engem elátkoz:
«Soha ki ne zöldülj, soha ne virágozz'!»
De mit ér az átok,
Ha fonyadva mégis több-több tavaszt látok!

(1852.)

A FÜLEMILE.

Hajdanában, a mikor még
Így beszélt a magyar ember:
Ha per, úgymond, hadd legyen per!
(A mi nem volt épen oly rég) —
Valahol a Tisza-hátán
Élt egy gazda: *Pál* barátom,
S *Péter*, annak tőszomszédja;
Rólok szól e rövid példa.

Péter és Pál (tudjuk) nyárban
Összeférnek a naptárban,
Könnyű nekik ott szerényen
Megárulni egy gyékényen;
Hanem a mi *Péter-Pálunk*
Háza körül mást találunk:
Zenebonát, örök patvart,
Majd felfordítják az udvart;

Rossz szomszédság: török átok,
S ők nem igen jó barátok.

Ha a Pál kéménye füstöl,
Péter attól mindgyár' tüszköl;
Ellenben a Péter tyukja
Ha kapargál
A szegény Pál
Háza falát majd kirugja;
Ebből aztán lesz hadd-el-hadd,
Mely a kert alá is elhat!
Ez sem enged, az se hagyja,
S a két ház, kicsínye, nagyja
Összehorgolnak keményen;
Mint kutyájok a sövényen
Innen és túl összeugat
S eszi mérgében a lyukat.

De, hogy a dologra térjek,
Ember emlékezet óta
Allott egy magas diófa,
Diszefül a Pál kertjének.
A szomszédba nyult egy ága,
Melyet Péter, minthogy róla
A dió is odahulla,
Bölcsen eltűrt, le nem vága.
Történt pedig egy vasárnap,
Hogy a fentirt fülemile
Ép' a közös galyra üle,
Azt szemelvén ki oltárnak,
Honnan Istent jókor reggel
Magasztalja szép énekkel:

Megköszönve a napot,
 Melyre im, felvirradott,
 A sugárt és harmatot,
 A szellőt és illatot ;
 A fát, melynek lombja zöld,
 A fészket, hol párja költ,
 Az örömet, mely teli
 Szivecskáját elteli ;
 Szóval, a mi benne él
 S mit körében lát, szemlél
 Azt a pompát, fényt és szint,
 Mely dicsőség
 — Semmi kétség —

Ó érte

Jött létre

Csupán ő érette, mind!
 Elannyira, hogy Pál gazda,
 Ki gyönyörrel ott hallgatta,
 Így kiáltott örömében :
 «Istenem uram,
 Beh szépen
 Fűtyöl ez az én madaram !»

«Kendé bizony az árnyéka !
 Mert olyat mondok, hogy még a . . . »
 Hangzik átal a sövényen
 Egy goromba szó keményen.
 «Hát kié — pattogja Pál —
 Mikor az én fámra száll ?»
 «De az én portámon zengett :
 Hogy illetné a fűtty kendet !»

Pál nem hagyja: őtet uccse!
 Péter ordit: ő meg úgy se!
 Többbrül-többre, szórul-szóra,
 Majd szitokra, majd karóra,
 Majd mogorván
 Átugorván
 Öltre mennek, hajba kapnak;
 Öröme a szent napnak
 Egymást ugyan vérbe-fagyba, —
 Hanem a *just* mégsem hagyva.

Pál azonban bosszut forral,
 És a hogy van, véres orral
 Megy panaszra, bírót búsít,
 S melyet a vérszenny tanúsít
 A bántalmat előadja,
 Jogát, úgymond, ő nem hagyja,
 Inkább fölmege a királyig
 Térden csuszva: de a flittyöt,
 Mely az ő diófárul jött,
 Nem engedi, nem! halálig.
 Nyomatéku egy tallért dob
 Az igazság mérlegébe,
 Mit a bíró csúsztat a *jobb*
 Oldalon levő zsebébe.

Péttert sem hagyá pihenni
 A nagy ártatlan igazság:
 Nem rest a bíróhoz menni,
 Hogy panaszát meghallgassák.
 Így s úgy történt, — elbeszéli,
 Ővé a flitty, ő azt véli

Nincs vármegye,
Ki elvegye,
Nincsen törvény, nem lehet per,
Hisz azt látja Isten ember! —
De, hogy a beszédet össze
Annál jobb rendben illeszse,
Az ítlegből sokat elvesz
És a joghoz egy tallért tesz,
Mely is a bírói zsebben
Bal felől, a szív iránt
Meghuzódik a legszebben.

Felderüle a kívánt
Nap, mely a vitát eldöntse,
Hogy a fülemile-pörben
Kinek szolgál a szerencse.
Ámde a bírót most cserben
Hagyja minden tudománya,
És ámbátor
Két prokátor
Minden könyvét összehányja,
S minden írást szélyeltúr is:
Ilyen ügyről,
Madárfütytyről
Mit sem tud a *corpus juris*;
Mígnem a bíró, haraggal
Rálítván a két zsebére
S rámutatván a két félre,
Törvényt monda e szavakkal
A szegény fülemilére:
Hallja kendtek!

Se *ide* nem, se *oda* nem
 Füttyöl a madárka, hanem
 (Jobb felől üt) *nekem* füttyöl,
 (Bal felől üt) s *nekem* füttyöl:
 Elmehetnek.

★

Milyen szép dolog, hogy már ma
 Nem történik ilyes láрма,
 Össze a szomszéd se zördül,
 A rokonság
 Csupa jóság,
 Magyar ember fél a pörtül.
 Nincsen osztály, nincs egyesség
 Hogy szép szóval meg ne essék,
 A testvérek
 Összeférnek,
 Felebarát
 Mind jó barát:
 Semmiségért megpörölni,
 Vagy megenni, vagy megölni
 Egymást koránsem akarja.
 De hol is akadna ügyvéd
 Ki a *fülemile füttyét*
 Mai napság felvállalja!?

(1854.)

BARANOVSZKY MIKLÓS SIRKÖVÉRE.*

Bús Tisza partjaitól, vándor, ha kit erre hoz útag :
 Íme! hazád nyelvén szól veled e ravatal.
 Itt *Baranovszky*, honod fia, ment el örök nyugalomba,
 Messzefutó pályán itt pihenésre talált.
 Ós Buda bölcsőjét, — vagyonát nyujtá idegen föld,
 Szorgalom, áldással fogva baráti kezét.
 Majd a munka után megjött a kényelem, izlés :
 Művészet, tudomány honn vala termeiben.
 Sírja fölé koszorút, mely el nem hervad, öröközöl
 Hála virágaiból hű rokonok szive font.

✱

Futva-fut a csermely, szaporán növekedni folyóvá ;
 S míg tova és tova száll : bérczhona messze marad.
 Végre közös tengerbe vegyül. Azt gondolod, elvész ?
 Záporalakban jó : s felbuzog a hön béröz.

(1854 deczember 25.)

HATVANI.

Népmonda után.

Kitelt az év, a percz lejára,
 Hogy Debreczen híres tanára,
 Mint vérrel esküvé egy rossz nap,
 Átadja székét — a Gonosznak.

* Nyugszik Homburgban. Írtam Tomori Anasztáz kértére.

A. J. jegyzete.

Az ifjuság tömöttebb rendben
Gyűl össze a hallóteremben,
Meghatva titkos borzalomtól,
Midőn az éji óra kondul.

Nincs semmi nesz. Hallgatva várnak
Jöttére a tudós tanárnak,
Ki a fekete könyvben olvas,
S kohán aranynyá válik a vas.

Mi sors vár rád a csillagokban,
A csíziónál tudja jobban,
Bölcsek követ régóta birja,
Nap- s holdfogyatkozást megítja.

Télen, szobában, érlel dinnyét
Csiklándni a vendégek ínyét,
S az asztallábból, mint varázslás,
Csapon dől a tokaji másolás.

A szobapadlón vizet áraszt,
Hogy nem lelsz egy tenyérnyi szárazt,
Sikolt, ugrál a női vendég:
De a viz egyre árad mindég.

Mert ezt kétségtelen forrásból
(Ki más után, ki hallomásból)
Az ifjuság vallotta szentnek:
Vénebb diákok nem füllentnek.

Most a perczet borzadva várja
Midőn belép híres tanárja,
Nincs semmi zúgás, — légy ha rebben
Meghallik a népes teremben.

Sötét az éj. Künn vad vihar dul,
A szélkakas meg-megcsikordul;
Benn ösztövért gyertyák lobognak
Elősejtelmén nagy dolognak.

Az asztalon pedig halommal
Egy gólyalábu czirkalommal
Sötét, kormos edények állnak:
Eszközi bűvös mágyiának.

Ott serpenyő, ott szerteszélyel
Kisebb-nagyobb szelencze, tégely,
Üvegcső, lombik és retorta...
Tán a — majd megmondám ki hordta!

Mellettök egy magasabb állvány,
Fából csinált rezes nagy bálvány,
Üvegtányérral, mint malomkő:
S ha hozzá érsz, megüt a mennykő.

De ím az ajtó, tudniillik
A műterem ajtója, nyílik
S jó a tanár, miként szokása...
Nem a tanár! csak *képe-mása*.

A suhogó fekete öltöny
Halkal seper végig a földön,
És kezdi, mint dologhoz értő,
Beszédjét a ravasz kísértő.

De, mint ama bölcs csízióban,
Homály uralkodik a szóban:
Mi a planéták befolyása?
Mit jósol a tenyér vonása?

Kik e s ama *jegyben* születnek
 Sírnak-e többször, vagy nevetnek?
 A teli hold, a görbe ujság
 Szeszélyiből mi a tanulság?

Ha *tigris* a *medvét* lebirja,
 (Mikép Albertus Magnus írja,
 Vagyis ha két ércz egybeolvad)
 Hogy áll elő más *oktalan vad*?

Mind e csodát kifejti bőven
 S mutatja tűzőn, serpenyőben;
 Sok görbe szám s ABRACADÁBRA
 Firkáitól hemzseg a tábla.

De, a mint egy gonosz planétát
 Rajzolna, elejti a krétát:
 Egy kis deák (röstebb a nagyja)
 Utána szökken és feladja.

Hanem... egek!... az ifjú sápad
 Meglátva egy pár csodalábat;
 «Lóláb!» suttogja félelemben,
 «Lóláb!» fut végig a teremben.

S egyszerre, mint vihar zugása
 Dördül az ének harsogása,
 Merész hangon, őszinte hitben:
 «Erős várunk nekünk az Isten!»

És mind magasbra szárnyal a szó,
 Üvölt a *discant*, bűg a *basso*,
 Mikéntha Luther lelke szólna:
 «Ha e világ mind ördög volna!»

Egy pillanat . . . kénköszag érzik,
 Hová lett a kísértő? nézik:
 Hült helye a tanári széken,
 Maga? . . . tán már pokolfenéken.

De a tanár jó, a valódi,
 (Többé vele nem bír Asmódi)
 S mi a természet zára, nyitja?
 Isten dicsőségül tanítja. —

(1855.)

EMLÉKEZÉS PETŐFIRE.

1.

Ki nékem álmaimban
 Gyakorta megjelen sz,
 Korán elhúnyt barátom,
 Van-é jel síri fádön,
 Mutatni, hol pihensz?

Oh! mert hiába költ már
 A hír nekem mesét,
 Hogy még tán eljövendsz:
 Tudom én mit jelent ez
 Ellenmondó beszéd.

Igen, a hír halálod
 Kimondani haboz,
 S hogy a nehéz követség
 Nagyon zokon ne essék,
 Szavában ingadoz.

Majd elragadja tőlem
 A már adott reményt;
 Majd, a midőn elillant,
 Távolról visszacsillant
 Még egy csalóka fényt.

Hány bús alakban látom
 Éjente képedet!
 Sírból megannyi árnyak...
 S kik onnan visszajárnak,
 Nem hoznak életet.

II.

Behantozatlan áll
 Hamvai fölött a hely.
 Hol, merre nyugszik ő,
 Nem mondja semmi kő,
 Nem mondja semmi jel.

S hazám leányi közt
 Nincs egy Antigoné,
 Ki sirját fölkeresve,
 Hantot föléje nyesve,
 Virággal hintené!

(1851.)

III.

De nyugszik immár csendes rög alatt,
 Nem bántja többé az Egy gondolat.

Mely annyit érze, hamvad a kebel,
 Nyugalmát semmi nem zavarja fel.

A lázas álom, a szent hevülés,
Ama fél jóslat . . . vagy fél őrlés,

Mely a jelenre hág, azon tipor
S jövőbe néz — most egy maréknyi por.

De jól van így. Ő nem közénk való —
S ez, a mi fáj, ez a vigasztaló.

A köny nem éget már, csupán ragyog;
Nem törölöm még le, de higadt vagyok.

Gyakran, ha az ég behunyta már szemét,
Gyakran érzem lobogni szellemét.

Szobámba leng az a nyílt ablakon,
Meg-megsimítja forró homlokom.

Hallom suhogni könnyű lépteit
És önfeledve ajkam szól: te itt? . . .

S dőbbenve ismerek fel rajzomon
Egy-egy vonást, mit szellemujja von.

«Övé! kiáltom, itt, ez itt övé:
A szín erős, nem illik egytűvé.»

És áldom azt a láthatlan kezét . . .
Múlass velem soká, szelíd emlékezet!

(1855.)

NÉPNEVELÉS.

Híres falu Gömörben J ,
Még híresebbé tette jósa,
Kiről bár még nem zöngé ének,
Hét ország vet határt nevének.

Jövendől egyre, télen-nyáron,
Túltesz a százéves naptáron :
Mikor lesz szél, eső, zimankó,
Mikor kell bunda, vagy szűrkanó.

Hol az okosság mécse rögtön
Kialszik, őt vezérli ösztön,
Mint a kaszáspókot vezérli, . . .
Vagy a mi a szelet megérzi.

Mint egy garabonczás, legottan
Vihart csinál, ha kedve szottyán ;
S mit szája mond — probátum ! — meglesz :
Nyáron meleg, télben hideg lesz.

Ha ő egyszer kimondja, várhadd :
Lesz jégeső, a víz megárad,
Gyümölcskertünk hernyó emésztí,
Betegek a szőlő gerézdi.

«Csitt! — közbevág — csitt!» és az apró
Naptárak ajkán elhal a szó ;
Vagy azt se' tudják, mit beszélnek :
Derűt, borút össze-izélnek.

A Győri, Váczi s több e féle,
Mind hosszú orral bűnak félre ;
S a Lőcsei (oly nagy korábban !)
Meg-megfordúl halott porában.

Az üstökös feljöni sem mer,
Csúffá tévé egy földi ember :
Ide s tova lesz (ő ha rest is)
Lesz háború, éhség, vagy pestis.

Örüljetez, szegény parasztok !
Többé ne halljam egy panasztok ;
Mit zúgolódtok az időre ?
Azért papoljuk mi előre ?

Nem ! — féltse más, hogy magva veszzen,
A babonát : korántse' ! dejszen !
Ha egyszer mi, tanultak, úzzük,
S mint tudományt, rendszerbe fűzzük.

A véges ember mit se' tudna,
Ha olykor nincs egy J , R ,
Mely e hitetlen, vak sötétség
Korában szítsa Veszta mécsét.

(1855.)

DAL ÉS ÖT FORINT.*

(Ömledezés egy szerkesztőhöz.)

Csak öt forintot kértem : megtagadtad.
 Te egy dalt kértél. Íme itt adom!
 Pedig hogy öt forint egy dalt megérjen,
 Már ezt — bocsáss meg — tisztán tagadom.

Öt rossz forint a bank rongy-szüleménye,
 Szél fúja el, már a mint születik;
 De lám, ha a dalt egyszer könyvbe nyomták,
 Ott megmarad örök ítéletig.

Öt rossz forint egy éji mulató *kört*
 Alig idéz a «Kömlő»-ban elő:
 A dalkör egy aczél *pánt*, melyen izzadt
 Kohó tűzében — pöröly és ülő.

Öt rossz forintért kapsz olcsó szerelmet:
 Dalban csak úgy dől szerelem, forint:
 Mert a dalban — s pedig minél silányabb —
 Marokkal a gyémánt, arany, rubint.

S te mégsem adnál öt szegény forintot? . . .
 Majd adnak ott fenn hát az angyalok!
 Síromra állíts szobrot — öt forintig,
 Ha majd a dallásban — megszakadok.

(1855 körül.)

* Sárossy egy versének paródiája. A vers *után*, de nem *ellen*.
A. J. jegyzete.

ÁRVA FIÚ.

Árva fiú sír az ablak alatt,
Ifi'asszony a szobában múlat.

«Anyám, anyám! hideg van itt

Bocsáss be,

Bocsáss be.»

«Megállj poronty . . . megyek ki csak,

Megállj te!»

Ifi'asszony gyújt lobogó lángot,
Süti annál a csőröge-fánkot.

«Anyám, anyám! ereszsze be már,

Ehetném,

Ehetném.»

«Csak ezt is még a föld alá

Tehetném!»

Árva fiú marad a sötétben,
Özvegy asszony kedvese ölében.

«Anyám, anyám! nem tudom én

Mit látok,

Mit látok;

Félek nagyon; ne oltsd el a

Világot!»

Temetőben árva fiú apja
Lepedőjét, szemfödélét kapja.

«Anyám, anyám, az Isten szent

Nevére,

Nevére!

Amott jön az édes apám
Fehérbe.»

Kimene az özvegyasszony éjjel,
Veri fiát a vizes kötéllel.

«Ne bántsod, ne bántsod gonosz r.....!

Az árvát,

Az árvát:

Te ölted meg, te adod meg

Az árát.

«Temetőben csendes az én házam,
Jobb neki ott énvelem egy házban;

Oda viszem karon fogva

Magammal,

Magammal:

Ne bánjon úgy senki az én

Fiammal!»

S ifi'asszony elszalad egy ingben;

Ismeri őt a faluba' minden:

Körül, körül csatangol a

Temetőn,

Temetőn.

Szegényt, szegényt szánd meg uram

Teremtőm!

(1855.)

A VÉN GULYÁS.

Egy pohár bor a kezében,
Bora elfoly, keze reszket,
Vén gulyás ül a karszéken,
Múlt időkre emlékeztet.

Hosszu évsor nyomja vállát,
Száz esztendőt emlegetnek;
Elég volna hagyománynak,
Elég volna történetnek.

Ifj' urakkal iddogál sort,
Kik, mint gyermek a toronyra,
Oly bámulva, oly szédülve
Néznek e nagy életkorra.

Elgondolják, hogy ha évők
Összeraknák hárman, négyen,
Az ha lenne olyan lépcső
A mi e tetőig érjen.

S elgondolják, hogy kedélyre
Három, négy sem ér ez aggal,
Ki nevet, iszik, danolgat
Tréfaúzó ifj' urakkal.

«Azt a régít, Marczy bátya!»
S felkurjant a kedvencz nóta,
Ki tudná hanyadszor fúja!
És ki tudná, hogy mióta!

«Hej Nagy-Kőrös híres város,
Ez s ez ottan a nótáros . . .»
De az mégsem oly keserves,
Mint a : «gonosz komiszáros.»

Erre még most is neheztel,
Nem felejtí a vén pásztor :
Sok borsot törhettek egymás
Orra alá, egyszer másszor.

S ki a rövidebbet húzá,
Az *ellenfél*, hol azóta? . . .
Csak a Marczi bácsi ajkán
Élteti egy öreg nóta.

Így danolgat, így beszélget
Ama régi jobb időről,
Közbelpován egy-egy *rejtélyt*
Hol tinórul, hol üszőrül.

Körben ülnek hallgatói
S egyik így szól ingerkedve :
«Hát a halál, Marczi bátya? . . .
Volna-e már hozzá kedve?»

Nem felel rá ; most az egyszer
Úgy tesz, mint a ki nagyot hall,
Néz sokáig a padlóra
S döföli az ónas bottal.

Végre homlokát felítve
Néz merőn, szól nyugodtan :
«Beszámoltam minden őszszel,
Kárban soha nem maradtam.

«Egy borjúfark sem hibázott,
Ennyit sem tud rám a gazda ;
 Még apjának, nagyapjának
 Sem volt soha rám panaszsa.»

S leül biztos öntudattal
 Hogy rendén a számadása.
 Nem hiányzik-é majd végül?
 Nem én dolgom, — azt ő lássa.

S újra felpirúl kedélye,
 Hadd búsuljon a ki káros ;
 Jót iszik rá és felkurjant :
 «Hej Nagy-Kőrös híres város! . . .»

(1855.)

A VÉN GULYÁS TEMETÉSE.

Viszik Marczi bácsit, nem is hozzák vissza,
 Hova ő most indul, nem csekély út lesz a!

Nincs is benne mód, hogy gyalog odaérjen :
 Mint urat kell vinni fekete szekéren.

Harminczhat ökör van fogva a járomba . . .
 Majd csak bévontatják a paradicsomba.

Hát még a kíséret! az egyszer a fényes :
 Előtte a gulya, utána a ménes.

S a lágyszívű barmok, mintha búsulnának,
 Mind olyan ostoba képeket csinálnak.

De az neki mindegy : ő már deszkát árul,
Vagy tud, vagy nem is tud e komédiárul.

A gulyát sem kérdi : hever-e? szalad-e?
Csak egyszer se mondja : *tala te, tala te!*

Csendesen nyujtózik hátán a szekérnek,
Már nincs messze a hely, tüstént odaérnek.

Ott örök bucsút vesz tőle ménes, gulya ;
Mögötte bezárul más világ kapuja.

De kíséri két pap, két egyház imája . . .
No, hisz valamelyik majd csak eltalálja,

S a mit száz esztendő *nyílt kérdésül* hagyott,
E szegény bitang juh fölleli itt, vagy ott.

Lelje is föl *nyáját*, lelki üdvösségét ;
Béke földje hamvát . . . fátyol az emlékét.

(1855.)

BOR VITÉZ.

Ködbe vész a nap sugára,
Vak homály ül bérczen, völgyön.
Bor vitéz kap jó lovára :
«Isten hozzád, édes hölgyem!»

Vak homály ül bérczen, völgyön,
Hús szél zörrent pusztá fákat.

«Isten hozzád, édes hölgyem!
Bor vitéz már messze vágat.»

Hús szél zörrent puszta fákat,
Megy az úton kis pacsirta.
Bor vitéz már messze vágat,
Szép szemét a lány kisirta.

Megy az úton kis pacsirta :
Hova megyen ? hova ballag ?
Szép szemét a lány kisirta :
Szólt az apja : férjhez adlak !

Hova megyen ? hova ballag ?
Zúg az erdő éji órán.
Szólt az apja : férjhez adlak :
Eskü elől szökik a lány.

Zúg az erdő éji órán,
Suhan, lebben a kísértet.
Eskü elől szökik a lány :
Szól vitéz Bor : «jöttem érted».

Suhan, lebben a kísértet,
Népesebb lesz a vad tájék.
Szól vitéz Bor : «jöttem érted
Elesett hős, pusztá árnyék».

Népesebb lesz a vad tájék,
Szellem-ajkon hangzik a dal.
«Elesett hős, pusztá árnyék,
Édes mátkám, vígy magaddal !»

Szellem-ajkon hangzik a dal,
 Indul hosszú nászkiséret.
 «Édes mátkám, vigy magaddal!»
 — «Esküvőre! úgy ígérted.»

Indul hosszú nászkiséret,
 Egy kápolna romban ott áll.
 «Esküvőre! úgy ígérted.»
 Zendül a kar, kész az oltár.

Egy kápolna romban ott áll,
 Régi fényét visszakupja.
 Zendül a kar, kész az oltár,
 Díszruhában elhunyt papja.

Régi fényét visszakupja,
 Ezer lámpa, gyertya csillog.
 Díszruhában elhunyt papja;
 Szól az eskü: kéz kezét fog.

Ezer lámpa, gyertya csillog, —
 Künn az erdő mély árnyat hány.
 Szól az eskü: kéz kezét fog;
 Szép menyasszony színe halvány.

Künn az erdő mély árnyat hány,
 Bagoly sí a bércei fok közt.
 Szép menyasszony színe halvány —
 Halva lették a romok közt.

(1855.)

A TETÉTLENI HALMON.

Még áll a domb s én állok a felett,
Játszik velem búbájos képzelet.

Csekély a domb, alig emelkedő,
Ormán csak fű, nem a bércz fenyve nő.

Csak, mintha pajzán szélfiak szeszélye
Egykor magát mulatta volna véle,

Midőn a porba' játszván, mint szokott,
Fövényből a pusztán csibét rakott.

Vagy, mintha ember hányta volna nem rég...
Ki gondolná, hogy százados nagy emlék!

Hogy épen e halmon verette sátrát
Honunk szerzője, diadalmas Árpád!

Innen tekintte szét uralkodó
Szemekkel a vitéz honalkotó,

Le a Tiszáig, melyen túl ama
Berek sötétül, a táj karama,

S le Alpárnak, hol a kevély Zalán
Földönfutóvá lesz... holnap talán!

Ma még a zászló mind nyelére függ,
Ma még a harczlovat békózza nyűg;

Békén legelnek a halom körül
Ropogva, mint láng, mely avarba dúl.

Egy ménes ez, egész a látkörig,
Hol a nap fénye játszva megtörik.

Csúcsos slüveggel a tengernyi sátrak
Elszórva mindenütt, — s a dali bátrak,

Mint a köpüből méh, ha rajt ereszt,
Körtüldonogják a szellős ereszt.

Itt ősi dal zeng bujdosó Csabárul,
Bús vigalomban a szív őble fájul;

Ott kanczatejnél, mely borrá megerjed,
Harsány mulatság nyers lármája gerjed,

Míg ösztörűfán egy-egy vizsga kém
Függ, mint árbo cz fölött hajóslegény,

Vagy egy vezér, a hadnak pásztora,
Vágtat s nyomán fölkel a föld pora.

Megszólal egy kürt napnyugat felé,
Csatára hívó — ez a Lehelé...!

Nem, nem, — csak a szomszéd Abony, vagy Törtel
Kanásza mulatá magát a kürttel.

Gulyát nővel a tábor helye s ök
Alusznak régen, a honkeresők.

De te virulj lábuk nyomán, Tetétlen!
Bársony füvet, sarjút tenyészsz a réten,

Hogy a kaszás, ha egymást sarkalá,
Kövér rend dőljön a csapás alá.

Terhes kalászkok habzó aranya
Borítsa földed, — s a csinos tanya,

Mely ott fehérlik zöld fasor megett,
Hordjon magán jólléti bélyeget ;

Körözze mindig színe-telt majorság,
Hogy lássa hasznát Isten, ember, ország, —

És álljon a domb, a multak jele,
Kimélve bánjon a vész is vele.

(1855.)

STANZÁK «MÁTYÁS DALÜNNEPE»

EPOSZI KISÉRLETBŐL.

1.

A király ünnepét fogom énekelni,
Mikor összegyűltek a dal fejedelmi
Fényes Visegrádra, Mátyás udvarában,
Díjért, dicsőségért nagy versenyre kelni.
Oh lantom! ha értél valamit korábban,
Ha egy szikra lélek volt az asszu fában :
Most, igazán most kell magadér' kitenned,
Mert nem szabad nevét hiába fölvenned.

2.

Nem mondom, hogy zengjed győzelmes csatáit —
Ki merné feszíteni énekét odáig!

Ó békében is nagy... vajha békenapján
Érjenek nyomába egyszerű nótáid! —

Andalog, andalog a történet lapján

S felszökken a lantos, hangszeréhez kapván:
De meg' alácsügged szíve, szeme, karja;
Mintha mondaná, hogy: «ki meri? ki hallja?...»

3.

Ki meri? ki hallja? és talán: ki bírja?...
De engem eléget székény rozsda-pirja,

Hogy időmhöz képest oly keveset tettem,
És hogy az *én könyvem* még nincsen megírva.

Állj meg, élet napja, oh állj meg fölöttem,

Csak míg ezt az egy dalt szépen elzöngöttem!
Azután nem bánom, hadd jöjön az este:
Édes lesz a harmat, mely siróm megeste. —

4.

Ama fényes időt hozom említésbe,
Mikor a nagy király bevonúla Bécsbe.

Lobogók lobogtak száz diadal-íven,
Száz harang némúlt el az ágyu dörgésbe'.

Csillogó követség, hódolatra híven,

Üdvözölte Mátyást, győzdelmes néven,
S a bámúló népnek, bár látott elégszer,
Csaknem elvakítá szemeit az ékszer.

5.

Legelőn vivék a győzelem tanúit,
Fegyveren, zászlókon a harcz koszorúit;
Azután a síp, dob, tárogató zenge,
S diadal dagasztá a kürtök szarúit.
Azután egy órhad; azután a gyenge
Bécsi szűzek hosszú, ünnepélyes rendje;
Aztán a királyné, vert arany hintóban;
Országot ér, a mi rajta ragyogó van.

6.

Nem messze a király egyszerű köntösben
Lovagol. De előbb ott menének közben
Aranyos apródok, mind ifjú növendék,
Herczegek és grófok fiai legtöbben.
Majd a holló címert hordozó leventék
Mátyás közeledtét kürtszóval jelenték;
S valamennyi ország czímere, zászlója
Hirdeté, hogy ímhol nagy uralkodója.

7.

Ott a négy ezüst csík szép vörös mezőben,
Látszik, hogy piros vér megáztatta bőven,
De a hét orosz lány nincsen immár közte
(Hét magyar vezértünk) mint egykor-időben.
Hanem ott az András érseki keresztje,
Jeruzsálemnél azt ő maga szerezte.
Mind ez ábrázolva mesterül egy képen,
S Hunyadi hollója gyűrtível középen.

8.

Ott lebeg Csehország büszke oroszlánja,
 Jóllehet mérgében a nyelvét is hánnya;
 Koronás fő három, melylyel bír a dalmát,
 S a szomszéd horvátok egyszerű koczkája.
 Kardos kar jelenti Ráma birodalmát,
 Vadkan feje s négy hold a szerbek uralmát;
 Hármassal koronával Gácsország dicsekszik,
 A szerémi szarvas zöld fa tövében fekszik.

9.

Hát ama nap és hold, a hét sziklavárral,
 S aranyos mezőben a turul madárral?
 Te vagy az, te vagy az, gyöngy kis ország, Erdély!
 Aztán a bolgár föld a három agárral.
 Azután Etelköz, melyet ősi kard-él
 Szerze a Bog mellett, a szőke Szerednél;
 Jó Kunország ebe, s a moldvai marha,
 S Havas-el hollója, kis keresztjét tartva.

10.

De ki győzze mind azt sorra énekelni:
 Elmondani is sok, hát még véren venni! —
 A király azonban egymaga kiválik,
 Mert csupán őrajta nincs ragyogó semmi.
 Fegyver-öltözetje, felburkolva állig,
 Annyi drágaság közt egyszerűn barnállik:
 De a fényes lélek, mint egy fényes felhő,
 Homlokán sugároz, mint a nap, ha feljő.

11.

Homlokán sugárzik, ül az eszes képen,
 Mosolyog az ajkán, lángol a szemében.
 Alatta enyeleg harczi méne, Kánya,
 S mivel oly lassan kell, nem tudja, hogy' lépjen.
 Maga az aranypénzt jobbra-balra hánnya:
 Arany pénz helyett van szeme ragyogványa,
 A szelid kegyesség, a nyájas tekintet,
 Melyet a nép közzé jobbra-balra hintett.

12.

Oldalán egy ifjú lépdelteti ménjét,
 Tőle, mint szerény hold, kölcsönözve fényét.
 János az, Korvínusz, kinek születése
 Nem ismert egyéb, mint szerelem' törvényét.
 Szeretet! ez bűne, ez lesz bűnhődése
 Ha feltámad egykor a nagyok önzése;
 Oh! ha mint szeretni, úgy tudna gyűlölni:
 Nem látna idegent atyja székin ülni . . .

(1855.)

ZÁCS KLÁRA.

(Énekli egy hegedős a XIV-ik században.)

Királyasszony kertje
 Kivirult hajnalra:
 Fehér rózsza, piros rózsza . . .
 Szőke leány, barna.

«Királyasszony, néném,
Az egekre kérném:
Azt a rózsát, piros rózsát
Haj, beh szeretném én!

«Beteg vagyok érte,
Szívdobogást érzek:
Ha meghalok, egy virágnak
A halottja lészek!»

«Jaj! öcsém, Kázmér,
Azt nem adom százér' —
Menj! haragszom... nem szégyelled?...
Félek, bizony gyász ér!

«Sietős az útam,
Reggeli templomra;
Ha beteg vagy, hát fekügy' le
Bársony pamlagomra.» —

Megyen a királyné,
Megyen a templomba;
Szép virágok, deli szűzek
Mind követik nyomba.

Könyörögne, nem tud,
Nem tud imádkozni;
Olvasóját honn feledé:
Ki megyen elhozni?

«Eredj fiam, Klára,
Hamar, édes lyányom!
Megtalálod a térdeplőn,
Ha nem a diványon.»

Keresi a Klára,
Mégsem akad rája :
Királyasszony a templomban
Oly nehezen várja !

Keresi a Klára,
Teljes egy órája ;
Királyasszony a templomban
De hiába várja.

Vissza se' megy többé
Deli szülők közzé :
Inkább menne temetőbe
A halottak közzé.

Inkább temetőbe,
A fekete földbe :
Mint ama nagy palotába
Ősz atyja elébe !

«Hej, lányom, lányom !
Mi bajodat látom ?
Jöszte, borúl az ölemre,
Mondd meg, édes lyányom.»

«Jaj, atyám ! nem — nem —
Jaj, hova kell lennem !
Hadd ölelem lábad porát, —
Taposs agyon engem ! . . .»

Harangoznak délre,
Udvari ebédre ;
Akkor mene Feliczián
A király elébe.

A király elébe,
De nem az ebédre :
Rettenetes bosszuálló
Kardja volt kezébe'.

«Életed a lányért
Erzsébet királyné!»
Jó szerencse, hogy megváltja
Gyöngé négy ujjáért.

«Gyermeke mért gyermek :
Lajos, Endre halj meg!»
Jó szerencse, hogy Gyulafi
Rohan a fegyvernek.

«Hamar a gazembert...
Fiaim, — Cselényi!...»
Ott levágák Felícziánt
A király cselédi. —

«Véres az ujjad,
Nem vérzik hiába :
Mit kívánsz most, királyi nőm,
Fájdalom díjába?»

«Mutató ujjamért
Szép hajadon lányát ;
Nagy ujjamért legény fia
Borzasztó halálát ;

«A más kettőért
Veje, lánya végét ;
Piros vérem hullásaért
Minden nemzetségét!»

Rossz időket érünk,
 Rossz csillagok járnak :
 Isten ója nagy csapástól
 Mi magyar hazánkat ! —
 (1855.)

SZONDI KÉT APRÓDJA.

Felhőbe hanyatlott a drégeli rom,
 Rá viasztűt a nap, ádáz tusa napja ;
 Szemközt vele nyájas, szép zöld hegy-orom,
 Tetején lobogós hadi kopja.

Két ifju térdel, kezökben a lant,
 A kopja tövén, mint ha volna feszület.
 Zsibongva hadával a völgyben alatt
 Ali győzelem-ünnepet ület.

„Mért nem jön a Szondi két dalnoka, mért?
 Bülbül szavu rózsák két mennyei bokra?
 Hadd füzne dalokból gyöngysorba füzért,
 Odaillót egy huri nyakra !“

«Ott zöldel az ormó, fenn zöldel a hant
 Zászlós kopiával a gyaur basa sírján :
 Ott térdel a gyöngypár, kezében a lant,
 És pengeti, pengeti, sirván :»

..... S hogy feljőve Márton, az orosz pap,
 Kevély üzenettel a bőszi Ali küldte :
 Add meg kegyelemre, jó Szondi, magad !
 Meg nem marad itt anyaszülte.

«Szép úrfiak! immár e pusztá halom,
E kopja tövén nincs mér' zengeni többet:
Jertek velem, ottlenn áll nagy vigalom,
Odalenn vár mézizű sörbet —»

Mondjad neki Márton, im ezt felelem:
Kegyelmet uradtól nem vár soha Szondi,
Jézussa kezében kész a kegyelem:
Egyenest oda fog folyamodni.

«Serbet, füge, pálma, sok déli gyümölcs,
Mit csak terem a nagy szultán birodalma,
Jó illatu fűszer és drága kenőcs . . .
Ali győzelem-ünnepe van ma!»

Hadd zúgjon az álgyul pogány Ali mond,
És pattog a bomba, és röpked a gránát;
Minden tűzes ördög népet, falat ont:
Töri Drégel sziklai várát.

«Szép úrfiak! a nap nyugvóra hajolt,
Immár földi vállát bíbor színű kaftán.
Szél zendül az erdőn, — ott leskel a hold:
Idekinn hideg éj sziszeg aztán!»

A vár piaczára ezüstöt, aranyt,
Sok nagy becsű marhát máglyába kihordat;
Harczos paripái nyihognak alatt:
Szügyeikben tört keze forgat.

«Aztán — no, hisz úgy volt! aztán elesett!
Zászlós kopiával hős Ali temette;
Itt nyugszik a halmon, — rövid az eset —;
Zengjétek Alit ma helyette!»

Két dalnoka is volt, két árva fiú :
Óltözteti czifrán bársonyba puhába :
Nem hagyta cselédit — ezért öli bú —
Vele halni meg, ócska ruhába' l

«S küldött Alihoz . . . Ali dús, Ali jó ;
Lány-arczotok' a nap meg nem süti nála ;
Sátrában alusztok, a szélül is ó :
Fiaim, hozzá köt a hála !»

Hogy vltt ezerekkel ! hogy vltt egyedül !
Mint bátya, feszült meg romlott torony alján :
Jó kardja előtt a had rendre ledül,
Kelevéze ragyog vala balján.

«Rusztam maga volt ó ! . . . s hogy harczola még,
Bár álgugolyótul megtört ina, térde !
Én láttam e harczot ! . . . Azonban, elég :
Ali majd haragunni fog érte.»

Mint hulla a hulla ! veszett a pogány,
Kő módra befolyván a hegy menedékét :
Ó álla halála vérmosta fokán,
Diadallal várta be végét.

«Eh ! vége mikor lesz ? kifogytok-e már
Dicséretiből az otromba gyaurnak ?
Eb a hite kölykei ! vesszeje vár
És börtöne kész Ali úrnak.»

Apadjon el a szem, mely czélba vevé,
Száradjon el a kar, mely őt lefejezte ;
Irgalmad, oh Isten, ne légyen övé
Ki miatt lön ily kora veszte.

(1856.)

IRJAK? NE IRJAK?

1.

Irjak? ne irjak? egyre számolom
 Határozatlan az őt ujjomon.
 Nem irni, vétek; irni, kész harag...
 De mikor Bikficz is verset farag!
 Eh, félre tőlem együgyű szerénység!
 Máshol megy az: itt *minden* a legénység;
 Szerény koldúsnak táskája üres;
 Ki mer, nyer, és talál az, ki keres.

Nincs szebb dolog, mint az őszinteség;
 Elrejtett gyertya mi haszonra ég?
 Vagy, például, mit érne a tojás,
 Ha nem kiálná a tyúk: «kotkodás!»
 Czégér fityeg hol a kancsó kerülget,
 Czégér nekül a jó bor is elülhet,
 Kivált az érdem olcsó vakbora, —
 Nehezen akad erre czimbora.

A nagy Simon (ki nem isméri őt!)
 Az ál szerénységből szépen kinőtt.
 Ő az, kitől (bizony már jó minap)
 Egy hirdetést hoz valamennyi lap:
 Hogy ő az apja lelkinék se vár
 (Nem oly bolond ő mint Shakespear')
 Elismerésre, költői babérra,
 Halál után egy foghagymát sem ér a;
 Patkó se' kell, ha már nem él, a lónak,
 S jobb egy veréb ma, mint egy tűzok holnap:

Ismerje meg hát a világ jelenben
És bálványozza lángeszét ; különben . . .

No, mások ezt más úton teszik,
S mindegy az út, ha összeérkezik.
Ezt elragadja «villám képzelet»
És hordja fenn «a csillagok felett» ;
Azé «miként sas» röptiben merész,
Felhőt eszik, s bátran a napba néz ;
Sok a babért fitymálja, megveti
Mint gyermek a babot : «kell is neki !»
Míg más, ki páva-tollakkal ragyog,
Fennyen kiáltoz : «én költő vagyok !»
Némelyik «pálma», ezt ő mondja, ő ;
Már most is óriás . . . hát még ha nő !
A másik így zár minden éneket :
«Lesz oly idő még, mely megemleget !» . . .

II.

Hogyan ? nem írni most ? letenni tollamat,
Midőn, ha nem csordul, csöppen egy kis kamat ?
Midőn az olvasó már-már olvasni kezd,
S talán még rá is áll, ha mondom ! vedd meg ezt !
Hála az égnek ! ím, lendül a könyv-ipar :
Író, ha kurta is, lesz néki, ha kapar ;
Az üzlet új, hanem elég bőcsületes,
A cikk olcsó ugyan, de kél, bár szemetes ;
Aztán, szó a mi szó, nekünk sem sokba áll,
Oly könnyen *termelünk*, mint a ki úgy . . . talál ;
Mint a kosárkötő, s a még olcsóbb koma . . .
De hisz oly régi már s kopott ez adoma.

Minden kezdet nehéz. Nálunk kivált soká
 Lón, míg a házalást a Múza megszoká:
 Hogy mint tirol leány, ajtón ablakon át
 Unszolja készletét s mindig kész mosolyát.
 Mert a kereskedést — ha tiszta, ha vegyes —
 Fitymálva nézte a főnhéjazó begyes;
 A legtisztábbik is, gondolta, nehezen
 Ha nem hagy olykor egy kis piszkot a kezen.
 Nem volt inyére a hétköznapi modor,
 Virágillat helyen nem a *lucri odor*;
 Űzér, ügyér, hajhász, csőd, firma, company,
 Ily szókat ő ki sem birt volna mondani.
 Nagyon rátarti volt: fen-ült a glórián,
 Óvedzve néha mint karcsú görög leány,
 Vagy olykor mint a Seine partjárul egy najád,
 Vagy szőke Rajna-szűz, ontá arany haját.
 Idegen volt, de szép, a szép «Xenidion»,
 S nem árulá kecsét . . . leszállított dijon! . . .

III.

Irjak? ne írjak? . . . Egy istencsapás:
 Szólnom kisebbség, bűn a hallgatás.
 Mert kinek arcza van, és háta ép,
 Ily had közé bizony átválva lép,
 Kivált ha nincs is méltó fegyvere,
 (Mit ér a szó, hol ostor kellene!)
 S a közmondás hamar fejére gyűl:
 «Ki, úgymond, e' s ama közé vegyűl . . .»
 De mikor a czivódás tére szent!
 Patkóiktól még az oltár se' ment!
 Fut a kilencz szűz, döng a két halom!
 Ocsmány ökölharcz az irodalom!

E szentegyházbul ostorral sem árt
Kiűzni alkuszt és galamb-kufárt.

«Vitatkozás az elmét növeli,»
Koczkodni kissé, ez is emberi,
S az író, hogyha másnál *emberebb*,
Bizonyos pontig jól áll a szerep :
Míg tárogatva zeng a csatadal,
Lovagkeztyűben foly a viadal,
S borítja bár az arcot vas lemez,
Hiszszük, nemes vonásokat fedez.
Így tört minap láncsát Kazinczy, Bajza,
Így fedte Kölcseyt Achilles pajzsa ;
S ha olykor közbe szólt a szenvedély,
Ha nem mindig volt más az ügy s személy :
Nem kofanyelven hallá a közönség :
Az, és philippica . . , van ám különbség.

Való, hogy a személyes galibát
Az ügygyel összevétni nagy hibád :
De mit teszesz, ha egy masült zseni
Arczodba körmöl és fogát feni ?
Ha rossz poéta és rossz költemény —
Apa s fiú — ugyanazon személy,
Mert, mint a tigris védi kölykeit,
Úgy védi a papa szülötteit ?
Ilyenkor nagy baj a határvonás :
— De egy epigram' még se' záptojás! . . .

(1856.)

MIRZA SHAFFYBÓL.

(Bodenstedt.)

1.

ZULEIKÁHOZ.

Ha nézem gyöngé lábadat,
Nem foghatom meg, oh kedves leány,
Hogy' bírja ennyi bájodat!

Ha nézem apró kezedet,
Nem foghatom meg, oh kedves leány,
Hogy' vágthat ily szörnyű sebet!

Ha nézem rózsá-ajakad,
Nem foghatom meg, oh kedves leány,
Hogy egy kis csókot megtagad!

Ha nézem két okos szemed,
Nem foghatom meg, oh kedves leány,
Hogy' kétli még szerelmemet?

Nézz rám! ne légy oly mostoha!
Hőbben szívemnél érted, oh leány,
Egy emberszív se' vér soha!

Hasson meg e szerelmi dal,
Szebben szerelmet nálam, oh leány,
Neked egy emberajk se vall!

II.

Kertjében a kis fülmile
Fejét búsan ereszti le :
Mi haszna, mond, szép énekem ?
Az édes hang mit ér nekem,
Ha szürke tollaim helyett
Nem a rózsza szép színe fed !

Virágágyán a rózsza sír :
Az élet rám mi beccsel bír ?
Mit nékem a szín, illatár,
Királyilag pompás szírom,
Ha e silány fakó madár
Ének-varázsát nem birom !

«Hagyjátok a pört és panaszt»
Dönté el Mirza-Shaffy azt :
«Te rózsza, illatos ruháddal,
Te fülmile, szép hangu száddal,
Ti bájos színek, zöngzetek :
Dalomban egyesüljetek.»

III.

Hol a költő a végtelenbe vész,
Könyvét, tanácslom, tedd le hirtelen :
Mit meg nem ért a józan emberész,
Hiányzik abban egy, — az értelem.

(1856.)

AZ IHLET PERCZE.

Mint a szerelmes boldog álminál
 Tündér alakká lesz bálványa képe :
 Úgy lebben olykor a művész elébe
 Teljes tökélyben a szűz ideál.
 De oh, ha vére csillapodni száll,
 A grácziaák övét elejti szépe :
 Más hölgy tolong az istennő helyébe . . .
 Asszony, minéműt köznap is talál.

Reszkess az égit így elveszteni !
 Ha ő jelen, ha őt mosolygni látod :
 Akkor, akkor ne múlazzsz költeni ! —
 Egyszerre, mint árny, tűn el az imádott,
 És mint a rózsafelhő, nem sajátod ; —
 Percz a tiéd, egy percz, az isteni !
 (1856.)

NÉMA BÚ.

Halnak, halnak,
 Egyre halnak,
 Színe, lángja a magyarnak.
 Itt is egy név,
 Ott is egy név,
 Hányat elvisz minden egy év.

S a ki még él,
 Minden névnél
 Összerezzen, búsan, árván ;

Mint a néma
Lomblevél, ha
Egy-egy társa húll le sárgán.

(1856.)

A HEGEDŰ SZÁRAZ FÁJA...

A hegedű száraz fája,
Beh szomorú a nótája!
Úgy meg sí-ri, úgy kesereg,
Talán a könnye is pereg.

A hegedű bús nótája,
Magyar ember múltat nála:
Úgy meg danol, tánczol, vigad,
Hogy a szíve majd megszakad.

(1856.)

PÁZMÁN LOVAG.

Víg ballada.

I.

Vára öblös teremében
Jár alá s fel bajnok Pázmán;
Lépteit majd csillapítja,
Majd megindul szaporázván;
Lába, szíve, egyre tombol,
Visszadöng a tölgyfa padló;
Udvaron áll, kész nyeregben,
Nyihog, prüszköl, fú a vad ló.

«Hova férjem? édes férjem?
 Ily korán? ily éhgyomorral?
 Panni! Gunda! hol maradtok?
 Egy, kettő, a mézes borral!
 Menten itt lesz, (boldog Isten!
 Még hajamba' nem volt fésű) —
 Ha egy perczig vár kegyelmed,
 Lesz kalácsom, új sütésű.»

Hallja Pázmán, elfordúlva,
 Háza zengő fülmiléjét;
 Csak pirosuló füle látszik,
 Az mutatja szenvedélyét;
 Feje búbján holdvilág van,
 Melyet ércz-sisakkal főd be;
 Nem felel, csak egyszer-kétszer
 Kiköhint az őszi ködbe.

«Rossz idő van, édes apjok!
 Nem tanácslom . . . hús a reggel»
 Mond az urhölgy, és befordul,
 S visszatér nagy köpönyeggel;
 Várva, félve, túrva, kérve
 Áll mögötte, hogy feladja:
 De bosszúsán tiltja hátrább
 Könyökének mozdulatja.

«Mire véljem, drága férjem?
 Honnan e rossz kedve már ma?
 Nem alutt jól? rosszul ébredt?
 Kénye ellen volt a párna?

Én vetem fel, két kezemmel,
 És puhítom minden este —
 Szól, s mint harmat gyenge fűvön,
 Remeg a szép asszony teste.

Indul Pázmán, meg se' állván
 Könnyes szemnek, rezgő szónak;
 De nem mindjárt leli nyitját
 (Sarka felől) az ajtónak.
 Néz utána egy-két perczig
 Szegény ifju asszony, Éva:
 Ugy nevetne? s úgy meg-sír, hogy!...
 Soha, soha ilyen tréfa.

Mikor aztán a küszöbnél
 Azt se' mondja: Isten áldjon,
 Vas kezére omlik a nő,
 Csókkal hinti, hogy megálljon.
 De az, fogja, visszadobja,
 Egyet mordul: «vissza, kőgyő!»
 Ráfordítja a nagy kulcsot
 S öve mellé szúrja: «így jó!»

II.

Visegrádon a király van heverő sorral,
 Nem komoly tanácsot ül, nem hadi cselt forral,
 Nincsenek is ma körötte nagy szakállu vének:
 De van öröm, hejjehuja, táncz, muzsika, ének.

Odamene jó lovag, bús-haragos Pázmány,
 Lépte alatt nyög a föld, csikorog a márvány.

«Ki dörömböl? ki csörömpöl?» — Ismeri fölsége :
«Kinek az a jó bora volt, s nyalka felesége.»

«Nosza hamar, a bolond! ülj le ide, Rikkancs!
— Gondolom én, mi a baj, hol töri a bakkancs —
Légy te király, én pedig egyszerű kíséret :
Mit te kiadsz, itt a szavam, álljon az ítélet!»

Osszeszedi a bolond sete-suta képét,
Úgy üli meg a király aranyos karszékét. —
Odakünn az öreg, ha ki útját állja,
Kilencz szobán keresztül döfi, taszigálja.

Megkövetem a király fölséges személyét :
Nagy harag és nagy panasz nyomja szívem mélyét ;
Nem vagyok én boros ember — bor nekem a bánat!
Megkövetem, ha szabadabb szóra nyitom számat.

Jöttek, uram, udvarodtól ifjú legények — —
«Mi dolog ez? s idehaza maradtak a vének?»
Nem az a baj, uram király, más nekem a gondom :
Odajöttek, vadászni, fiatalok, mondom — —

«Vadasodat megrohanák? tilalomba törtek?»
Dehogy uram! annyi van ott, vigye el az ördög,
Annyi a vad erdeimen, se szeri se száma —
De ha szóhoz nem jutok, nem lesz vége márma.

Este magyar lakomán szívet melegíténk,
A királyért, hazáért, poharat üríténk —
«Teleitták magukat? összeverekedtek?»
Dehogy itták, dehogy itták! szépen lefeküdtek.

Reggel, uram, indulnak, köszönik a szállást —
«S nem fizetik, úgy-e bizony, a vacsorát, hálást?»
Beste kura fi . . . zetésért látni a vendéget!
Magyar ember nem teszi azt, tudja-e fölséged!

Reggel, uram, valamennyi útnak ered szépen,
De az egyik visszaoson — ez a bajom épen —
Azt az egyet, uram király, a radnai Szűzrel
Megölöm, — ha ma jutok is a gyehenna tűzre.

«Nagyon illő a panasz, jó lovagom, Pázmán;
Ilyen eset még nem esett magyar ember házán:
Útnak ered a vendég, visszaosont egyik;
Azt az egyet megölöd: nagyon helyes eddig.»

Atkozom is! . . . Nem vagyok én se bolond se részeg;
Hogy valaki jó-megy, azért gyilkosa nem lések;
De mikor a küszöbön állt feleségem, Éva . . .
Ezer átok! megölöm, megölöm azt még ma!

«Nagyon okos a beszéd, jó lovagom, Pázmán;
Hiba lenne, ha valahogy félre magyaráznám:
Feleséged a folyosón — vagy küszöbön álla:
Pedig, úgy-e, ritka eset volt ez eset nála?»

Gyilkolom is! . . . Uram király, értse meg a szómat!
Elrabolá földi kincsem' és mennybeli jómat;
Megcsókolta — úgy segéljen! — szemeim láttára
Hej, hogy előbb nem tudék kapni paripára!

«Fejedelmi hitemre! — és a hit nem szellő —
Meglakol a vakmerő, a semmire kellő!

Tegyen a kar igazságot! vjjon veled szembe!
Hogy is hívják? a neve nem jut már eszembe.»

A nevét . . . azaz hogy . . . azt nem tudom épen!
De talán meglelem felséged körében. —
Ez az, uram! itt van, uram: kutya egye máját!
— S kimutatá a lovag . . . magyarok királyát.

III.

Gyűl Visegrád kandi népe,
Férfi és nő, agg és gyermek:
Valami lesz a vár alján,
Hogy sorompót, sátort vernek;
A poroszlók ütlegéért
Nem adják e mai látást;
Otthon macska ül a padkán,
Ütheti a kő a rántást!

Kapu kordul, szárnya fordul,
Lobog a toll, a kürt harsan:
Jó vitézek, harczra készek,
Mind lejőnek, gyűlve gyorsan.
Zárt sisakkal két levente
Olyan, mint a kéményseprő:
Ujjal mutat rá a gyermek,
Ölbe sír az aprócseprő.

«Félre, félre! . . . pálya mérve!
Fék szorosan! láncsa szögbe!
Jól vigyázz . . . fuss!» — Futnak aztán,
Dobog a föld, mintha nyögne;

Fogy a térség, nő az ember,
 Paizs, dárda összeroppan :
 Hátracsuklik a jó Pázmán,
 S úgy leszáll, hogy szinte puffan.

«Talpra, bajnok! semmi, semmi :
 Túl ugortál a veszélyen —»
 Szól amaz, felütve siskát ;
 A király az : éljen! éljen!
 «Éljen!» mondaná a harczfi
 A mint szeme könybe lábog,
 De szavak helyt vére buggyan,
 S vérrel együtt három zápfog.

«Isten engem!» a király mond,
 «Nem akartam, jó levente ;
 Három ily fog! aranyt érő!
 És még birta volna, nemde?
 Három ily fog! úgy sajnálom,
 Nem mondhatom ki eléggé :
 Jó szerencse, ha ezúttal
 Közte nincs a bölcseségé.

De hogy, íme, jó tanácscsal
 Fűszerezzem e kis tréfát :
 Másszor ülj honn, ha bajod nincs,
 És becsüld meg jobban Évát.»
 Így a fölség; de tanácshoz
 Kalácsban se' lett adósa :
 Három fogért három falu
 Lón a díj : Som, Somogy, Pósa.

Vígan koczog haza Pázmán,
 Tarsolyában kutyabőre ;
 Ám szekérrel asszonyához
 Vásárfia ment előre.
 Kérdi Éva, ezt is, azt is,
 — Úgy jó neki, mint egy álom —
 De a férje mind ezt hajtja :
 «Tartsa Isten jó királyom!»
 (1856.)

SIRVA JÖN A MAGYAR NOTA...

I.

Sirva jön a magyar nóta világra,
 Bánatos a magyar ember világa.
 Mit keseregsz, atyámfia, rokonság?
 Ez az egész merő élet bolondság.

Duna vize lefelé foly, nem vissza,
 Régi baját magyar ember eliszsza!
 Azt miveli széles-magas kedvében,
 Majd megszakad belé a sziv keblében!

II.

Elesett a Rigó lovam patkója,
 Jeges az út, majd kicsúszik alóla,
 Fölveretem orosházi kovácsnál, —
 Ej no! hiszen több is veszett Mohácsnál!

Volt nekem egy rigószőrű paripám,
 Eladatta a szegedi kapitány,

Ott se voltam az áldomás-ivásnál, —
Ej no! hiszen több is vészett Mohácsnál!

Volt nekem egy fehér házam, lefgett;
A telekem, azt se tudom, kié lett;
Be van írva vásárhelyi tanácsnál, —
Ej no! hiszen több is vészett Mohácsnál!

Volt szeretőm, esztendeig sirattam,
Az nekem a mindennapi halottam,
Most is megvan az a gonosz, de másnál, —
Ej no! hiszen több is vészett Mohácsnál!

(1856.)

BALZSAMCSEPP.

Szív, örömtől elszokott szív,
Multak gyászos özvegye!
Meghervadtál, meghajoltál —
Az vagy-é még, a ki voltál,
Árva szívem, az vagy-e?

Oh, neked már fáj a bú is,
Az öröm is fáj neked!
Bánt az árnyék, a derű is,
Bánt az édes, keserű is,
Mint a szegény beteget.

Nem a régi fájdalom már,
Évek folytán a mi rág:

Csupán mérgét hagyta benned,
S minden illetésre szenved
A tulérvő fájvirág.

Jer! a multak hűs derével
A jelent tovább ne öld.
Mi okod van új panaszra?
Nézz a kikelő tavaszra:
Ege fényes, lombja zöld.

Jer! az áldott szép természet
Enyhe öle hívogat;
S temetőn bár ha bolyongok
Eltakarják üde lombok
A sötét sirhalmokat.

(1857.)

BÉRANGER HALÁLAKOR.

Siratni őt? Bérangert?
Barátim, és vajon minek?
Sirassuk azt, ki elhúlt
Félösvenyén küzdelminek.

Ő nem silányka vázlat,
Nem léha töredék vala:
De élte oly egész, oly
Tökéletes, mint egy dala.

Egy eszme benne folyvást,
Az alap-érzelem is egy:

Honszerelem a végsor,
A melybe minden szak kimegy.
(1857.)

HOLLOSY KORNÉLIÁNAK.

(Emlékkönyvbe.)

Egy nép lakik túl tengeren,
Hol délre lejt az Álpok alja,
Hol fűszeres völgy, rónaság
Az erdős Apennint uralja :
Hajdan dicső nemzet, ma rab ; - -
S hogy láncza csörgésit ne hallja
Énekkal úzi bús neszét,
S az ércz ígát enyhíti dalja.
Oh, hát dalolj nekünk ! ...
(1857.)

A BUJDOSÓ.

Dal.

Párjavesztett giliczének szíve fáj,
Fülemile panaszáttól zeng a táj ;
Ne szomorkodj' fülemile, gerlicze :
A te bajod az enyémhez semmise'.

Égi madár hegyen-völgyön megszállhat,
Társa helyén társra megint találhat :
Jaj, de nekem nincs se hazám, se párom,
A világot egyes-egyedül járom.

Messzi honom tája körül jaj be kék. . .
 Azt se' tudom, *begy-e* az ott vagy az ég;
 Azt se' tudom, eljutok-é oda még:
 Vagy sohse' lesz egyéb hazám, mint az ég!
 (1857.)

KÖSZÖNTŐ-DAL.

II. Endre korában.

Bort ide a billikomba! föl vele!
 Csengjen össze tiszta ezüst kebele,
 Mint szívünkben e kívánság égre száll:
 Éljen a hon! Éljen urunk, a király!

Harczra magyar! lelsz magadnak vívni tért:
 Győzni dicső, halni dicső, a hitért;
 Tűzz keresztet Jérusálem szent fokán:
 Éljen a hit! vesszen el a vad pogány!

Egyesül a rózsavirág és kereszt:
 Ily jegy alatt hű lovagszív vért ereszt:
 Éljen urunk, hős királyunk, s leánya
 Magyarország legdeliebb rózsája!
 (1857.)

AZ UTOLSÓ FŐPAP.

Frankl után.

A büszke Szion elesett,
 Az Isten vára omladék;
 A délczeg oszlop- és tornácsor,

Hol tömjénfüst gomolyga másszor,
Most puszta rom, feldúlaték.

Az oltár papja mind leölvé ;
Holt csecsemők hús éjfelen ;
Mély csend remeg körül, kivéve
Ha a merész bolt egy-egy íve
Leroppan, zúgva, hirtelen.

Egy pap maradt a gyilkolásból,
Hozzá a fegyver nem hatott.
Midőn későre vált az éjjel,
Vőn, ékesen arany szegélylyel,
Papi fehér ruházatot.

Az *urim s ibummim* tiszta fénye
Ragyog keblén, mint szent tűzé ;
Ezüst hajtincse a komoly
Sötétredős arczon lefoly
Szakállának hava közé.

Így járdal utczák vadonán,
Csak viszhang a kísérete ;
A váz-rom elsápad körül,
Ha úzótt fellegek közül
A hold reá bús fényt vete.

Némán az ősz felhág a templom
Hideg márvány kockáira,
S meghatva sorsától, mely üldi,
Könyes szemekkel e szót küldi
Az ég sötét foszlányira :

«Te elhagyád ten-népedet,
Szent templomod feldúlva, im!
Mely boltjain dereng vala,
A tiszta sugár elhala;
Homályba dőlt a Cherubfm.

«Haragod az oltárt megtöré,
Véráldozat minden papod;
Nem méltatál továbbra bennünk',
Hogy templomodra mi ügyeljünk;
Az oltár rom, néped halott.

«Vedd vissza hát a templom kulcsát,
Reszketve nyujtom föl neked!»
S míg térdre hull ködlepte szemmel,
Hall messziről, vad zöngeléssel,
Tompá diadal-éneket.

A mint imádva, kar-emelten,
A templom őre térdepel:
Egy légi kéz könnyű sugára
Ereszkedik le, és az árva
Kulcsot magához vonja fel.

Kik távol azt ragyogni látták,
Lesujtó villámnak hívék.
Hajnal pirult kelet vidékin:
S a templom márvány omladékin
A főpap holtan fekvék.

(1857.)

A WALESI BÁRDOK.

Edwárd király, angol király
Léptet fakó lován :
Hadd látom, úgymond, mennyit ér
A welszi tartomány.

Van-e ott folyó és földje jó?
Legelőin fű kövér?
Használt-e a megöntözés:
A pártos honfivér?

S a nép, az istenadta nép,
Ha oly boldog-e rajt'
Mint akarom, s mint a barom
Melyet igába hajt?

Felség! valóban koronád
Legszebb gyémántja Welsz :
Földet, folyót, legelni jót,
Hegy-völgyet benne lelsz.

S a nép, az istenadta nép
Oly boldog rajta, Sire!
Kunyhói mind hallgatva, mint
Megannyi pusztá sir. —

Edwárd király, angol király
Léptet fakó lován :
Körötte csend a merre ment,
És néma tartomány.

Montgomery a vár neve,
 Hol aznap este szállt;
 Montgomery, a vár ura,
 Vendégli a királyt.

Vadat és halat, s mi jó falat
 Szem-szájnak ingere,
 Sűrű csoport, száz szolga hord,
 Hogy nézni is tereh;

S mind, a miket e szép sziget
 Éteit italt terem;
 S mind, a mi bor pezsegve forr
 Túl messzi tengeren.

Ti urak, ti urak! hát senkisem
 Koczeit értem pohárt?
 Ti urak, ti urak!... ti welsz ebek!
 Ne éljen Eduárd?

Vadat és halat, s mi az ég alatt
 Szem-szájnak kellemes,
 Azt látok én: de ördög itt
 Belül minden nemes.

Ti urak, ti urak, hitvány ebek!
 Ne éljen Eduárd?
 Hol van, ki zengje tetteim —
 Élő egy welszi bárd!

Egymásra néz a sok vitéz,
 A vendég welsz urak;
 Orczáikon, mint félelem,
 Sápadt el a harag.

Szó bennszakad, hang fennakad,
Lehellet megszegik. —
Ajtó megől fehér galamb,
Ősz bárd emelkedik.

«Itt van, király, ki tetteidet
Elzengi», mond az ag;
S fegyver csörög, haló hörög,
A mint húrjába csap.

«Fegyver csörög, haló hörög,
A nap vértóba száll,
Vérszagra gyúl az éji vad:
Te tetted ezt, király!

Levágva népünk ezrei,
Halomba mint kereszt,
Hogy sírva tallóz a ki él:
Király, te tetted ezt!»

Máglyára! ell igen kemény —
Parancsol Eduárd —
Ha! lágyabb ének kell nekünk;
S belép egy ifju bárd.

«Ah! lágyan kél az esti szél
Milford öböl felé;
Szűzek siralma, özvegyek
Panasza nyög belé.

Ne szűlj rabot, te szűz! anya
Ne szoptass csecsemőt!...»
S int a király. S elérte még
A máglyára menőt.

De vakmerőn s hívatlanúl
Előáll harmadik;
Kobzán a dal magára vall,
Ez íge hallatik:

«Elhullt csatában a derék —
No halld meg, Eduárd:
Neved ki dicscsel ejtené
Nem él oly welszi bárd.

«Emléke sír a lanton még —
No halld meg Eduárd:
Átok fejedre minden dal,
Melyet zeng welszi bárd.»

Meglátom én! — S parancsot ad
Király rettenetest:
Máglyára, ki ellenszegül,
Minden welsz énekest!

Szolgái szét száguldanak,
Ország-szerin, tova.
Montgomeryben így esett
A híres lakoma. —

S Edwárd király, angol király
Vágtat fakó lován;
Körötte ég földszint az ég:
A welszi tartomány.

Ötszáz, bizony, dalolva ment
Lángsírba welszi bárd:
De egy se' birta mondani
Hogy: éljen Eduárd. —

Ha, ha! mi zúg? . . . mi éji dal
 London utczáin ez? . . .
 Felköttetem a lord-majort,
 Ha bosszant bármi nesz!

All néma csend: légy szárnya bent,
 Se künn, nem hallatik:
 «Fejére szól, ki szót emel!
 Király nem alhatik.»

Ha, ha! elő síp, dob, zene!
 Harsogjon harsona;
 Fülembé zúgja átkait
 A welszi lakoma . . .

De túl zenén, túl síp-dobon,
 Riadó kürtön át:
 Ötszáz énekli hangosan
 A vértanúk dalát.

(1857.)*

NYERÉSZKEDÉS.

Moore után.

Kivánsz nagy nyereeményt? ezt halld meg, üzér!
 Ha kergeted a hasznocska szagát:
 Végy embert, oly áron a mennyit megér;
 És add el, a mennyire tartja magát.

(1857.)

* A történelem kétségbe vonja, de a mondában erősen tartja magát, hogy I. Eduárd angol király, Wales tartomány meghódítása (1277) után, ötszáz walesi bárdot végeztetett ki, hogy nemzetök dicső múltját zongve, a fiakat föl ne gerjeszthessék az angol járom lerázására.

A LEJTŐN.

Száll az este. Hollószárnya
Megrezzenti ablakom.
Ereszkedik lelkem árnya,
Elborong a multakon.
Nézek vissza, mint a felhő
Athaladt vidékre néz :
Oly komor volt, — oly zöldellő,
Oly derült most az egész.

Boldog évek! — ha ugyan ti
Boldogabban folytatok, —
Multam zöld virányos hanti !
Hadd merengek rajtatok.
Bár panaszszal, bár sohajjal
Akkor is szám telve lőn :
Kevesebbem volt egy jajjal . . .
Hittel csüggttem a jövőn !

Most ez a hit . . . néma kétség,
S minél messzebb haladok
Annál mélyebb a sötétség;
Vissza sem fordulhatok.
Nem magasba tör, mint másszor —
Éltem lejtős útja ez ;
Mint ki éjjel vízbe gázol
S minden lépést óva tesz.

(1857.)

BALLADA

AZ ELÚZÓTT ÉS VISSZATÉRT GRÓFRÓL.

(Goethe.)

Oh jöszte be, jó öreg énekesünk!
Itt lenn, a terembe', magunkra leszünk,
Zárjuk be reteszszel a zárat.
Anyánk könnyörög, s az atyánk odakünt
Farkasra vadász, tova fárad.
Mondj szép regedalt, oh de többször is ám,
Míg bétanulom kis öcsömmel;
Már rég epedünk zene s dalnok után.
Gyerek ezt hallgatja örömmel.

Irtózatos éjben, ölő hadon át,
Elhagyja a fénylakot, ősi honát,
Kincsét idejében elásta.
A gróf tova illan a kis kapun át,
Mit burkol ölébe' palástja?
Mit rejteget és viszen oly szaporán,
Hogy visszatekinteni sem mer?
Kis lánya szegény az, aludva karán. —
Gyerek ezt hallgatja örömmel.

No s virrad; előtte a messze világ,
Szállást neki völgy, neki hús bokor ad,
Enyhet falu népe, daláér'.
Igy vándorol, így eped éveken át,
Szakálla alább meg alább ér;

Ám nő kebelén is a szende alak,
 Vihar ellen védve köpenynyel,
 Nem fejtheti szebbé herczegi lak. --
 Gyerek ezt hallgatja örömmel.

Év elhalad, évnek utána megyen,
 Meghagyja, megadja magát a köpeny,
 Nem is éri be termete teljét.
 Néz apja reá, kire néznie mennyi!
 Örömében nem leli helyét;
 Oly gyönyörű, oly nemes a hajadon,
 Fájárul a mag nem ütött el;
 Oly kincs az apának e drága vagyon! —
 Gyerek ezt hallgatja örömmel.

S ím vágtat elő fejedelmi lovag,
 Felnyúl a leány keze, vélve hogy ad,
 Alamizsnát nem veszen észre.
 Ám gyöngye kacsója szorítva marad:
 Ez kell nekem! üdvöm e kézre!
 Ismerve — az ősz felel — égi becsét,
 Mint herczegi nőd' emeled fel;
 Ott a lovag elgyűrűzé jegyesét. --
 Gyerek ezt hallgatja örömmel.

Megáldja pap őket az ima helyén,
 Vígán, szomorún is, a hölgy vele mén,
 Szomorún, hogy vészi bucsúját.
 Azóta ide s tova jár-kei a vén,
 Örömében viseli bűjét.
 Ilyen vala drága leányom, ilyen
 Unokákat vártam idővel!

Oh! nappal is, éjjel is áldja szívem. —
Gyerek ezt hallgatja örömmel.

Megáldja a gyermekeket; de mi hang?
Zörgetnek: atyánk jön! az ősz oda van!
Elrejteni őt hova tudjuk? —
Mit csábitod a gyereket, te bitang!
Fogjátok el, érczkezü hajduk!
Börtön fenekére a tolakodót! —
Anyjok veszi észre, hamar kel,
Fut, nyájasan esdeni, szólani szót. —
Gyerek ezt hallgatja örömmel.

Hajdú haboz, áll nemes arczczal az ősz,
Gyermek s anya esd, a hogy esdeni győz;
A hercegi dölyf nyeli mérgét.
De asszonya kértire lázad a bős, —
Míg vad dühe feltöri kérégt:
Vesztemre vevélek el, utcza rongy!
Koldus te! . . . hanem hiszen úgy kell!
Szennyet koronámra hoz ím e poronty. —
Gyerek ezt nem hallja örömmel.

Még áll, diadalmasan áll az öreg,
Döbbenve hanyatlik a szolgasereg,
A férj dühe dúl — kire töltse?
Atkos vala nászom, a kéjteli reg,
Viráginak itt a gyümölcse!
Nem pótol — igaz! — nevelés soha fajt,
Nemes érzet jár csak a nemmel,
Koldús anya szült íme koldusi rajt. —
Gyerek ezt nem hallja örömmel.

És el ha taszít apa, férj ha elűz,
 Széttépi vadúl a mi együtve fűz :
 Oh jertek az őshöz, apához !
 A koldus, az agg, a mezítelen ősz
 Még fel bir emelni magához.
 E vár az enyím ! Te raboltad el azt,
 Fajod úze ki gyilkos elemmel ;
 Itt rá a pecsét, a királyi malaszt ! —
 Gyerek ezt hallgatja örömmel.

Már jogszerű fejdelem űli a trónt,
 Ő vissza hívének ad ősi vagyont,
 Feltörhetem a kincs zárát.
 Hagyján, fiam ! így szeliden ipa mond :
 Urunk kegyelem-szava vár rád.
 Mind jóra űt ez ki ; feledjük a bajt !
 Ma szerencsénk csillaga tűnt fel,
 Nőd grófi leány, szűle hercegi fajt. —
 Gyerek ezt hallgatja örömmel.

(1858.)

TANÁRI JUBILAEUMRA.

«Quem dī odere» — hangzott a panasz
 Évszázadok hosszú során keresztül ;
 «Quem dī odere» — és a régi átok
 Mind egyre zúg, nem szűnt meg a panasz.
 Kedv, ifjuság, erő, szellem-vagyon
 Ma is gyakorta mind hiába vesz ;
 Homályos a czél, tömkeleg az út,
 S kit e pályára Isten átka sodrott,

Szívvérit ontsa bár, mint pellikán,
Hálátalanságot növel magának.

Te, ritka férfi! áldjad Istened,
Ki oly önérzettel dúsgazdagon
Allhatsz pihenni meg pályád felén.
Körödbe gyűlnek a felnőtt fiak,
(Egy ember-öltő) s érett férfi-ésszel
Köszönve a mit ifjakért tevé,
Legszebb jutalmad így tőlük nyered.
S mi felkiáltunk: mily nagy érdem az,
Minő erény, mely e hálátalan
Pályán a késő hála újra sarjadt,
Nem hervatag babérait szedi.

(1858.)

WOHL JANKA EMLÉKKÖNYVÉBE.

To love, to like, enyelgénk,
Amaz sok, ez kevés;
(Szótár segélye nélkül
Támadt az érzés;)
Egy szóba' most ezen per
Kiengesztelve lón:
Zeng édesen: *remember!*
Át téren és időn.

(1858 június 29.)

A POLOSKA.

Rímes próza.

Makámát írni — mint Abu-Mohammed Kazim Ben-Ali Ben-Mohammed Ben-Othman *Hariri* — nem tréfa dolog; — annyi, mint: repülni gyalog, — s ki egyszer ebbe fog — nagy veszedelem érheti: — lábát ízibe megütheti, — orrát is betörheti. — Mindazonáltal én megkísértem, — úttörőnek bukni is érdem; — aztán meg nem szabad-e, kérdem — prózát versben írni — már így ni! — mikor annyi verset irnak prózában — a két nemes magyar hazában, — de kivált mostanában!

No tehát a csimaz vagy poloska — legyen lelkesedésem poczka, — a tárgy legalább nem ócska; — pedig ez is tesz valamit nálunk — hol annyi az üttöt kopott — nem mondom, lopott — hogy csupa zsibvásárban járunk. — Aztán hisz tárgyam elég klasszikai: — szúnyog, csimaz egymásnak vér-rokonai, — s ha Virgil az elsőt megénekelte, — Poloska, jövel te!

Van egy, ki millió — az ő neve légió; — eredetileg szöke faj, — mint a vaj; — de ha más ég alatt meghonosul, — mások vérén megpotrohosul: — barnára fajul akkoron — mint a csöppentett... korom. — Világosság élő magzatja — Kant is megmondhatja;* — de szereti a sötétséget — philanthrop céljai végett. — Külsejét a mi nézi, — rajta ugyan kevés a vitézi, — arcza penészesen íriás, — termete sem igen daliás —

* Kant a poloskák szaporodását a világosság befolyásának tulajdonítja; ezért hálószerájába ablaktábláit nappal sohasem engedé fölnyitni. (Heine.)

háta pedig kifelé görbe, — karcsúsága átmegyzen a körbe, — noha pánczéllal is bir — mint egy kúrazir, —
 evvel azonban nem mellét fedezi, — hátát védelmezi. —
 Van továbbá neki jó fegyvere, — csípni szűrni ugyan tud vele, — hanem a mivel ellenséget űz, — nem anyyira fegyver, mint a . . . búz. — Egyik erénye a háziasság, — nincs vériben a zajos vigasság, — nem zavar egy könnyen rendet, — nem tör csendet; — természetete birkai békes, — türelemmel ékes, — oly józan, oly éber — mint egy héber. — Éji magányban, rejtve működik — tiztől circiter ötig, — feláldozza szende nyugalmit — nem is űt semmi lármat, — virrasztja az emberiség álmát. — Nappal azonban visszavonul, — (gondolom: ir, tanul,) — őn lelkibe mélyed, — keresi a rejtve levő mélyet — mint egy philosoph. Ah — nincs kerevet, szófa, — nincs ágynyiladék — vagy falhasadék — oly mélyen magasan — hova ő be ne hasson, — mit föl ne kutasson. — Különösen tetszik néki — minden a mi régi, — vagyon ahoz privát gustusa, — ő annak született antiquariusza. — Gyönyörködik a művészetben, — festett szobában, képkeretben, — nagy hajlamot érez rája, — van saját műiskolája, — s ha eljön az est — ő maga is fest. — Hát még minő kedélyes! — kivált mikor éhes, — szárnyával arczod gyöngén legyezi — mialatt véred veszi. — Sohasem ereszkedik nyílt csatába, — ha kergeted gyors neki a lába, — eltűnik egy percz alatt — mint villám s gondolat; — de legott visszatér, — noha engedelmet se kér, — gallérodba ragad, — s «eszi a nyakad!» — aztán megint ill' a — berek! mint az ügyes guerilla, — meglapul az egész kamarilla. — Tulszerénység neki nem kenyere, — nem várja hogy hiják szépen: gyere! —

hova egyszer vendégül beférkezik, — onnan ugyan szűrit többé ki nem teszik. — Egyébiránt nagyvároson született, — lenézi a nomád életet; — paplan alatt jobb szeret hálni — mint rusticálni. — Hazája művelt Európa, — szerelmes a civilizációba; — s míg honn marad a tábor törzse, — mindig előbb nyomul elő-
 űrse — szárazon úgy, mint vízen át; — neki találták fel a gőzmasinát: — nyugat felől keletre vándorol, — békésen hódít, még nem is porol. — Mint polgár: cosmopolita, — ő nem mondja: «si est vita — non est ita»; — hanem megindul apraja, véne — hazát keresni ott «ubi bene». — Bú nélkül hagyja el az ősi lakot, — és mint madár ha elejt egy fűmagot — dúsán tenyész föl a meddő kopár: — csimazból is elég egy pár. — Kiválóan ügyes telepedő: — ha egyszer ráülhet, övé a lepedő, — lepedővel az egész nyoszolya, — aztán a ház legkisebb zugolya; — pár nap múlva hemzseg a gyarmatos, — ha nem tetszik, pusztuljon a lakos! — Nincs korlátozva bizonyos geogr. fokig, — minden klimát azonnal megszokik, — s ne félj hogy elszőkik! — nem háborgatja ily könnyelműség, — jelleme a ragaszkodó hűség! — Bármely idegen elembe' — teszi magát otthonos kényelembe, — ősi szokásit el nem hagyja, — vérit soha meg nem tagadja, — nem alkalmazza senkihez magát: — a ki vele van, tűrje a szagát! — Leg-
 őrmestebb útfélen tanyáz — hol fogadó van, vagy más efféle ház, — és, mint jámbor apáink régen — kapva kaptak az új vendégen: — mindenki iránt meg-
 előző, — vele bételni se' győző. — Így terjeszti dicső fáját, — viszi a civilizatio zászlaját — őrszemeit előre kitolva, — hátrál előtte barbárság, bolha, — ez kénytelen el-eblábóni: — «veteres migrate coloni!» — s

megújul a világ, ez az ócska; — no tehát: for ever
poloska! . . .

GHAZEL.

«Kérdjétek a kalyibától: nem lappang-e ott egy bölcs,
Kit a nagyok pitvarától magához vont az erkölcs.»
Az megmondja: ott mély a viz, hol nem látni fenekét;
A diónak külső héja zöld ugyan, de nem gyümölcs.
A bolondot, ha bolondoz, neveti a sokaság:
De ha okos nincs szavában, időt vele te ne tölts.
Szomorúnak lenni mindig nem tanácsos: te, midőn
Szemét sorsod összehúztá, vidám képet akkor ölt.

(1858.)

AZ ÚJ MAGYAR KÖLTŐ.

(Parodia.)

Jár számkiűzöttten az árva kölők,
Dalt zengedez és dala úgy nyöszörög,
Oly éhes-epedve foly ajkairól,
Hogy téglá repedne fal ormairól.
Zeng tetteket, a haza szebb idejét
Goromba csatákat, otromba vezért,
Zeng zsálya szerelmet: a lányka haját,
A szép szemet, arcot, — egyéb nyavalyát.
S míg a dal epedve foly ajkairul,
Ábrándozik — praenumeránsairul!

«Jó gyermekem, a haza szebb idejét
— Nem tudsz te ahhoz — sohse zengjed.
A lányka nem érez, az ifju nem ért,
És nincs potya-pénze szerelmeidért:
Némúljon el ostoba versed.

Vagy zengj, de magadnak, erőtelenül,
 Hol senki ne hallja — kemencze megül;
 S méltó dali bért
 Tűzd árva fejedre a fűzfa babért.»

És így köszörfűtlen az ifju megyen,
 Nem tudja, hol éte, hol ágya legyen
 S míg gyomra tekergeni hagyja, kihál
 Bús éneke, tört szusza hangjaival.

«Fedd, fűzfa, örökre az ifju nevét!
 Kő-járda! te nyomd kebeledre szivét.
 S tán csendes alunni tivornya után:
 Zengd álmait éjiden árva czigány.»
 Szól s nyugszik azóta egy ablak alatt,
 Hol vargainas fut, ebecske szalad,
 S vészhangon üvöltöz a bakter elé,
 S villámgerelyét viszi ágya felé.

De feljön az ormokon a teli hold,
 Mint egy kulacs, a hideg éjbe mosolyg.
 Oh, ifju, mi álmod a mánor után?
 Szép álmokat énekel annyi czigány.
 S már nem fut az ebfi — szaglálva megáll:
 S ott szendereg egy szivar, álmainál.

(1859.)

REMÉNYINEK.

(Emlékkönyvbe.)

Karddal melyet dicsővé tenni egykor
Híven ajánlád ifju véredet,
A hon, az úgy-e szent hon, félig élt már,
Halál árnyéka rásötétedett.
Te messze távozá, — mi itt maradtunk,
Tompán enyészve, mint sivár növény,
Mely élni nem tud, halni még nem érett,
Ledőlt fa korhadó tövén.

A honfibú, mely elszibbaszta minket,
Tenálad munkás fájdalom leve,
Nagy, büszke, boldog népek közt forogván
Művészetedben a magyar neve.
És, kik panaszra mely szóban alél el
Fület zárnának, a dús boldogok,
Veled kesergik azt, a min te vérzel,
Midőn nyirettyűd úgy sir, úgy zokog.

Most a reménynek egy hangját, Reményi,
Vidd el nyugatra zengő húrodon;
Hirdesse szózatos fád a világnak,
Hogy újra érez, újra él e hon.
És élni fog, — menny, föld minden hatalma
Zúduljon bár fel, — mert élni akar;
Öngyilkolásra hogy többé fajúlna,
Sokkal önértőbb a magyar.

(1859.)

JULISKA LEÁNYOMHOZ.

Bús az ősznek hervadása.
 Hulló lombok, néma táj :
 De az ősznek van varázsa,
 Enyészetben méla báj.

A gyümölcs hull — semmi : érett !
 Hallgat a lomb — semmi : szólt !
 Őltsön a mező fehéret —
 Semmi : oly dús zöldje volt !

Csak, ha bimbó fővel asznak
 A virágok : oh, ez fáj ;
 Ha reménye új tavasznak,
 Most születve, sirba száll.

Oh, derülj hát, ifju lélek,
 Légy a vidám hajdani ;
 Gyöngye vagy még a zord télnek
 Koszorúját hordani !

(1859.)

SZÉCHENYI EMLÉKEZETE.

1.

Egy szó nyilallott a hazán keresztül,
 Egy röpke szóban annyi fájdalom ;
 Éreztük, a mint e föld szíve rezdül
 És átvonaglik róna, völgy, halom.

Az első hír, midőn a szót kimondta,
 Önön hangjától visszadöbbene ;
 Az első rémület kétségbe vonta :
 Van-é még a magyarnak istene.

2.

Emlékezünk : remény ünnepe volt az,
 Mely minket a kétségbe buktatott :
 Gyászról, halálról, szfv-lesújtva szólt az,
 Napján az Úrnak, ki feltámadott.
 Már a természet is, hullván bilincse,
 A hosszú, téli fásúlt dermedés,
 Készíté új virágít hogy behintse
 Nagy ünneped, dicső Fölébredés!

3.

Immár az ég — ah, oly hideg korábban! —
 Irántunk hő mosolyra engede ;
 A négy folyó és három bérce hónapban
 Kilebbent a tavasz lehellete ;
 S melynek halálos — úgy tetszék — elasztta,
 Életre pezsdült a kór sivatag ;
 Lassú folyót önérzelem dagasztta,
 Büszkén rohant le a szilaj patak.

4.

S fölzenge távol a menny boltos alja,
 Gyümölcshozó év biztató jele,
 Hallott korán megdördülő morajja —
 Midőn egyszerre villám sújta le.
 «Széchenyi meghalt» — Oh, mind, mind csalékony:
 Te víg tavasz-nap! ujjongó mezők!...

«Széchenyi meghalt» — S e nagy omladékon :
«Élünk-e hát mi?» búsan kérdezők.

5.

Mert élni hogyha nem fájúlva-tengés,
Olcsó időnek hasztalan soka,
De vérben, érben a vidám kerengés,
Mely szebb jövődő biztos záloga ;
Ha célra küzdvén, nagy, nemes, dicsőre,
Így összehat kezünk, szívünk, agyunk,
Vezérszó : ildom, a zászlón : előre ! —
Ő az, ki által lettünk és vagyunk.

6.

Megrontva bűnöd és a régi átok,
Beteg valál, s nem érzéd, oh magyar ;
Nép, a hazában nem volt már hazátok :
Sírt még hogy adna, állt az ős ugar.
S mint lepke a fényt elkábulva iszsza,
Úgy lón nekünk a romlás — élvezet ;
Egy-két kebel fáj még a múltba vissza :
Nem volt remény már, csak emlékezet.

7.

De, mely a népek álmait virasztja,
Elhagyni a szelíd ég nem kívánt ;
Széchenyit küldé végtelen malasztja
E holttetembe érző szív gyanánt,
Hogy lenne élet-ösztön a halónak,
Bénúlt idegre zsongító hatás,
Reménye a remény nélkül valónak
Önérzet, öntudat, feltámadás.

8.

Midőn magát ez nem tudá szeretni,
Ó megszerette pusztuló fáját.
Oh, nemzetem, ha fognád elfeledni
Hogyan viselte súlyos nyavalyád?
És mennyi harczot küzde önmagával?
Hány izgatott, álmatlan éjjelen?
Míg bátorító Macbeth-jóslatával
Kimondá: «a magyar lesz» — hogy legyen!

9.

Bizton, ezer bajunk közt, megtalálta
Azt a mi fő, s mindet befoglaló:
«Elvész az én népem, elvész — kiálta —
Mivelhogy tudomány nélkül való.»
S míg kétle a bölcs, hátrált a tevékeny,
Bújt az önérdék, fitymált a negéd:
Ó megjelenve, mint új fény az égen,
Felgyújtá az oltár szövétnekét.

10.

És ég az oltár. Ím, körébe gyűltünk,
Szétszórt bolyongók a vész idején.
Már is tűzénél szent lánggra hevültünk,
Fénye világol sorsunk ösvenyén.
Oh, rakjuk e tüzet, hogy estve nála
Enyhet találjon áldó magzatunk!
Ez lesz a méltó, a valódi hála,
Mit a nagy Jóltevőnek adhatunk.

11.

De hogy' kövesse nyomdokát az ének?
 Némúljon el, lant, gyöngye szózatod.
 Hazám tudósi, könyvet nagy nevének!
 Klió, te készítsd legdicsőbb lapod!
 Évezredek során mit összejegyzél
 Honfi erény magasztos érdemét,
 S arany betűkkel ércztáblába metszél:
 Abból alkosd Széchenyi jellemét.

12.

Írd azt, ki a pusztán népét vezérli;
 Ki kürtöl, és lerogy a régi fal;
 Tarquín előtt ki arczát megcseréli;
 Fülepet ostoroz lángajkival;
 Ki győzni Athént csellel is szorítja;
 Kit bős csoport elítél, mert igaz;
 Ki Róma buktán keblét felhasítja —
 Elég... a példa fáj: Széchenyi az!

13.

Ó szól: s mely szinte már kővé meredten
 Csak hátra néze, mint Lóth asszonya,
 A nemzet él, a nemzet összeretten,
 Átfut szivén a nemlét iszonya;
 Szól újra: és ím lélek ül a szemben:
 Rózsát az arczra élet színe fest;
 Harmadszor is szól: s büszke gerjelemben
 Munkálni, hatni, küzdeni vágy a test.

14.

Hitel, Világ és Stádium! ti, három —
 Nem kézzel írt könyv, mely bölcsel, tanít,
 De a lét és nemlét közti határon
 Egekbe nyúló hármass pyramid!
 Ám, hadd üvöltsön a Számum viharja,
 Döljön nyugatról a sivár homok:
 A bújdosók előtt el nem takarja,
 Melyet ti megjelöltök, a nyomot.

15.

S lón új idő — a régi visszacsökkent —
 Reményben gazdag, tettben szapora;
 A «kised mak» merész sudárba szökkent; *
 Ifjú! ez a kor: «Széchenyi kora.»
 Nézd ez erőt: hatása mily tömérdek —
 De ne imádj: a munka emberé —
 Szellem s anyag, honszeretet s önérdék
 Mily biztosan lejt a közjó felé.

16.

Majd elborúlni kezde láthatára:
 Kik műve által lettünk magyarok,
 Nem ügyelénk többé vezérnyomára,
 Mi napba néző szárnyas lkarok.

* «Minden jelenetek jövődő fényt mutatnak nemzetünknek. minek megjövendőlésére semmivel több jóslói tulajdon nem kell, mint előre megmondani, hogy a *kised mak*kéből, ha meg nem romlott, idővel termő tölgyfa lesz, csak senki el ne gázolja.»

Széchenyi,

Oh, hogy riadt fel intő jós-ajakkal! —
 S midőn a harcz dúlt, mint vérbősz Kain,
 Hogy áll a tört szívvel, merev hajakkal —
 Egy új Kasszándra Trója lángjain!

17.

Hosszú, nehéz, sötét lön akkor éjtünk,
 Nyugalma egy álarczozott halál;
 S midőn a szív feldobbant, hogy reméljünk:
 Nagy szellem! íme, köztünk nem valál.
 Oh, mely irígy sors önző átka vett el,
 Hogy ébredésünk hajnalát ne lásd? —
 Vagy épen egy utolsó honfi-tettel
 Tagadnod kelle — a feltámadást?...

18.

Nem, Üdvezült, nem!... fájdalmunk hevében
 Hamvad ne sértse káromló beszéd,
 Oh, nézz egedből és örvendj e népen,
 Mely soha így még nem volt a tiéd!
 Leomlunk sírodon szent döbbenéssel,
 A sujtó karra félve ismerünk:
 De Antéuszként majd ez illetéssel
 Küzdelmeinkhez új erőt nyerünk.

19.

Emléket, oh hazám, mit adsz e sírra?
 Hová tekintesz földeden, magyar,
 Hol Széchenyi nevét ne lásd megírva
 Örök dicsőség fénysugarival?

Ha büszke méned edzi habzó pálya,
 Ha eszmeváltó díszes körbe gyűlsz,
 Ha szárnyakon röpt a gőz dagálya,
 Ha tenni, szépre, jóra egyesülsz; —

20.

Duna, Tisza . . . ez mely prűsszögve hordja
 Fékét, s szabályhoz törni kénytelen;
 Amannak hódol a sziklák csoportja,
 S Trajánusz híre újból megjelen;
 Az ifju szép Pest, ki bizton ölelve
 Nyújt Corvín agg várának hű kezét,
 S az édes honni szót selypíti nyelve — —
 Széchenyié mind ez emlékezet!

21.

Széchenyi híré, a lángész csodáit,
 Ragyogja minden, távol és közel:
 Áldozni még jerünk — ah, oly sokáig
 Nem értők — Széchenyi szivéhez el.
 Nem láttuk, e szív néha mit palástol
 Hordván közöny havát és gúny jegét:
 Hogy óvni gyöngye csíráit fagyástól
 Őrizze életosztó melegét.

22.

Értünk hevült, miattunk megszakadt szív,
 Te, az enyészet ágyán porladó!
 Késő, de tartozott szent hódolat hív:
 Egy nemzeté, ím, e hálás adó.

El kelle buknunk — haj, minő tanulmány! —
 Meg kelle törnöd — oh, mily áldozat!
 Hogy romjaidra s romjainkra hullván,
 Adjunk, Igaz! tenéked igazat.

23.

Szentebb e föld, honunk áldott alapja,
 Mióta, nagy szív, benne nyúgoszol;
 Szentebb a múltak ezredévi lapja,
 Mióta, nagy név, hozzá tartozol.
 Koszorút elő!... morzsoljuk el könyűnket:
 Az istenülés perczi már ezek!
 Borítsa ünneplő mirtusz fejűnket:
 Reménynyé váljon az emlékezet.

24.

Nem hal meg az, ki milliókra költi
 Dús élte kincsét, ámbár napja múlt;
 Hanem lerázván, a mi benne földi,
 Egy éltető eszmévé finomúl,
 Mely fenmarad s nőttön nő tiszta fénye,
 A mint időben, térben távozik;
 Melyhez tekint fel az utód erénye:
 Óhajt, remél, hisz és imádkozik.

25.

Te sem haltál meg, népem nagy halottja!
 Nem mindenestül rejt a czenki sír;
 Oszlásodat még a család siratja —
 Oh, mert ily sebre hol van balzsamír?...

Mi fölkelünk : a fájdalom vigasztal :

Egy nemzet gyásza nem csak leverő :
Nép, mely dicsőt, magasztost így magasztal,
Van élni abban hit, jog, és erő!

(1860.)

A DALNOK ELHULLT...

A dalnok elhullt! — ám iga
Nem sujtja büszke szellemét ;
Megnémul a kedves koboz,
Ő tépte hurját szerteszét ;
Mondván : «ne láss bút, láncz miatt,
Szerelem s vitézség lelke, te!
Rabúl ne zöngjen húrjaid
Szabadnak termett éneke!»

(1860.)

AZ ŐRÖK ZSIDÓ.

Pihenni már. — Nem, nem lehet :
Vész és vihar hajt engemet,
Alattam a föld nem szilárd,
Fejem fölött kétélű bárd . . .
Tovább! tovább!

Az út, hová talpam nyomul,
Súlyed, ropog, átvékonyul ;
Ónsúlylyal a kolosszi lég
Elzúzna, ha megállanék . . .
Tovább! tovább!

Rettent a percz, a létező,
 S teher minden következő;
 Új léptem új kigyón tapod:
 Gyűlölöm a mát s holnapot...
 Tovább! tovább!

Éhes vagyok: ennem iszony;
 Láng az ital, midőn iszom;
 Álmam szilaj fölrettenés,
 Kárpit megől szívembe kés...
 Tovább! tovább!

S melyet hazud a sivatag,
 Mind délibáb: tó és patak;
 Gyümölcs unszol, friss balzsamu:
 Kívül arany, belől hamu...
 Tovább! tovább!

Rohannom kell — s a földi boly
 Mellettem gyorsan visszafoly:
 Ködfátyol-kép az emberek:
 Én egy arczot sem ismerek...
 Tovább! tovább!

Oh, mily tömeg! s én egyedül,
 Útam habár közé vegyül;
 Érzem, mint csónak a habot,
 Hogy átmenet mind rám csapott...
 Tovább! tovább!

Az üstökös meg' visszatér,
 Kiröppent nyíl oda is ér,

Az eldobott kő megpihen :
 Én céltalan, én szüntelen
 Tovább! tovább!

Pusztán folyam mért nem vagyok,
 Hogy inna fel asszú homok!
 Mért nem futó, veszett vihar,
 Mely ormokon egyszer kihal...
 Tovább! tovább!

Irigylem az ágról szakadt
 Levelkét: hisz majd fennakad;
 Irigylem az ördögszekért:
 Árokba hull: céljához ért...
 Tovább! tovább!

Szegény zsidó... Szegény szívem:
 Elébb-utóbb majd megpihen.
 Az irgalom nagy és örök,
 Megszán s átkom nem mennydörög:
 Tovább! tovább!
 (1860.)

RENDÜLETLENÜL.

Hallottad a szót: «rendületlenül —»
 Midőn fölzengi myriád ajak
 S a millió szív egy dalon hevül,
 Egy lángviharban összecsapzanak?...
 Oh, értsd is a szót és könnyelmű szájon
 Merő szokássá szent imád ne váljon!

Sokban hívságos elme kérkedik,
 Irányt még jóra, szépre is az ád;
 Nem mondom: a hont ők nem szeretik;
 De jobban a tapsot, mint a hazát...
 Oh, értsd meg a szót és hiú dagályon
 Olcsó malasztta szent imád ne váljon!

Fényt űz csinált érzelmmel nem egy,
 Kinek világát csak divat teszi;
 Ő nála köntös, eb, ló egyre megy,
 S a hon szerelmén a hölgyét veszi...
 Oh, értsd meg a szót s függve női bájon
 Kül csillogássá szent imád ne váljon!

Van — fájdalom! kinek czégér hona.
 Hah! tőzsér, alkusz és galambkufár:
 Ki innen! e hely az Úr temploma:
 Rátok az ostor pattogása vár!...
 Oh, értsd meg a szót: kincs, arany kínáljon:
 Nyereszkevéssé szent imád ne váljon!

Szeretni a hont gyakran oly nehéz:
 Ha bűnbélyeg sötétül homlokán,
 Gyarló erényünk öntagadni kész,
 Mint Péter a rettentő éjszakán.
 Oh, értsd meg a szót: fényben, vagy homályon—
 De kishitvé szent imád ne váljon!

Szeretni a hont — ah! még nehezebb
 Midőn az ár nő, ostromol, ragad...
 És — kebleden be-vérző honfi seb —
 Bújsz a tömegben, átkos egymagad.

Oh, értsd meg a szót s győzve a ragályon
Káromkodássá szent imád ne váljon!

Hallottad a szót: «rendületlenül»
Ábránd, hiúság, múló kegy, javak, —
Lenn a sikamló tér, nyomás felül,
Vész és gyalázat el ne rántsanak.
Oh, értsd meg a szót: árban és apályon
— Szirt a habok közt — hűséged megálljon!

(1860.)

KIES ŐSZ.

(Okt. 20.)

Még nem hallom a pacsirtát,
Mely tavaszról zengve hirt ad,
S égbe fúrja énekét;
A nap, a föld édes-ketten
Nem mulatnak önfeledten,
Váltva csókjok melegét.

Ősz ez! ősz ez!... mind hiába
Tűz virágot gyér hajába,
Színli csalfán a tavaszt;
A mezőt bár hogy' ruházza:
Szebb időnek rémes váza —
Közte sárgul a haraszt.

Zöld az erdők lombja bátor,
Fénylik este a mennysátor:
Van hiány már fönn és lenn;

Csillag és lomb egyre ritka :
 Őszi hullás fájó titka
 Rezgi által csendesen.

Hasztalan, hogy új virágba
 Borul ismét a fa ága,
 S új szerelmet ünnepel :
 Kit vidítson meddő éke !
 Egy fuvallás . . . azzal vége :
 Váltja szemfödő lepel.

Oh, ne bizzunk e varázusra :
 Kész anyag gyúl hervadásra,
 Az enyészet gazdagul ;
 Fű-fa zöldje azért hajt csak
 Hogy, mit sírva megsóhajtsak,
 Több legyen majd, ha lehull.

★

Mit remegsz ? él, bár lekötve
 Szunnyad olykor téli nedve,
 Természetben nincs halál ;
 Nyúgalom csak mély alélta.
 — Mindig új az ősi példa —
 A mi rég volt, most is áll.

És ha jó sugár, mely csábit
 S el-elrugja csalvirágít :
Termő-elve ép marad ;
 Legjavából nem fecsérel, —
 S mely gyümölcsöt ápol, érlel,
 Ád az Isten új nyarat !

(1860.)

CZILINDER.

A kalapom czilinder
Nem holmi csekélység:
Ha fölteszem: magasság,
Ha leveszem: mélység.

(1860.)

1861.

Megtüdözöllek régi bűm dalával
Remények éve! áldom jöttödöt.
Oh, tégy irgalmat e szegény hazával!
Ha bűnhődénk, elég a bűnhődöt,
S elég viselni — ha mint Jób — keresztünk;
Szirt is leroskad, nem hogy férfi váll.
Ne csalj, ne csalj midőn remélni kezdtünk,
Még egy csalódás: annyi mint — halál!

MAGÁNYBAN.

(Ápril 1861.)

Az óra lüktet lassu perczegéssel,
Kimérve a megmérhetlen időt;
Ébren a honfigond virasztva mécsel,
Homlokra összébb gyűjti a redőt.
Vajúdni meddig tart még e világnak?
Sors! óraműved oly irtóztató:
Hallom kerekid, a mint egybevágna:
De nincs azokhoz számlap, mutató.

Jön, jön... egy istenkéz sem tartja vissza...
 Mint mélybe indúlt sziklagörgeteg:
 Élet? halál? átok, vagy áldás lessz? — Ah,
 Ki mondja meg! ki élő mondja meg!
 Vár tétován a nép, remegve bölcse,
 Vakon előtte kétség és homály.
 Idő! szakadna bár méhed gyümölcse...
 Ne még, ne még — az istenért! — megállj.

Oh mert tovább e kétség tűrhetetlen,
 A koczkarázás kínját érzetünk;
 De nyujtanók a perczet, míg vetetlen
 A szörnyű csont, ha rajta mindenünk.
 Egy lépés a gomolygó végtelenbe,
 Holott örvényzik a lét, a halál:
 És mi fogódzunk a hitvány jelenbe:
 Tarts még egy kissé, gyöngye szalmaszál!

Még egy kevésbé... De mely kishitűség!
 El, el! ne lássam e dúlt arczokat!
 Ész, egybeforrt vágy, tiszta honfi hűség,
 Bátorságot nekünk mindez nem ad?
 Megvert reménynyel induljunk csatába?
 Hitben feladjuk már a diadalt?...
 Nem, nem! Szívünk egy vértanú imába'
 Megedzve, kezdjük a győzelmi dalt!

Az nem lehet, hogy milliók fohásza
 Örökké visszamálljon rólad, ég!
 És annyi vér — a szabadság kovásza —
 Posvány maradjon, hol elönteték.

Támadni kell, mindig nagyobb körökben,
Életnek ott, hol a mártir-tetem
Magát kiforrja csendes földi rögben :
Légy hű, s bízzál jövődbe, nemzetem.

Nem mindig ember, a ki sorsot intéz ;
Gyakran a bölcs is eszköz, puszta báb ;
S midőn lefáradt az erőtelen kéz,
A végzet tengelye harsog tovább ;
Csüggedve olykor hagyja lomha gépfűl
Magát sodorni az ember fia :
De majd, ha eszmél s öntudatra épül,
Feltűnik egy magasb hármónia.

És vissza nem foly az időnek árja,
Előre duzzad, feltarthatlanúl ;
Csak szélein marad veszteg hinárja,
S partján a holt-viz hátra kanyarúl.
Bízvást ! . . . mi benn vagyunk a fő sodorban :
Veszhet közölünk még talán nem egy :
De szállva, ím, elsők között a sorban,
Vásznunk dagad, hajónk előre megy !

PALÓCZY LÁSZLÓ HALÁLÁRA.

(1861 ápr. 27.)

Menj, fáradt veterán ! . . . Egy nemzet látta halálod :
Kézben fegyverrel, harczon elesni dicső !

SZERKESZTŐI LEVÉL.

(Jókai Mórhoz.)

Vége az országgyűlésnek,
 Már nem kell több dictió :
 Tudjuk már, hogy a mért küzdénk
 Nem egyéb, csak fictió.
 Egész ország csendes, nyugodt,
 Csupa boldogságban elring :
 S hogy ne ébredjen, ne ríjon,
 Legyezi Ritter von Sch.....

Nosza tehát, édes Mórom,
 Vesd le a nagy gondokat :
 Múzeumba nem kell járni,
 Neugebüd' se hívogat.
 Tarts egy kurta monológot,
 Ilyenformát, édes Mórom :
 «Füllentettem egyszer-másszor,
 Hogyha megfogom az orrom ;

«Igértem beszélyt, novellát
 Hindut, perzsát, arabot ;
 Tűztem is határidőket ;
 Sohanapja holnapot ;
 Eltelt már azóta «kis-kedd»,
 El a «borjunyúzó pintek»,
 Hogy adott ígéretimre
 Még oda sem hederintek.

«Diszn . . . azaz hogy nem szép tőlem
 Cserbe' pácza' hagyni mást;
 Annál szebb lesz a novella,
 Jó barátom, majd meglásd:
Ma fogom a penna végét,
 S firkantok a «Figyelőnek»
 Olyat, hogy sohse kívánjon
 Szebbet jobbat . . . szemfedőnek!»

(1861.)

CYNISMUS.

Alkalmi szesszenés.

«Cynismus», tisztelt Allgemeine?
 Ez egyszer mégis sokra ment:
 Ön doktor, és így fogja tudni
 Hogy a *cyon* kutyát jelent.
 S e név illetné a magyart meg,
 Csupán hogy ő magyar marad?...
 Fogadja, doktor, jó tanácsom:
 Ne bántsuk a kutyát: harap!

Hajdan bikákkal vívta harczát,
 Tűzes szelindek volt ez eb;
 Erőre nem sok volt hasonló,
 Termetre egy se nála szebb:
 Most, hogy pihen, a gyáva nyúl is
 Bosszantsa, mint vén agarat?...
 Fogadja, doktor, jó tanácsom:
 Ne bántsuk a kutyát: harap.

(1861.)

VOJTINA

ARS POÉTIKÁJA.

Tele vagyok, *dallal* vagyok tele,
 Nem, mint virággal a rét kebele,
 Nem mint sugárral, csillaggal az ég:
 De tartalmával a «poshadt fazék»,*
 Vagy mint csatorna, föld alatti árok,
 A melybe nem csupán harmat szivárog. —
 Tele vagyok. Nincs túrni mód tovább:
 Feszít a kóranyag, a zagyva táp.

Olvastam egy pár száz kötetre ment
 Regény-, beszély-, poéma-speciment:
 Kit meg ne rontson aztán ennyi zöld! s
 Ne rágjon ennyi éretlen gyümölcs! —
 Melyből világok lettek, a chaosz —
 Bennem hasonló zűr támadt ahhoz,
 Hemzsegeve tarkán, «mint a beteg álma»:
 Lássuk, ha e zűrből valami válna.

Költő *leánynyal, borral* nagyra lát:
 Tőlem ne várja senki már dalát.
 Bort... legfőlebb ha néha megiszom;
 S a szerelem... rég volt az! rég bizony.
 Én is szerettem: (oh, ez édes emlék!
 Szivemre most is oly enyhítve ömlék!)
 De halkán, zaj nélkül... mint a virág
 Egymásra hajlik és hangot nem ad,

* Olla potrida.

Midőn felpattan illatos pora
 S elönti a kék boldog mámore.
 Egy mukkomat se' hallád, vaksi hold!...
 (Látta-e, nem tudom, vagy ott se' volt);
 Nem kiabáltam a természetet,
 Csak érzém, mit szivembe ültetett;
 S midőn szerelmet a leánynak esdék:
 Nem oly szagú volt mint a nyomdafesték.

De a *bazárról*... Úgy van, a haza!
 Zengjen felőle hát a dal, nosza!...
 Késő ez is: mi haszna lelkesül
 Az ember, ha középen bele sül!
 De meg, mit érne gyöngéd szó nekik,
 Midőn a hont ordítva szeretik? —
 Midőn legszebb virág a mályva-rúzsza:
 Köténybe rejti kis bokrát a múzsza.

Volt a hazának egy-két énekem.
 Bágyadt, igaz, s «örömtől idegen»:
 De honfi keble érzé a panaszt,
 A csendben, éjben jól kivette azt;
 S a fájdalomban, mely elfojtva sírt,
 Őn-fájdalmát lelé, s hozzá az írt.
 Sebet tör a dal, de balzsamteli
 Ujjával ismét megengeszteli.

Most helyzetünk valóban istenáldás:
 Ének se' kell, csupán hangos kiáltás,
 Ki a hazáról mond nagyot, sokat:
 Csak rajta! nem hiába kurjogat.

De bár a hont szeretjük egyaránt :
 Van a modorban néha, a mi bánt ;
 Mert jöllehet az érzés egyre meg :
 A költő, s a ... czipész-inas, nem egy.

Én már ezentul ilyetén gyalog
 Versen... csak így pálczán lovagolok ;
 Zúg, sistereg, szédül szegény fejem :
 Nincs odafent, szárnyas lovon, helyem.
 S azóta, hogy nem mondtam éneket,
 «Mély hallgatásban torkom elrekedt» ;
 S mint hangjavesztett opera-dalár,
 Lettem éneklőből... énektanár.

Mendacem oportet esse memorem :
 Költőnek ezt ajánlani merem.
 Nem épen tisztos, de derék szabály,
 Versembe jól fér, s a mellett — talál.
 Azaz — magyarra téve a szavak :
 «Költő hazudj, de rajt' ne fogjanak» ;
 Mert van egy példa, hogy : a sánta eb...
 A sánta költő még keservesebb.

Hazudni rút. Ez ellen a morál,
 A társas illem egykint perorál :
 De költőnek, bár lénye isteni,
 Nemcsak szabad — szükség fillenteni.
 Avagy felettünk nem hazud az ég,
 Bolttá simúlva, melynek színe kék ?
 A támadó nap burka nem hazud ?
 S fejünk felett, min jár, nem ál az ut ?

A csillagok hullása nem csaló?
 Távol hegy, erdő kék színe való?
 Szivárvány hidja nem csak tettetés?
 A látkör széle nem csúf rászedés?
 A délibáb, midőn vizet csinál,
 Melyben torony, fa kettészelve áll,
 Lebegve orma, tótágast az alja:
 Hát nem szemed, szomjad ingerli, csalja?..
 Minden hazugság, földön a mi szép:
 Csontváz, ijesztő a valódi kép;
 Azt vérrel, hússal ékesíteni
 Jer, jer költő!... hazudva isteni!

Győzz meg, hogy a mi *látszik*, az *való*:
 Akkor neved költő lesz, nem csaló, —
 A mint nem az volt rég az átheni,
 Malacz-visítást tudva színleni;
 Ellenben a pór, a ki szűr alatt
 Ríkatna disznát, és kuhin maradt,
 Bár a visítót gúnyosan emelte,
 A hallgatók füttyét megérdemelte.
 Mert a közönség *érzé*, hogy amaz
 Úgy rí, miként *legtöbbször* a malacz,
 Míg a valódi — csont és vér noha —
 Tán úgy sikoltott, mint másszor soha.

Itt a különbség: hogy e látszatot
 Igaz nélkül meg nem csinálhatod.
 Csakhogy nem a mi *részszerint* igaz, —
 Olyan kell, mi *egészben s mindig* az.
 Tán nem való, hogy ez s ez úgy esett,
 Tán ráfogás a felhozott eset:

Mátyás király nem mondta s tette azt ;
 Szegény Tiborcza nem volt élő paraszt ;
 Bánk, a nejével, megvénült falun,
 Sohsem dühöngte többé a szarun,
 Evett, ivott, míg végre elalún :
 De mit nekem *valód*, ha ez esetben
 Bánk törpe lesz, Mátyás következetlen ?
 Ha semmi évszám, krónikás adat
 Engem le nem győz, hogy nem tett vadat ?
 Nekem egész ember kell és király,
 Vagy férj, nejéért a ki bosszút áll,
 S ember-, király-, meg férjben az egyén :
 Csip-csup igazgal nem törődöm én.

De bár egész, s örök — úgy pusztá-nyersen
 Feladva, nem segít *valód* a versen.
 Itt kell már a szabály : «költő, hazudj !»
 Nem olyan ám mind, hogy belőle tudj :
 Mert van sok eszme, *igaz* fogalom,
 Mitől előre borsózik dalom.
 Az egyszeregy, bár meg nem dönthető,
 Képzelmi szószszal bé nem önthető ;
 Sem oly igazság, min függ a peres ;
 Sem a rideg tan, elvont, rendszeres ;
 Vond bár kívül reá költői mázad :
 A póre tartalom fejedre lázad ;
 Vagy, mint midőn az óriás *bca*
 Nagy martalékkal hőmpölyög tova,
 Gímet rabolván, vagy bölénytinót,
 Fél testtel a mely még száján kilóg,
 Hétszámra hordja az ágbogas fejet,
 Vélne az ember, egy erdőt evett,

Hét számra látni, hogy szerv- és idomra
 Különböző táppal vesződik gyomra :
 Úgy jár az istenadta költemény
 A nyers igazzal, mely daczos, kemény ;
 Csakhogy sokára sem emészti meg :
 Marad nehéz, feloldatlan tömeg.

Akarsz repülni ? hát csak rajta ! höss ! ...
 Hanem szárnyadra ólomsulyt ne köss.
 Bár fontos a földszint némely való :
 Ott fenn, a hígban, nem neked való ;
 Kivéve hogyha tán bölcsen rakod,
 Mint léghajóba, megmért súlyagod :
 Már tánczol a gömb, mint betyár lova
 Kit nem bocsát a csárda oszlopa,
 Már fel s alá kapkodja üstökét
 Hogy elszakítsa tartó köldökét,
 Recseg az oszlop, enged a kötél,
 A tenger néző szívszorongva fél
 Hogy felnyilallik a könnyű golyó,
 S egy percz alatt eltűn a léghajó,
 El, végtelen világokon keresztül,
 A semmibe, örökre, mindenestül ! ...
 De te nyugottan ülsz még a kosárba',
 Előtted óra, és a percze várva
 Midőn kiálthatsz : « a kötélre ! vágd ! »
 S többé a földdel semmi czimborád.
 Am érzi súlyát a szélházi gömb,
 Megemelinti és azt mondja : öhm !
 Lassan, nehézkesen úgy szárnyra kel,
 Mint bércki sas, ha nagy zsákmányt czipel.

És ím! előtted ég és föld kitárul,
 Nézhetsz föl és le a közös határral:
 De, hogy ne szálljon vakmerőn veled,
 A léghajót csinján mérsékeled,
 S midőn egekben így zarándokol:
 Azt sem felejtet: «hátha lebukol!»

Ily célra megjár a *bölcselmi* eszme,
 Különbben annyi, mintha kárba veszne.
 S a mit *tapasztalsz*, a *concret* igaz,
 Neked valóság, egyszersmind *nem az*.
 Vásár az élet: a földnek lakossa
 Lót-fut, könyökli egymást, és tapossa,
 Ad-vesz, civődik, káromol, kaczag;
 Por, sár megöl, megfojt a hagyma-szag;
 S ha kételkednél hogy mindez *való*,
 Lépen bők egy rúd, feltaszít a ló: —
 Mit gondolsz? ha énekbe öntenéd
 Úgy, mint *van*, e sok mozgó pecsenyét;
 Ha e vásárból egy karéjt levágva
 Belé illeszthetnéd a dalvilágba:
 Mit gondolsz, nyerne a költő vele,
 Hogy *ily* igazzal zsúfolá tele?
 Hogy macskástúl-ebestül átvevé
 Azt, a minek *árnyéka* az övé?...
 Állok Dunánk szélén, a pesti parton:
 Előttem a kép, színdús üde carton:
 Felleg s hegy által a menny kékje csorba,
 A nap most száll le a város-majorba;
 Büszkén a Gellért hordja bársonyát,
 S fején, mint gondot, az új koronát;

Lenn a Tabánban egy toronytető
Gombjának fénye majdnem égető ;
Míg fönt a Mátyás ódon temploma
Szürkén sötétlik, mult idők roma ;
És hosszú rendje apró sűrű háznak
Fehérlik sorba', mint gyepen a vásznak ;
Alant a zölden tiszta nagy folyam,
Mint egy smaragd tó bérczek közt, olyan,
Meg nem legyinti szellő' s fecske szárnya,
Csak mélyén lüktet forradalmas árja ;
Felszíne tükör, és abban, mikép
Tündéri álom, az előbbi kép
Tisztára mosdva, felfordítva ring,
Mint lenge kárpit, a merő fal ing...
Ábrándos lelke a hullámba mélyed,
Vágyban elúszva bűvárlom a mélyet :
Itt, itt a nymphák! itt a cháriszok!...
Az utcán por, bűz, német szó, piszok.

Nem a való hát ; annak égi *mássa*
Lesz, a mitől függ az ének varázsa :
E hűtlen hívség, mely szebbít, nagyít —
Sulykot, bizony, nem egyszer elhajít ;
E alkonyságár, mely az árnyakat,
E köd, mely nőteti a tárgyakat ;
E fénytörődés átlátszó habon,
E *zöld*, esős lég egy május-apon ;
E önmagánál szebb, dicsőbb természet :
Egy szóval... a költészet.

Azonban azt se véld, hogy a való
Kírúgva jobb egészen láb alól.

Hogy némi kósza föllengésben áll
 A híres eszmény, vulgo: *ideal*;
 Hogy csak néhány szó, egy kis *lexicon*
 Kell: és tiéd a Parnassz, Helicon:
 «Csermely, virág, lomb, szellő, hattyudal,
 Ábránd minőt a sejtelem sugall,
 Kék távol, esti csillag, félhomály»
 (Tanuld meg: félig semmit se csinálj!)
 A «Hóra, Flóra, Grácia, Pszűché»
 S a többi, — hogy keverd mind együvé
 S *detur, signetur*: «ideal». Hahó!
 Csinján, barátom: több is kell *abó*!

Idea: *eszme*. Nem szó, nem modor.
 Azt hát fejezzen ki vers, kép, szobor:
 S eszményi lesz Béranger, mint Horác,;
 Vagy a görög, melyet ő magyaráz;
 Nem is kell a bajuszos Berzsenyi
 Vállára ő palástot metszeni:
 Jobb, hogy találva ő van és *kora*,
 Mint régi Hellász... fűzött bocskora!
 Jelennek frunk... és tán a jövőnek,
 (Legtöbbje pénzért a betűszedőnek,
 De az sosem hallgatja Vojtinát,
 Gyártván *divatbox* a vásárfiát;)
 Jelennek ír, ki a jelenben él,
 — Mondom — közöttünk hisz, szeret, remél,
 Küzd, vágy, remeg, örvend, szomorkodik:
 Mért élne *visszább*, vagy húsz századig?
 Kinek szokott ruhája lenge burnus,
 Csak nyűg, teher lábán az ő cothurnus;

S kiről tudom jól: ki apja-fia,
Röstellem azt, ha élve *múmia*.

(1861.)

SZÉP ÓSZ.

Ki, ki bátran a szabadra l
Oly szoros e fal között l
Tavaszunk egy fúvalatra
Íme, íme visszajött l

Mily vidám a csermely táncza,
Lejtve a zöld sík felé,
Mintha többé téli láncza
Soha nem rettentené. —

A kökörcsin újra bátor,
A letiprott fű dagad;
És fölöttünk a mennysátor
Gyolcs felhőket szároгат.

Ifju hévvel az öreg nap
Új szerel

(Több nincs. — 1861.)

AZ ÉLCZLAPOK RAJZOLÓIHOZ.

Miért, hogy minden frakk-farkot
 Most ti a láb közé tesztek?
 Azt jelenti: hunyászkodnak?
 Vagy talán azt, hogy: *megvesztek*
 (1861.)

EPITAPHIUM.

ITT NYUGSZIK
 ARANY JÁNOS,
 SZERKESZTŐ.

Született 1817 márczius 2-án.
 Meghalt

Nincs végezve itt még a cikk,
 Folytatása következik:
 Én-Uram, légy én-szerkesztőm,
 Új folyamban újra kezdöm.
 (1861.)

KITÖR AZ!

Hogy bemutatja magát! első szava négy-ötezer hold:
Holdas vagy no, tudom; homlokodon viseled.
 (1862 körül.)

A HÁROM-PIPA UTCZA.

Kisfaludy egy pipáról
 Monda elmés pipadalt:
 Illó, hogy e «három pipa»
 Nyujtson érte diadalt.
 Éljen hát az ő utczája!
 S a magyarnak «nagy pipája»
 (Mint a régi példa jár),
 Legyen egyszer tömve már!
 (1861.)

SZÜLŐHELYEM...

Szüülőhelyem, Szalonta,
 Nem szült engem szalonba;
 Azért vágyom naponta
 Kunyhóba és vadonba.
 (A hatvanas évekből.)

POÉTA ÉS POLITIKUS.

A liget akáczi lenézték a fenyvet,
 Hogy megettök nyáron oly bús színben senyved:
 «Mikor ti virúltok, bágyad az én szinem»
 — Mond ez — «de ha tél van, én zöldellek, ti nem!»
 (Szliács 1862.)

SZÉCHENYI A TISZÁN.*

Arra a hirre, hogy ott ércz szobra fog állíttatni.

I.

Széchenyi áll itten. Meghalt. Nem hal meg az érdem :

Messze jövődönék szüli örökbe fiát.

Széchenyi áll itten ; végig néz mérnöki szemmel

S műve derék folytán helybehagyólag örül.

II.

Mely riadalma soká vala édentáji mezőnek,

Dúlva mit a kegyes ég, s emberi szorgalom ad,

Széchenyi a sárkányt letöré félisteni karral :

Most kígyózva simúl oszlopa lábaihoz.

III.

Dúlt az elem. Robogó özönét rettegve kis ember,

Hasztalanúl az eget jajja repesztí vala.

Széchenyi szól : s a tétlen erő munkára gyülekszik ;

Széchenyi kezd : s ím őt hirdeti már is a vég.

(1862.)

TESTVÉRI ÜNNEP.

(Töredék.)

Volt egy anyának (így szól a rege)

Két szép leánya, édes gyermeke.

Az egyik felnőtt szűzek dísze már,

Dús szőke hajjal mint a napsugár,

* Gróf Dessewffy Emil fölszólítására készült epigrammok.

Szemében a menny távol kéke, mélye
 Alatt, rejtelmes, égő szenvedélye ;
 Arcz és idom, szendén borúlt kebel
 — Szobrász minőt márványra nem lehell ; —
 Míg zárt tökélyben ott áll az egész,
 Mintegy magából ellebbenni kész.
 Kis húga pajzán, dőre, csacska gyermek,
 Ki játszva ingerel, bosszantva nyer meg ;
 Omló hajának éjszin fűrtiben
 Nagy szenvedelmek láza még pihen :
 De már tűzével, öntudatlanul,
 A szem sötétje játékot tanul ;
 Nem ég, de már gyújt ; a vér-elfutottan
 Piros arcz és ajak majd csókra csattan ;
 Nem vágyni — bírni készítő az alak :
 «Várj, lepke, várj rá ! hisz' elfogjalak!...»
 Könnyelmű, csalfa, játszi, tetszi, testi,
 Az élet-inger duzzadt színe festi.
 Két vérrokon, de oly más-más elem :
 A *Szinművészet*, s nénje : *Költelem*.

Kézen soká az ifjabbik leányt
 Vezette nénje gondos őr gyanánt.
 Elvitte Hellasz omladékihoz,
 Hol oly örömmel, annyit álmodoz ;
 Mutatta néki az apák erényét,
 Szeplőtelen dicsőség tiszta fényét ;
 A hőst, ki vív honáért, s a ki hal :
 Zrínyit, Keményt, a két Hunyadival.
 És járt vele magános utakat,
 Hol bérctől csermely könnyez és szakad ;

Tanítá, mit zeng a szellők sohajja,
 Miért pirúl az ég rózsás karajja ;
 Madár a lombon mennyi bút nyögell,
 Mitől hasad meg fönt a bérczkebel ;
 A holdas éj miért oly sápatag,
 Szélcsöndben is mi rezzent ágakat ; —
 Tanítá néki : a bűn mily galád,
 A hon szerelme szózatot dalát ; —
 S mind, a miért ő lelkesül maga,
 Utánrebegte őcsce ajaka.
 De nőtt a gyermek, s a hiú dalon
 Elfogta benső titkos únalom.
 «Mit nékem — így pöröl — bércezed, köved !
 Miattam a nap szállhat s feljöhet...»

(1862.)

ANYAGOND.

Johanna után.

Beszedem szép gyólcson a fehéritörül,
 Magam én azt fontam, s nyúttem vala törül. —
 Mikor a mosolygó kék ibolyát szedtem,
 Mikor a takácshoz fonalát elvittem :
 Kinek ez ? nem tudtam előre.

Most már tudom : angyal, itt e szerény lakban,
 Angyal jelenik meg, csecsemő alakban,
 Gyólcson neki pólya, takaró lepel lesz,
 Ugy szorítom hévvel dobogó szívemhez,
 Szerelemtől megteljesülve.

Oly csendes, oly néma itt benn a jelenség;
 Magam magam előtt vagyok immár szentség,
 Mert bennem lakozik ama szentek szente :
 Egy lény, kit az isten életre teremte ;
 Magam' övele többre becsülöm.

Jer hát, puha gyolcsom — ládd mily nagy örömré
 Tartottalak eddig, — jer ide, ölemre!
 Most szabni akarlak, oly örömet varrlok
 Reggel idején már s az esteli fénynyel, —
 Munkát egyesítve reménnyel.

(1863.)

A MAB KIRÁLYNÉ.

(Romeo és Juliából.)*

... No lám, a Mab királyné volt veled.
 Tündéri bába ez, ki nem nagyobb
 Alakba' jár, mint egy gyűrű agátja
 Mit egy tanácsos az ujján visel.
 Picziny fogatján, alvó emberek
 Orrán keresztül hajtat e királyné :
 Küllője pókczomb a kis kocsinak,
 Ernyője szöcskeszárny, és a kerék
 Vágánya finom pókhálószerű ;
 Kantár a holdfény nedves sugara,
 Ostor tücsökláb, a fonatja rost ;
 Egy szürke mentés szúnyog a kocsis,
 Félannyi nagy se', mint a kis kukacz,

* Alkalmi célra fordított részlet.

Mit egy leány sebes ujjából ás.
Üres mogyoró a szekér, csinálta
Mókus maiszter, vagy Babszem Jani,
Tündér bognárok, h'óta e világ.
Így vágtat éjről-éjre, szeretők
Ágyán keresztül: s álmuk szerelem;
Udvarfi térdén: s álma bókolat;
Ügyésznek ujján: s álma pör-dijak;
Szép asszony ajkán: s álma csókra csók.
De gyakran a nőket, ha megneheztel,
Bőr-pattanással gyötri Mab, hogy a
Sok édességtől szájuk elromolt.
Némelykor udvaronc zorrára hajt:
S álmában ez fő hivatal szagol;
Máskor meg dözma-süldő farkhegyével
Csiklándja egy alvó pap orrlikát:
S legott zsíros megýérül álmodoz.
Gyakorta harczfinak hajt el nyakán:
És álma ennek csupa nyak-szelés,
Roham, spanyol tör, cselvetés, öt öllyi
Hosszú ivások; aztán hirtelen
Dobszó füllébe, melyre fölriad,
Körül-imádja egyszer-kétszer a
Szentjét, s elalszik ujra. E Mab az,
Ki összebontja éjjel a lovak
Sörényét, s bogba fűzi a haját,
Mely, ha kibontják, nagy veszélyt jelent.
Ó a boszorkány, mely megnyomja a
Hanyatt fekvőket éji álmaikban...
Ó az, Mab asszony.

(1864.)

NÉMET DAL.

Oh, mint zúg, mint dagad,
 S ütődik habra hab,
 A csendes barna hullám
 Idébb-idébb nyomulván.
 Mondd meg, te esti szél:
 Férjem, fiam, ha él?

S van-é a messzi pálma
 Hűségben édes álma?
 Vagy mindkettő pihen
 Tenger halk mélyiben?...
 Már mindent éj takar:
 Födözzön, kedvesim,
 Szendén egy égi kar!
 (1864 körül.)

MEGSZEGETT SOK ESKÜVÉSED...

(Ulla si juris... Od. II. 8.)

HORATIUS.

Megszegett sok esküvésed
 Egyszer ártott volna csak;
 Egy fogad lett volna barnább,
 Egy kisujjod körme vak:

Elhinném; de valahány új
 Csalfasággal terheled:
 Tündöklőbben támad, ifjak
 Köz bajára, szép fejed.

Még javadra vál, hamisan
 Hívni holt szülőd porát,
 Az örök istent, s az éjnek
 Néma csillag-táborát!

Maga Vénus már kaczagja,
 A nymphák is együgyűn;
 Kaczag Ámor, fenve lángzó
 Nyilát véres köszörűn.

Minden ifju néked serdül,
 Néked nő új szolgahad;
 És a régi — szidja jármód:
 S fenyegetve — ott marad.

Félti anya kis legényét,
 Félti tőled fukar ősz,
 S férjét új ara szegény, hogy
 Báj-körödben elidőz.
 (1863.)

EMLÉKÜL.

Ismerni akarónak.

Ha levette gyarló testet,
 Úgy, mint ideállá fested,
 Lengne hozzád tiszta szárnyán
 Ez a szellem: elbocsátnám.

Így, ne óhajtsd látni szembe:
 Ember ő is, törpe, gyenge;

S tán becsét is, ha csalódnál,
Alább tennéd . . . a valónál.
(1864.)

KEMPELEN RÍZA SIRKÖVÉRE.

Ríza jövell zendült a szellemi szózat egéből,
Vágyad örök szép volt : íme az isteni szép.
Ríza maradj! rebegé szomorún az övéi szerelme,
Mennyesz alatt is van : tenszived alkotta itt.
Már szállt, már külszöbén lebegett a végtelen üdvnek :
Megtért volna, de haj! zárva mögötte az ég.
(1864.)

GÖRGEI ARTHUR LEÁNYÁNAK.

(Emlékkönyvbe.)

Mese, mese : mit találtam
E világban járván?
Szép ibolyát villámzuzta
Délceleg cserfa árnyán ;
Oroszlánnak felszakított
Kebeléből mézet* — —
Így elegyít erőt bájjal
Az anya-természet!
(1865 nov. 21.)

* Birák könyve XIV. 8.

BÁRÓ KEMÉNY ZSIGMONDHOZ.

Szerkesztő Ur! tisztelt báró!
 Lapjában egy hazajáró
 Lélek kísért: tudja-é?
 Ki sohajtoz: mind szemét, a
 Mit firkál mai poéta;
 Verse rongyos, maga éh.

Nem tud rímet, nem tud nyelvet,
 A legjobb is mindent elvet
 A mi mérték és szabály.
 S bár sort sor után apróz, a
 Verse mégis csupa próza,
 Nem honolván rajta báj.

E jó kísértet méltán bus,
 Rossz biz itt trochéus, jámbus;
 De ha nem sül el ma már!
 Legalább csak volna ím e
 Poétáknak olyan ríme,
 Mint: *issza már és: sz!*

«Csitt rablánczok csörgési csitt!
 Ne visítsatok egy kicsit —»
 Ez a magas ideál;
 Toldott rím, mozaik munka,
 Hanem ettől minálunk a
 Legjobb is, hajh! messze áll.

Vagy ha csak, mint Csokonay
 (Bár Kovács, ama pátkai
 Irta ezt is) zengenék:
 «Mivel homlokomra Liza
 Rózsakoszorút tásliza —»
 Úgy is volna ebben ék.

Hajh! ne várd most, te pedánt agg,
 Hogy a rímben egynehán' tag
 Összezsengjen végtelen;
 Mikor törvényt holmi rossz szab:
 Hogy a *kelleténél* hosszabb
 S *mesterkél*t rím éktelen.

A bizony, mert el nem érik,
 — Magas szőlő, lassan érik —
 Akad mentség, ok, vagy más;
 S tovább kullog az így szóló:
 «Acerbam sumere nolo —»
 Orra tőle foghagymás.

Pap-ot, bab-ot egybe tűr e;
 Szállítsd inkább egy betűre,
 Vagy kettőre e hadat:
 Kar-om, bont-om: ez elég lesz,
 Ennyit úgy-e megelégsz?
 Szivességből nagy adat.

Görbe — törpe, kőrbe — törve,
 Mindez rímnek pusztá örve,
 Hátral egy rossz e betű.

Nem ér semmit: csontom — ponton,
 Törpe — epe: ez már *bon ton*,
 Ez már csengőbb öntetű.

Tanulnának Kölcseyntől
 És más régibb bölcsейntől:
 «Phidiasz a mit farag —»
 Hogy rímelnék! eccel íme!...
 (A manóba! *nincs* is ríme:
 «Berovátkolt kődarab —»).

Ah ő is botlott ez úttal!
 És most e hibára útal
 Hitvány majmok ezere.
 Azt sem veszi fontolatra,
 Hogy rímelt a «Mondolatra»
 Kölcsey és Szemere.

Tanulhat, ki akar, abból,
 Mert van ott rím, *két* darabból
 S rímelő szentencia;
 Van substantivum, hogy: *mérték*.
 S rá magát az ígét *mérték*;
 Ez ám a kadencia!

És van ott több régi csínus
 Tordán termett leonínus,
 Alkáji rend, distikhon!
 Ez egyszer az ízes konyha!
 Ilyet nem főztök bizony, ha
 Meggebedtek is tik hon!

És van ott egy hosszú ének
 Hangzatából csupa é-nek,
 Az a kunsztstuck egyszer ám!
 A sok é a fület marja, s
 Néhai professor Varjas
 Áldja zengő cziterám.

Ah, de mindez kaviár ma!
 Mindenütt e próza láрма;
 Nektár helyen csalmatok!
 Nem ügyeltek lábra s tagra;
 A mi rímél szarvas — ...
 Az legyen jutalmatok!
 (1865.)

GRAMMATIKA VERSBEN.

El van már temetve ama korcs *bennünket*,
 Nem ficzamtja ki többé az eszünket,
 Ha csak fel nem támad hetedszer is mint a
 Regényhóst életre hozza egy csöp tinta.
 Nosza még a többbit, a mi nem fér főben,
 Temessük el im' e kolerás időben;
 Mert a nyelvnek is van pestises járványa,
 Ha nem volna, csinál doktora, bábája.

Mi a nyelvet rontja, az a legfőbb veszély:
 Hogy még a paraszt is mind magyarul beszél.
 Grammatikát nem tud, hiába csináljuk,
 Mégis egyre darál, egyre fecseg szájuk.

Úgy beszél mint apja, nem halad a korral,
 Nemes oltvány helyett él ősi vaczkorral;
 Azt se tudja: *ki, mi*; azt is összevéri;
 Három szál fonal az *íge* pászmán néki.
Ikes vagy nem *ikes*, azzal nem törődik,
 Gyermeke ha csint tesz, mondja *megverődik*;
 Szóval annyi bűne, a mennyi mondása:
 Ez a paraszt-beszéd nagy isten-csapása.

Törvény kell a nyelvnek, mert különben elvész,
 Törvényét ki szabja, mint az a sok nyelvész,
 Az a három, négyszáz tudós képviselő,
 Kik egy-egy indítványt sűrűn hoznak elő,
 Sőt nem is indítványt, mert törvényynyé kenik:
 Önnön bogarába szerelmes mindenik:
 Ez az *ás és-t* leli olyan iszonyatnak,
 Hogy talán a szószót is nevezi *mártatnak*;
 Amaz *ly* betűtől sáppadoz és ünget
 Hogy ettől a hideg ki nem léل *bennünkét*;
 Más az *oly és olyan* különbségin épül
 S megöli a bűnöst könyörtület nélkül;
 Harmadik máglyára ítélne valakit,
 Ha nem ír és nem mond *a ki* helyen *akít*;
 Van, ki dühös egy-egy régi jámbor szóra;
 Mit vétett; ki tudná! nem tetszik az orra;
 Van ki irt száz könyvet, s kérkedik hogy soha
 Egybe sem tévé ez ártatlan szót: *noba*!

(1865 körül.)

ÁRTATLAN DACZ.*

(Decz. 11. 1865.)

A Tudománynak háza vagyon :
Ennek őrljek hát ma nagyon ?
Kell gyalogolni a lelkem agyon
Nyári melegben, téli fagyon.

Hát hisz a malmot befejezték :
De szegény molnárt kirekeszték ;
Kormányos evezzen a gálya után —
Így akará ezt a kapitány.

Nincs ki ne lássa, bár csupa vak,
Hogy kocsis helye kocsin a bak ;
Ha leszorítják, hajtja gyalog :
Csakhogy ez aztán lassu dolog.

Ámde ki vallja ebben a kárt ?
Nékem ez a kis séta nem árt :
Pezsgeti vérem', tart melegen —
Csak a szekéren baj ne legyen !

Nem palotába — veszszén a fény ! —
Nem oda vágytam s gondolok én ;
Vontak erővel, kór-nyavalyást,
S díszre nekem Dejanfra-palást.

* Lásd a vonatkozó jegyzetet a kötet végén.

Egyszerű kunyhó, ott keleten !
 Rakja rajongó képzeletem ;
 Oda sovárogo e fáradt tetem :
 Kűszködöm, várok, míg tehetem.

Tavaszi fecskék, dal kedvesi !
 Jertek el, Isten kőművesi !
 Rakjatok ott egy fecskefalat :
 Megpihen a költő az alatt.

LEÁNYOMHOZ.

(1865 decz. 13.)

Kórágyon ott, nagy betegen,
 Halálhoz is már tán közel,
 Virágom édes gyermekem,
 Mily messze föld különöz el !

Röpűlnék, mint az ércz-fonál
 Villáma, mely hirt hoz, viszen :
 De akaratom lánczon áll,
 Erős békón lábam, kezem.

Mit ér szűnetlen, mint a rab,
 Futkosni pányvám szűk körét !
 Ha egy lépés sem hamarabb,
 Egy lépés sem közelb feléd !

Mit ér e zúgó rossz fejet
 Széttörnöm a kalit vasán :
 Ha gyötrő, távol fekhelyed
 Nem enyhül e meddő tusán !

Szenvedsz : mióta ? mennyi kint ? . . .

Régen ! sokat ! Oh Istenem ! . . .

Röpülök : látlak-é megint ?

Vagy a pohár csordulva vár,

S fenékgig kell ürítenem ! . . .

JULISKA SÍRKÖVÉRE.

I.

Midőn a roncsolt anyagon

Diadalmas lelked megállt :

S megnézve bátran a halált,

Hittel, reménynyel gazdagon,

Indult nem földi úton,

Egy volt közös, szent vígaszunk :

A lélek él : találkozunk !

II.

Férj, szüle, testvérnek szakad érted szíve, Juliskám !

Csak, ki legárvább lőn, egy mosolyog : csecsemőd.

Benne mi kárpótlást keresünk nő, néne, leányért ;

Jaj neki : búra ha nő, hol keres édes anyát !

(1866.)

FELJAJDULÁS.

Ne lettél volna szívem gyermeke,
Csak, mint valál, Istenkéz remeke :
Könnyem szakadna e feldult romon.
És most *erőt vegyek* fájdalmamon !...

(1866.)

JULISKA EMLÉKEZETE.

Mióta romba dőlt oltáridon, Hazám,
A honfi legszentebb könyével áldozám,
Mint egy Jerémiás nyögdelve bánatom',
Oly megtörött szívvel, de nem oly szabadon :

(Nagyon fáj ! nem megy !)*

(1866.)

INTÉS.

A fájdalommal, gyermekek,
— Láng az, mely éget és emészt,
Kard, mely önvéred ellen kész, —
Tréfát ne izzön versetek.

* A. J. jegyzete a kézíraton.

A CSILLAG-HULLÁSKOR.*

(1867.)

I.

Azt beszélük, rendjelt kaptam — —
Nem vetettem, mért arattam?

II.

A mi benne fényes:
Az irodalomé;
A mi benne kényes:
Egyedül magamé.

III.

Járnak hozzám méltóságok,
Kötik rám a méltóságot:
«Megbocsásson méltóságtok,
Nem érzek rá méltóságot.»

IV.

Csillagot, keresztet noha rám aggattok,
Boldog ez a kebel nem lesz már alattok.

V.

Ad notam: Ég a kunyhó,
Ropog a nád...

Kis keresztem

Hogy szereztem?

Feleljétek ezt, ha kérdik:

Elkopott a lába térdig.

* Lásd Arany levelezései közt a b. Eötvössel és b. Wenckheim-mal a rendjel ügyében váltott leveleket. (Arany János hátrahagyott iratai és levelezése IV. köt.)

VI.

RÉGI DAL, ÚJ SZÖVEG

Székács, Arany, Szilassy
 S hazánk több ily pimaszi
 Keresztekért akarnak
 Sírt ásni a magyarnak!*

VII.

Ha békülnek, határt hánynak,
 Egy suhanczra jó sort vágnak:
 Én is, a mit sorsom rám mért,
 Elszenvedem — a hazámért!

A HAZA SORSA.

Küzdelem a létért,
 De nem a jóllétért;
 Nem hatalomért,
 Csak nyugalomért.

(1867.)

DEMOKRATA-NÓTA.

Deák Ferencz! megéltünk mi
 Kend nélkül;
 Kivánjuk a szabadságot
 Rend nélkül.

(1867.)

* Kortes nóta volt, a harminczas években, Szabolcsban, persze más nevekkal, a kik akkor nyertek kitüntetések. Dallama: «Ki-nyílt a tulipán!» Egy-két bántó czélzás Arany ellen is volt az ellenzéki lapokban, mikor a rendjelet kapta.

EMLÉKRE.

Vándor megállj! Hó! bámuld e követ,
 Melylyel *magunknak* szerzénk hírnevet;
 Itt tornyosúl a megkövült dagály:
 Mind nagy szavak! bim! bum! Vándor megállj.

(1867.)

FÉL MAGYARSÁG.

Az én fiatal koromban
 (Vonj le negyven évet)
 Magyar volt a honfi *keble*
 Csak a lába német.*

Most a melle zsák-kabátban
 Úszik a köz árral:
 Csak amúgy *földszint* protestál
 Hosszu csizmaszárral.

(1867.)

POHÁRKÖSZÖNTŐ

A CSENGERY CSALÁDRA.

Mint nevők e versben, oly símán folyjon az éltek:
*Antal, Róza, Loránt, Olga, Leona, Eti.***

(1867.)

* Atilla és pantalon.

** Férj, nő és a négy gyermek neve, koruk szerinti sorban.

TOMPA SIRKÖVÉRE.

Természet! ki ezer képben tükrözte halálod'
 S új életre hogyan kelsz, ha üdül a tavasz,
 Most öleden nyugszik, maga egy burkolt szomorú kép,
 Várva nagy értelmét bús tele titkainak.
 Lágyan öleld tetemét Anyaföld s ti szeretti, Virágok,
 Üljetek ágya köré, mondani méla regét.

(1868.)

AZ ÖRDÖG ELVITTE A FINÁNCZOT.

The deil 's awa wi' th' exciseman.*

(BURNS.)

Jött az ördög hegedű szóval,
 Elvitte a finánczot;
 És minden asszony így kiált:
 «Belzebub, éljen a tánczod!»
 Az ördög, az ördög,
 Az ördög e tánczczal
 Oda van, oda van,
 Oda van a finánczczal.

«Czefrét verünk, főzünk italt,
 Lakomát csapunk nagy tánczot:
 Szépen köszönjük, Körmös úr,
 Hogy viszed a finánczot!»

* Burns maga is exciseman volt. .

A. J. jegyzete.

Az ördög, az ördög,
 Az ördög e tánczczal
 Oda van, oda van,
 Oda van a finánczczal.

«Van csárda-táncz, kuferczes, láncz,
 Tudunk polkát és fránczot :
 De legjobb táncz az ördögé,
 Hogy viszi a finánczot.»
 Az ördög, az ördög,
 Az ördög e tánczczal
 Oda van, oda van,
 Oda van a finánczczal.
 (1868 körül.)

KÓBOR TAMÁS.

(Tam O' Shanter.)

BURNS.

«Boszorkánnyal, manóval teljes e könyv.»
Gavin Douglas.

Ha ritkul a vásári tér,
 S szomszéd, koma, szomjan betér
 Kocsmába, a hosszú napon ;
 S hullong a nép ki a kapun :
 Míg boldogan sereзве ülünk,
 Elázunk és rusnyán örülünk,
 Mit bánjuk a mérföldeket,
 Mocsárt, lejtőt, meredeket,
 Mely köztünk s a hon közt terül,
 Hol asszonyunk dér-dúrral ül,

Ráncz homlokán, mint vész egen,
S ápolja mérgét melegén!

Szegény Tomin bezzeg betelt,
Hogy éjjel Ayrból utra kelt,
(A vén Ayrból, melynek nincs párja
Derék legényre, szép leányra).
Hej Tomi! lett vón' bár eszed
S Katód tanácsát béveszed!
Megmondta százszor, hogy te nagy
Szájhős, iszos, szélházi vagy
Ki Mindszenttől Farkasnapig
Nincs vásár, hogy ne légy nyakig;
Minden sütés-lisztnek felöntesz
A molnárral, míg ráköszönthetsz;
Lovad ha egy patkót lerúg,
Már a kovács veled berúg;
Templomba indulsz urnapon
S hétfő is ott ér a csapon.
Megjósolá: elébb-utóbb a
Dögöd' lelik a *Doon* folyóba'!
Vagy hogy az *allowayi* ő
Templomnál elkap a manó!

Ah, szende hölgyek! könny csorog
Szememből, ha rágondolok:
Hány szép tanács, hány bölcs dolog
S hosszú tanítás kárba vesz,
Mit férj a nőtől fel se' vesz!

De tartsunk sort: — Tamás tehát
Pompás helyen érzi magát,

Kandallónál — jó tűz alatta —
 A sör magát dicsón itatta ;
 Mellette Csiszlik Jancsi, a
 Hú, régi korhely czimbora :
 Egymást testvérként szeretik,
 Nyakaltak együtt hetekig !
 Dal s zaj között az este mult,
 A sör meg, az mindég javult ;
 A csaplárné enyelg Tamással
 Sok titkos édes lábnyomással ;
 Csiszlik minden vadat elészted :
 Röhögte a csaplár a készet ; —
 Künn zúghat a vész, bőghet is :
 Tamás nem vét rá fittyet is.

A Gond, hogy ily boldogot lát,
 Serhabba fojtá önmagát ;
 Mint méhe száll kincscsel rakottan,
 Szállt minden percz gyönyörrel ottan ;
 Ur a király : hanem Tamás
 Boldog, dicsó, mint senki más !

De a gyönyör : elnyíltott mák,
 Érintsd, s leomlott a virág !
 Vagy hó, mely a patakba hull,
 Perczig fehér — aztán sehul !
 Vagy tünde csillag : azalatt
 Míg rámutatnál, leszaladt !
 Vagy a szivárvány dísze, mely
 Zápor között mosódik el. —
 Időt ki köt meg ? ... Itt az óra :
 Tamásnak is kell ülni lóra ;

A rémes óra eljöve,
 Az éj ivének zárköve;
 S oly éjszakán lesz indulandó,
 Mint még soha bűnös halandó.

Fútt, fútt a szél, majd megszakadt,
 Ömlött a zápor, mint patak;
 Gyors fényt el-elnyelt a vak éj,
 A dörgés hangja hosszú, mély;
 Ily éjszakán — gyermek is érti —
 A jó lelket Gonosz kísérti.

Jó szürke Rózsiját megtülve,
 — Kinél jobb ló sincs ott-körülbe' —
 Sáron-vizen Tamás üget,
 Fitymál szelet, záport, tüzet;
 Majd fogja új kék süvegét;
 Majd dúdol egy vén skót regét;
 Majd óva néz szét sok helyen,
 Hogy «el ne kapják» hirtelen:
 Mert *Alloway* tájához ért
 Hol a bagoly s szellem kísért.

Immár a gázlón áthaladt,
 Hol a kupecz hóba fuladt;
 Föl, a nyirfák — a szirt megé,
 Hol Karcsi részegen nyakát szegé;
 El, a rekettye s buzaföld
 Mellett, hol a vadász megölt
 Kis gyermek hullájára lelt;
 Ki a cserén, — a kutnak át
 Hol Mungó anyja felköté magát.

Előtte a *Doon* árja hömpölyg,
A vész az erdön zúgva bömbölt,
Sarktól sarkig villám lövelt,
Harsant az ég közelb-közelb :
Hát im, nyögő fák közt világ van :
Az ó templom áll szinte lángban,
Fény tör ki résen és falon ;
Bent tombol a táncz s vigalom.

Hős *Arpanedu*, ki lelket adsz !
Tőled veszélyben nő a dacz.
Egy rossz hatos csudát tesz nálunk ;
Egy korty : s az ördöggel kiállunk ! —
Tamásnak is fejébe mászott
A ser : hét ördögtől se fázott.
De Rózsi meghökkent, megállt,
S nagyon uraltatá magát
Kézzel, sarokkal, míg elé
Mozdulni mert, a fény felé.
Juj, Tomi, most ! a mit te látsz !
Merő bűbáj, s boszorka táncz ;
Nem ujdón-uj cotillon az,
Minőt Páris divatba hoz,
Hanem kuferczes, kopogós,
Mártogatós, leguggolós,
Ugrós szilaj táncz, — s bőrduda :
Ezt fujják talp alá oda.
Ablak-szugolyban legfölül
Maga vén Sátán bácsi ül
Mint nagy, bozontos, czirmos eb,
Övé a muzsikás szerep ;

Szorít is oly nyers hangot ő,
 Hogy reng belé boltiv s tető.
 Körül, mint szekrény, sok koporsó,
 Egy-egy halott mindben, s utolsó
 Díszköntöse van rajta még;
 Fagyos kezökben gyertya ég,
 Melynél Tamás, bátor vitéz,
 Ur-asztalán szörnyedve néz:
 Egy gyilkost, még bitófa-díszben,
 Babát, ki nem volt keresztvízen;
 Kötélről most metszett zsványt,
 Szájtátva még, a hogy végsőt zihált;
 Őt bárdot, a vérrozsda rajta,
 Őt hosszú tört, rá vér tapadva;
 Ott egy gyerekfojtó zsinag,
 Kés, mely apát őlt meg, kinek
 Torkát szelé saját fia,
 Nyelére száradt ősz haja.
 Ott három ügyvédnek a nyelve
 Sok rongy-hazugsággal bélelve;
 Rohadt papszívek feketén
 Búzlóttek minden szegletén;
 S több iszonyúság, fürtelem,
 Hogy elsorolni vétkelem.

Döbbenve míg bámul s fülel
 Tamás: kedv, tréfa nő dühvel;
 A síp jobban-jobban hasítja,
 A tánczos nép ugyan szorítja,
 Perdül, cikáz, ölel, forog;
 Vén asszony izzad, hogy csorog,

Mind falho' vágja ringye-rongyát,
S egy ingbe járják a bolondját.

Hej Tomi! vón' csak szép leány
Ez mind, kövér, úgy tiz s néhány;*
Az ingök nem vastag hetes,
De hószin gyolcs, tizenhetes:
Ezt a «többsincs» nadrágom' is,
Mely egykor volt kék bolyhu *plüss*,
Leadnám czombomrul, le, csak
Hogy egyszer rám pillantsanak!

De ennyi görhes vén banya
Csikót is megvadítana,
Ugrálva botján szanaszerte; —
A gyomrod hogy' föl nem keverte!

De Tomi tudta, mit, hogy? ám:
«Volt ott egy furcsa fürgé lány,»
Kit most avattak bé a karba,
(Utóbb ismerte *Carrick* partja:
Mert sok baromfélét leölt,
Sok jó dereglyét összetört,
Sok kárt tön árpa-, rozsvetésben;
Élt tőle a táj rettegésben.)
Az inge finom len fonálból,
Melyet visel még lánykorából,
S hár hossza sértőleg hiányos,
De, mert különb nincs, czélirányos.

* T. i. éves.

Ah! hitte vón' a tisztos mámi,
 Mikor megvette inged, Náni,
 Két fonton (ez volt kincse mind),
 Hogy még boszorkány tánczba vidd!

De szárnyad itt, múzsám, ereszd le,
 A dal magas, nem bírod ezt te:
 Hogy' ugrott Náni, hogy' bomolt,
 (Virgoncz, erős egy fruska volt),
 Hogy állt Tamás, mintegy büvölve,
 Szemével a lányt majd benyelve;
 Még Sátán is izeg-mozog,
 Szemet mereszt, fú és szuszog;
 Míg — egy szökkellet, újra más —
 Esztét veszté bolond Tamás
 S kiáltja: «Brávó, Kurta-ing!» ...
 Rögtön setét minden megint,
 S alighogy Rózsit fékbe kapja,
 Zúdul ki a pokol csapaja.

Mint vadméh zúg ki bösz dühvel
 Ha fészket rabló verte fel;
 Mint nyúlra, hopp! vadászcsoport,
 Mely orra előtt felugort;
 Mint úzi egy vásári had,
 Ha «tolvaj! fogd meg!» szó riad:
 Fut Rózsik most; — üvölt inába
 Boszorkány és vasorru bába.

Juj Tomi! lesz vásár megint:
 Pokolba sülsz meg, mint hering;

Otthon Katid hiába vár:
Bus özvegy asszony Kata már!
Czo, Rózsi, mint tőled telik!
Siess eljutni hid-felig,
Ott rázhatd, gúnyra, farkadat,
Folyó vizen boszorka had
Átkelni nem mer, nem szabad.
De míg a hidra feldübörgött,
Volt neki rázni farka, ördög!
Mert Náni, ki ott jár közel,
Szoritja Rózsit és tüzel,
Tamás ellen tör és lohol; —
Ha tudná, Rózsi mit kohol:
Egyet szökik — gazdája ment —
De szürke farka kárba ment:
Náni tövön belé ragadt;
Szegénynek, egy csutak maradt!

★

No, ez igaz történetet
Ha ki, anyától született
Olvassa, és ember fia,
Tanácslom megfontolnia
Ha kedve inni csoszszan épen,
Vagy kurta ing jár az eszében,
Hogy kéjtül a kár nincs tova:
Ím példa rá Tamás lova.

(1868—70 körül.)

HINC ILLAE.

Haynaunál, Bachnál gonoszabb e nemzeti kormány;
Ez csak üvölni hágy: az *bivatalt is adott*.

(1868.)

AZ 1869-IKI VÁLASZTÁSOK.

Irtó háboru volt küzdelmed az értelem ellen;
Készül az irtó harc a kaput ellen: ősrülj!

MÁSKÉPEN.

Mely ideálként leng vala
Ifju lelkem elébe;
Majd vértanúként meghala:
A *szent bazának* képe:
Ti vagytok-é, kik most szavaztok,
Szatócsok és részeg parasztok
S megvesztek általa!?!

AZ ALKOTMÁNYOS SARJADÉK.

«Jobb dolgunk volt a Bach korában!»
Kiáltja száz ifjú torok:
És rájuk áll is e dolog:
«Hja! a boldog gyermekszobában!»

(1869.)

TOMPA SÍRKÖVÉRE.*

Tompa Mihály tetemén ez elomló szikla nem emlék ;
 Ő maradandóbbat tőn maga műveiben.
 Csak jel : egész ország fájdalma kiért sajog egyre,
 Hú fia drága porát e helyen őrzi *Gömör* !

SZEGÉNY MISKA SÍRKÖVÉRE.

Hát jól van így, amice Tompa :
 Én skártba, te végnyugalomba ;
 S ha nem pönög lantunk, gitárunk,
 A varju sem károg utánunk.

(1869.)

SIRVERS.

Élt, szeretett, meghalt ; nincs hézag utána nemében ;
 Jó emlékezetét őrzi utódja : elég !

(1869.)

FŐTITKÁRSÁG.**

Szép megtiszteltetés,
 De nem bírok vele :
 Nem vagyok már a *kés*,
 Hanem csak a nyele.

(1869.)

* A sírkőre az a hatsoros fölírat van vésve, mely fent a «Kisebb költemények» között jelent meg. Emezek : egy kísérlet s egy ironikus sóhaj.

** 1869-ben szerveztetett, nagyobb ügykörrel mint azelőtt.

«URAM BÁTYÁM.»

Férfikorom vége felé, már is
 Hideg nekem a deledő nyár is;
 Kora vénség hava ül felettem:
 Mind a világ «ura-bátyja» lettem.

(1869.)

KÁROLY CSÁSZÁR FORRÁSAIHOZ.

(Lobkowitz Bohuslav XV. századi latin költeményének fordítása.)

Forrás, kit Helicon kara méltán zöngve magasztal,
 Honnan hő folyamid, híg kén- és (oh csuda!) élő
 Mész-ereid? Vajon, a mely Siciliában az Aetnát
 Élteni, a tűz, vagy Pluto s a styxi közelség
 Az melegíti vized? Bajaenak martja irígyel
 S mely Antenor-lakta Timávra tekinget, a kútfő
 S mely kék Rajna körül támad, nemesítve halálad
 Által, régi királyok legszentebbike Károly.
 Nézd, mint hányja kevély buborékját a levegőbe!
 Mint tarkázza kövét márványnyá, a melyen elfoly;
 Iris alig ragyog oly sok színbe'. Fakadj is örökké
 Szent forrás bőven s légy üdvös az emberi nemnek;
 Tőled az agg erejét, a félénk lyányka virágzó
 Szépségét, s valamennyi beteg hadd nyerje meg újra
 Felgyógyulását s térjen vídúlva honába
 Mind, ki törött testét kristály vizeidbe meríté.

(Karlsbad, 1869.)

NÓMHÖZ.

(Karlsbad, július 12. 1869.)

Ezernyolczszáz harminczkilencz —
Irtuk már e levelet:
Harmincz éves, Julim édes!
Lelki frigyem teveled.

Ifju voltál, ifju voltam,
Árva voltál, én szegény:
Nem volt messze olyan össze-
Illő pár a föld-tekén.

BUCSÚ A FÜRDŐTŐL.

Isten veled Karlsbad szép tája! —
Örökké az ember nem állja,
Rothad neki tüdeje-mája; —
Így végződik a földi pálya.
Alás' szolgálja!
(1869.)

MIRTUSZ LOMBJA KÖZÉ...

(Kallimachosz után, görögéből.)

Mirtusz lombja közé fonom be szablyám,
Úgy, mint Hármodiosz s Arisztogeitón,
Mikor a bitorlót megötlék
S egyjoguvá Athenæ lakosit tevék.

Nem vagy, Hármódiosz, te halva, nem vagy,
Élsz, mondják, szigetin a boldogoknak,

S veled ott gyors lábú Achilevsz,
És Diomédész, a Tídeidesz, veled.

Mirtusz lombja közé fonom be szablyám,
Úgy, mint Hármódiosz s Arisztogeitón,

Hogy Athenæ szent áldozatin
Zsarnoki férfi Hipparchot agyonölék.

Főn lesz híretek, él dicsőn örökre,
Kedves Hármódiosz s Arisztogeitón,

Mivel a bitortlót megölé
Kardotok, és Athenæ szabad általa.

(1870 körül.)

AKADÉMIAI PAPIRSZELETEK.

I.

JÓKAIHOZ.*

Én-kedves czimborám, jó Jókai Mór úr!
Ha te csak halogatsz, úgy járok én pórul,
Itt vagyon október, hűvösebb a czella,
Még sincs a kezemben az ígért novella.
Tudod pedig, tudod, a cigány adomát,
Mégse szánod a te collegádat s komád'.
Én rám szól keserves tanulsága ládd-é:
Mikor haldokolva vaczogott a dádé,

* Hasonló sürgetésül volt írva Jókaihoz a fentebb közölt «Szerkesztői Levél.»

Intvén a napnak, mely boronga télileg :
 «Bújkálj! bújkálj! sütnél még ha lenne kinek!»

Te is irnál pajtás: de majd nem lesz kinek.

(1863. körül.)

II.

Az emberi öltöt nagy feledékenység
 Elnyeli mint tenger;
 Csak kettő marad fenn az emlékezetben;
 Der *Denker* und *Henker*.

(1865.)

III.

TOLDYHOZ.

(Ülési meghívóra.)

Sár van, hó van, köd, fergeteg,
 A szegény tag bús és beteg;
 Nem jöhetek —
 Végezzetek.

(1875 körül.)

IV.

(Egy másik ülési meghívóra.)

Beteg vagyok, süket, vak és vén;
 Tanácskozni miért mennék én?

(1880 ápril.)

V.

BUDENZHEZ.

(Bálint Gáborról, a ki Hunfalvyt és a finnistákat szenvedélyes
polémiaiával megtámadta.)

Igazi vasfejű székely a Bálint:
Nem arra megy, a merre Hunfalvy Pál int.
(1878.)

VI.

BÁLINT GÁBOR RÓPIRATÁRA,

(melyben panaszosan kikelt az akadémia s a cultusministerium el-
len, hogy méltatlanul bánnak vele; de ő maga annál hevesebben
megtámadta mind a kettőt.)

Szegény Bálint Gábor,
Boldogtalan góbé;
A mennyit te szenvedsz,
Mi ahhoz a Jóbé!
(1878.)

VII.

A HANGSÚLYOSOK HEXAMETERE.

(Ajánlva Szász Károlynak.)

$\begin{array}{cccc} \text{+} & \cup & \cup & \text{+} & \cup & \cup & \text{+} & \cup & \cup & \text{+} & \cup & \cup \\ \text{Reménység} & | & \text{barátság} & | & \text{jóltévőnk} & | & \text{vezess el} & | \\ & & \text{+} & \cup & \cup & & \text{+} & \cup & & & & \\ & & \text{sirunkig} & | & \text{karon.} & & & & & & & \end{array}$

Ezért adjuk oda Vörösmarty hatosait?

VIII.

CAPUT, ALAS, PEDES...

(Schola salernitana.)

(Műfordítás. Ajánlva Szász Károlynak.)

Vágd le fejét nyakkal, szárnyát és czombjait; úgy jó
 Sarkantyúja elől, és a két vállpercet oldalt;
 Most oldalra teszed s mellét elvágod a háttól,
 Mellhúsát (ha nagyobb) szépen lemetéled a csonttól,
 Megtöröd a derekát s elejét nem bántod azontúl,
 Ámde farát, hosszába, megint háromra metéled;
 Mind ezt jó késsel, hogy húst, bőrt össze ne nyizbálj!

AZ «ÜSTÖKÖS»-NEK.

(1871. deczember 24.)

Zengi epigrammád a *fényt*, melyet a görög ellen
 Olcsón puffogató szónok a honra derít;
 Forгатom én nappal görög fróm' s forгатom éjjel:
 Vénségemre be nagy lelki *homályba* esém!

PIROSKA BETEGSÉGÉBEN.

(1871. deczember 28.)

Azt hittem: *öröm* vagy, s kezdettem örülni,
 Eltakartál egy sírt, hogy szemem ne lássa:
 Korán volt reményért hozzád menekülni:
 Csak a fájdalomnak vagy te folytatása.

1872 MÁJUS 1.

Jöhetsz tőlem vidor tavasz,
 Jöhetsz bús őszi felleg,
 Nyár, mely pirít, tél, mely havaz :
 Én meg nem énekellek.
 Az én időmnek egy szaka
 Van már csak : a fagyos tél,
 S ama földsarki éjtszaka,
 Melynek több napja nem kél.

AJ-BAJ!

Nem fáklya vagy, éltem :
 Vagy te silány gyertya,
 Mely csepű-kanóczát
 Serczegve itatja,
 Majd-majd el is oltja.

Mégis ha *el-égne!*
 De mennyi hiában
 Elcsepeg, elcsurog
 Így átabotában :
 Áldatlan munkában!

ÉNEK AZ ÖREGSÉGRŐL.

Vén vagyok már — isten látja! —
 Minden ember «ura-bátyja,»
 Bár még ötvenim felén;
 Leng fehér zászlója főmnek,
 Megadásúl az Időnek:
 Tőle békét esdem én.

Kik velem egyenlők korban,
 Még virulnak férfi-sorban, ...

(1875 körül.)

A KÖZTÁRSASÁGHOZ.

(O navis, referent... *Od. I. 14.*)

(ALLEGORIA. — HORATIUS.)

Oh, hát visszaterel új vihar, új hab a
 Nyílt tengerre, Hajó?... Révbe siess, hamar!
 Nem látod, hogy evedző
 Nélkül, meztelen oldalad,

Hogy fő árboczodat Afrika gyors szele
 Megsebhette?* nyög a pusztá vitorla-rúd,
 És nem bír ki, alattság
 Híján, vázad erőszakosb

* Vagy: S megsebhette derék árboczod Afrika
 Gyors szélvészé?

A. J. jegyzete.

Tengert? — Nincsen egy ép vásznad is, és kihez
Vésztől sujtva föl-esdj, nincs olyan istened.

Bár, mint pontuszi fenyves
Erdő lánya, nemes család,

Hánytorgasd nemed és hasztalan őrneved :
Nem bízik cziczomás tatba' ijedt hajós.

Szélnek hát ha dobhatni
Játékúl nem akarsz, vigyázz.

Aggóató bosszuság tárgya nekem minap,
Most hó vágyaimé, s nem kicsi gond bizony :

A Cyklad szigetek közt
Forrongó vizeket kerüld.*

(1873 körül.)

CHINAI DALOK.

(Angolból).**

I.

A SZÉP HORGANYTŰ.

1.

Tavaszzsal, mikor a fűzfa zöldelt,
Hajnal hasadtakor esett,
Hogy szép horganytűm elveszett.
El, el igazán elveszett!
Oh jaj nekem! Ejhaj!

* Vagy : Fénylő Cykladok alján
A vészes vizeket kerüld.

A. J. jegyzete.

** Kiírtam : «Journal of the North-China Branch of the Royal Asiatic Society for 1871 & 1872» George Carter Hent értekezéséből : *Chinese Lyrics*, (mely különben semmit sem ér).

A. J. jegyzete.

2.

Az én horganytűm elveszett :
 Ki fia volt az a diák,
 Ki szép horganytűm felvév ?
 (Valaki fölvette bizony.)
 Fel, fel ! fölvette valaki !
 Oh jaj nekem ! Ejhaj !

3.

Akárki lelte meg tűmet,
 Ha nékem visszaadja azt,
 Meghálálom jóságtokat.
 Meg én ! meg én ! igazán meg én !
 Oh jaj nekem ! Ejhaj !

4.

Meghálálom jóságtokat,
 Bár, ha tudná apám, anyám,
 Összetörné a csontomat.
 Össze ! igazán össze ám !
 Oh jaj nekem ! Ejhaj !

5.

Összetörhetnék csontomat,
 Letéphetnék a húsom is :
 Meg nem másíthatnák szívem.
 Nem azt ! nem azt, igazán nem azt !
 Oh jaj nekem ! Ejhaj !

6.

Meg nem másíthatnák szívem.

Mert halva bár, a sírban is,

Mindig csak azt akarnám.

Azt én! de azt! Valóban azt!

Oh jaj nekem! Ejhaj!

7.

Mind azt akarnám sírban is.

Tizenöt esztendő vagyok:

S még nem szerettem eddig.

Nem én! nem én! nem, igazán!

Oh jaj nekem! Ejhaj!

8.

Még nem szerettem mostanig.

Ha megtudnák jegyesemék,

Válopert kezdenének.

Azt ők, de azt! valóban azt!

Oh jaj nekem! Ejhaj!

9.

Válopöröm megkezdenék,

Mindjárt nem kellenék nekik

S férjhez mehetnék máshoz.

De férjhez ám! férjhez bizony!

Oh jaj nekem! Ejhaj!

II.

A TÖR.

1.

Egyedül volt szobájában az asszony,
 Szíve erősen vert félelmében,
 Szóla kedvesének, intve hangosan:
 «Ne jőj be,» úgymond, «férjem nyomon van,»
 Turr—r—r—iko—iko—i—ja! *
 Turr—r—r—iko—iko—i—ja!
 Turr—i—ja!
 «A férjem» úgymond, «nyomon van.»

2.

«Mult éjjel is kikaptam már erősen;
 Ma reggel épen víradatkor,
 Köszörrülte fényes törét;
 Bosszut szomjaz, fölkeres a hol talál,
 Turr—r—r—iko—iko—i—ja!
 Turr—r—r—iko—iko—i—ja!
 Turr—i—ja!
 Bosszut ám, és felkeres a hol talál.

3.

«Tested gyöngéd, erőd csekély:
 Ilyen ifjan hogy lehetne
 Elveszíteni drága élted'! Futni hát? Mit ér?
 Ah, nehéz már kikerülni sorsodat.

* Ez a forgó kő hangját utánozza, a mint a férj a tört köszörről.

A. J. jegyzete.

Turr—r—r—iko—iko—i—ja!

Turr—r—r—iko—iko—i—ja!

Turr—i—ja!

Bizony nehéz kikerülni sorsodat.»

4.

Mond a kedves : «Nem hallottad édesem,
Hogy Huang-tsao hajdan, élete folytán
Nyolcz millió embert megölt? Azért én
Nem félek a gyilkos tör villogásától.

Turr—r—r—iko—iko—i—ja!

Turr—r—r—iko—iko—i—ja!

Turr—i—ja!

A gyilkos tör villogásától.

5.

«Csak meghal, a ki száz évig elélt is.
A fa is megvénül és lombja lehull.
Mint azok, úgy én is vissza kell hogy adjam
Éltem' az árnyékok birodalmának.

Turr—r—r—iko—iko—i—ja!

Turr—r—r—iko—iko—i—ja!

Turr—i—ja!

S kísértetté lennem, de a legbűvösebbé.»

III.

WANGNÉ ASSZONY.

Fátyolos ablakon kívülről
Hallatszott egy szomszéd halk kopogtatása.
A leány benn kiálta : ki az?
«A szomszédja, Wangné.»

Wangné bement az ajtón s leült egy magas székre.

Hajahaj!

LEÁNY. «Nagyon fitymálva bánik velem, hogy nem jó gyakrabban szegény lakomba.»

Wangné bevoná a virággal hímzett függönyt,

Belehellé a szépítőszeresek illatát,

Lefordítá a piros damaszk ágyszerítőt,

Ránézett a leányra,

S észrevette, hogy összeesett és csupa árnyék.

Hajahaj!

WANGNÉ (szóval). No, kisasszony, hát hogy érzi magát, mostanában?

LEÁNY (dalol). Mostanában nincs semmi életerőm,

Még a teára sincs kedvem,

És semmi étvágyam ételeimhez,

Tea és étel iránt oly undort érzek, hogy csak nehezen vehetem be. Hajahaj!

WANGNÉ (szóval). Hivjak egy orvost, a ki megnézzze?

LEÁNY (dalol). Nem hívok én, nem kell nekem.

Ha orvosért küldenék, csak üterem tapogatná csak kifaggatna;

Félek én a faggatástól, tapogatástól. Hajahaj!

WANGNÉ (szóval). Hivjak-é egy buddha papot?

LEÁNY. Nem hívok én azt se, nem kell nekem az se.

Ha buddha papot hivatnék, csak csengene-bongna,

S én félek a csengés-bongástól. Hajahaj!

WANGNÉ (szóval). Hivjak-é egy láma-papot!

LEÁNY. Nem hivatok azt se, nem kell nekem az se.

Ha lámát hivatok, az csak dúdol-gajdol,

S én félek a dúdolás-gajdolástól. Hajahaj!

WANGNÉ (szóval). Hivjak-é hát ördögűzőt?

LEÁNY. Nem hivatok azt se, nem kell nekem az se.

Ha ördögűzőt hivatnék, csak bűvölne, csak bájolna,
S én félek a bűtől bájtól. Ejhaj!

WANGNÉ (szóval). Hát ez se kell, hát az se kell?
Hogyan esett e nyavalyába?

LEÁNY. Harmadhóban, ah! a harmadhóban,
A «kies derült» évszakban,
Mikor a borsóvirág nyílt,
És a fűzfa zöldje hajtott,
Egy legénynyel találkoztam, tavaszi sétája közben.

WANGNÉ (szóval). Séta, vagy nem: mi dolga volt vele?

LEÁNY. Ő szeret, mert szép leány vagyok,

Én is őt, mert ifju és diák,

Szóltam hozzá szerelmesen egyetkettőt. Ejhaj!

WANGNÉ (szóval). Szerelmesen, vagy nem: Nem félt
hogy szülei megtudják?

LEÁNY. Apám hetvennyolcz esztendő,

Az anyám siket — s rosszul lát;

Egy cseppet sem félek egyiktől is. Ejhaj!

WANGNÉ (szóval). Hát a bátyád s ágyad nem félsz, hogy
megtudja?

LEÁNY. Bátyám ritkán van itthon,

Ágyam mindig az anyjánál lakik,

Úgy hát e kettőtől nem félek. Ejhaj!

WANGNÉ (szóval). Hát nővéreidtől nem félsz, hogy meg-
tudják?

LEÁNY. A néném közt és közöttem nincs sok (kor)-
különbség;

A húgom meg még kicsiny, az még semmit sem tud;

S mi ketten egy véleményen vagyunk. Ejhaj!

WANGNÉ (szóval). No mit kíván tehát?

LEÁNY. Oh édes Wangné, úgy tekintem mint második
anyámat (térdre esik).

Térdeimen kérem, legyen igaz anyám, és hajtsa
végre sikerrel ezt a dolgot. Ejhaj!

WANGNÉ (szóval). De hátha nem lehet sikerrel végrehajtani?

LEÁNY. Ha nem lehet : meghalok keservemben. Ejhaj!

EPILOGUS.

Az életet már megjártam.
Többnyire csak gyalog jártam,
Gyalog bizon...
Legfőlebb ha omnibuszon.

Láttam sok kevély fogatot,
Fényes tengelyt, czifra bakot :
S egy a lelkem!
Soha meg se' irigyeltem.

Nem törődtem bennülővel,
Hetyke úrral, czifra nővel :
Hogy' áll orra
Az út szélén baktatóra.

Ha egy úri ló-csiszárral
Találkoztam s bevert sárral :
Nem pöröltem, —
Félre álltam, letöröltem.

Hiszen az útfélen itt-ott
Egy kis virág nekem nyitott :
Azt leszedve,
Megvolt szívem minden kedve.

Az életet, ím, megjártam ;
 Nem azt adott, a mit vártam :
 Néha többet,
 Kérve, kellve, kevesebbet.

Ada címet, bár nem kértem,
 S több a hirnév mint az érdem:
 Nagyra vágyva,
 Betelt volna keblem vágya.

Kik hiúnak és kevélynek —
 Tudom, boldognak is vélnek :
 S boldogságot
 Irigy nélkül még ki látott?

Bárha engem titkos métely
 Fölemészt : az örök kétely ;
 S pályám bére
 Égető, mint Nessus vére.

Mily temérdek munka várt még!...
 Mily kevés a mit beválték
 Félbe'-szerbe',
 S hány reményem hagyott cserbe'!...

Az életet már megjártam :
 Mit szivembe vágyva zártam,
 Azt nem hozta,
 Attól makacsul megfoszta.

Egy kis *független* nyugalmat,
 Melyben a dal megfoghatnak,
 Kértem kérve :
 S ő halasztá, évről-évre.

Csendes fészket zöld lomb árnyán,
Hova múzsám' el-elvárnám,
Mely sajátom ;
Benne én, és kis családom.

Munkás, vidám öregséget,
Hol, mit kezdtem, abban véget ...
Ennyi volt csak ;
S hogy megint ültessek, oltsak.

Most, ha adná is már, késő :
Egy nyugalom vár, a végső :
Mert hogy' szálljon,
Bár kalitja már kinyitva,
Rab madár is, szegett szárnyon ?

(1877 július 6.)

AZ ELKÉSETT.

Későn keltél, öreg! hova indulsz már ma?
Nyakadon a vénség tehetetlen járma ;
Messze útag célját soha el nem éred :
Jobb, ha maradsz s «lemond napodat dicséred».

«Tudom, sikerültén sohasem örülök,
Szándékomnak tán már elején kidülök :
De hiú tett is jobb áldatlan panasznál :
Úz gondot, unalmat, és a mozgás használ.»

(1877 július 7.)

VÁSÁRBAN.

Gyékényes, abroncsos alföldi szekér,
Honnan czipel a sors — s e három egér?
Hoztál-e pirosuló új búza-magot?
Mezők üde lelkét: friss széna-szagot?

Odakünn már, úgy-e, megért a kalász?
Rét gyapja lenyirve; foly a takarás;
Boglyák tetejéről egy-egy suta gém
Néz szét aratóknak vidám seregén?

Rég nem látta bizony vidámnak e nyájt,
Minden nyara — új seb — a régre fáj:
De talán most e nagy mezei jószág
Aldást hoz az egyszer: szép Magyarország.

Legyen is, legyen is megáldva e föld
— Isten' maga telke — mint rég ezelőtt.
Mikor én is «markot hajtani» kezdtem,
S nem sikerült, bár hogy' s mint igyekeztem.

Így — vézna, ügyetlen testi dologra —
Adtam fejem a bölcs tudományokra,
Barázda helyébe' szántván sorokat,
— Nem kérkedem ezzel, mert azt se' sokat.

De, hogy a mezőt, az anya-természet
Kebelét elhagytam, sajog egy érzet,
Holtig sajog itt benn, — s tüzezebben vér
Láttodra, te búzás alföldi szekér.

(1877 július 9.)

TAMBURÁS ÖREG ÚR.

Az öreg úrnak van egy tamburája,
S mikor az íhlet s unalom megszállja,
Veszi a rozzant, kopogó eszközt
S múlatja magát vele négy fala közt.

Nem figyel arra deli hallgatóság,
Nem olyan szerszám, divata is óság:
Az öreg úr, (fél-süket és fél-vak),
Maga számára és lopva zenél csak.

A mi dalt elnyűtt ez az emberöltő,
S mit összelopott mai zene-költő,
Öreg úrnak egyről sincs tudomása;
Neki új nem kell: a mit ő ver, más a'.

Mind régi dalok, csuda hang-menettel:
Váltva kemény, lágy, — s magyar a némettel; —
Hegyes-éles jajja úti betyárnak,
Ki hallja szavát törvényfa madárnak.

Nyers, vad riadás... mire a leglágyabb
Hangnembe a húr lebukik, lebágyad,
Ott zokog, ott csúsz kígyó testtel...
Hol végzi, ki tudná? nincs az a mester.

Majd egyszerű dal, édesdeden ömlő
— Tiszta remekké *magába'* szülemelő —
Pendül, melyen a táncz tétova ringat,
Mint lombot a szél ha ütemre ingat.

Olykor egy-egy ének nyújt neki vígaszt ;
A hitujítás kora szülte még azt :
Benne a tört szív, bünt-vallva, leverve,
Vagy erős hittel Istenhez emelve.

Mindezt öreg úr, nem mintha kihozná
Kopogójából — csak képzelet hozzá ;
S ha nem sikerül kivitelben a dal :
A két öreg szerszám egymásra útal.

De azért nem tűri rajta meg a port ;
Emlékezetes neki minden *accord* ;
Egy hang : s feledett régi dalra émed —
Szövege czikornyás, dallama német.

Az öreg úr így, dalai közt élve,
Emlékszik időre, helyre, személyre :
Kitől, mikor és hol tanulta, dalolta
Ezt is, amazzt is, gyermek kora oltá.

Néha egy új dalt terem önkint húrja,
S felejtí legott, már ő le nem írja ;
Később, ha megint eszébe ütődik :
Álmodta-e, vagy hallotta ? — tündök.

Sokra bizony már alig viszi dolgát :
Ő is « minden nap feled egy-egy nótát » ;
Nem is a művész babérja hevíti,
Csak gémberedő ujját melegíti.

Gyakorold is, a mit valaha tudtál,
Hasznát veheted, ha nyomorba jutnál ;

Ha kiúlsz, öregem! vele útfélre
Húll tán kalapodba egy-egy fillérke.

(1877 július 12.)

A «HAZÁRÓL».

A hazáról egy merész szót
Én is ejték hajdanába',
Mikor annyit is nehéz volt:
Most közönbös lettem s gyáva.

Most!... mikor szabad sajtó van,
És üvölt a pajkos gyermek,
S vén asszony az utc'ajtóban
Nagy-bátran fülébe ordít
A királynak, ministernek.

(1877 július 12.)

A LEPKE.

Zöld lepke, mint hulló levél,
Melyet tovább legyint a szél,
Nem száll virágot lepni meg,
Csak lenn, az út porán libeg.

Nincs feltűnő bársony meze,
Csilló pora, fény-lemeze;
Virágkorát most éli bár:
Oly szinhagyott köntösbe' jár.

Volt napja, volt, négy, tán öt is
Hogy izlelt ő szerelmet is;

Most a jövőnek hint magot,
Nem fél, hogy a láb rátapod.

Szegény! ha rátoppantanék,
Pusztulna ő s egy nemzedék;
De oly bizalmas ott alant:
Mért bántsam a kis gondtalant?...

- Élj, lepke! éld múltó nyarad,
Ha még egy-két napod marad:
Jöhet vihar nagy-hirtelen,
S megfagysz esőn, hideg szelen.

Köszönd, hogy már tekintetem
Földhöz lapúl, nem föl vetem:
Ha bátran még fenn hordanám,
Rád is tiportam volna tán.

Mért nézzek a magasba fel?
E szép világ: egy köd-lepel;
Nem látom az ég madarát,
Csak téged itt s útam porát.

Nem a pacsirtát, a ki szánt;
A napnak áldott fénye bánt;
De az anya-föld szintelen
Fakóján megnyugszik szemem.

Sorsom pedig, s egy méla gond
Egemből már a földre vont;
De nem remény-magot vetek:
Azt nézem: hol pihenhetek?

(1877 július 13.)

HONNAN ÉS HOVÁ?

Mily rövid az élet!...
 Mint hullócsillag futása,
 Mely földünk körébe jutva,
 Lángra gyúl, és tűz-barázdát
 Írva elszalad, gyorsabban
 Mint egyet pillantanál.
 Utja honnan jött? hová visz?...
 Míg sötét volt, s újra az lesz,
 A világ-űr végtelenjén
 Hol bolyongott? és hová fog?...
 Ki tudná megmondani!
 Míg tündöklött, addig élt.

S honnan jössz te, lélek,...
 Mely csak e föld gőz-körében
 Vetve lángot, addig fénylel,
 A míg épen áthaladsz;
 Bölcsőd és sirod homály.
 Akkor lobbanál-e föl csak
 Az állatban, s vele múlsz el?...
 Vagy jövéél a végtelenből
 Ismeretlen, hosszú pályán,
 S visszatérsz azon megint?...
 Oh, ha nem volt, és ha nincs
 E parányi csillogáson
 Innen és túl folytatás:
 Mily rövid az élet! —

Megfelelsz te, lélek.
 Volt idő, mikor tagadták
 A futamló csillagot :
 Semmi az, csak földi pára,
 Lobban, és fut, és elég.
 Most a *szellemet* tagadják :
 Semmi az, csupán anyag,
 Agyvelő, vér és ideg
 Összhatása, mely azonnal
 Véget ér, ha szétbomol
 Agyvelő, vér és ideg.
 Az *anyag* a halhatatlan :
 Fűben-fában újra éled,
 Összetársul, meg elszéled
 Mindörökké, szakadatlan ;
 Hanem e föltámadást
 A szellem nem éri meg :
 Ez üres hang, nincs sehol,
 Puszta réme ferde agynak,
 Milyet századok ránk hagynak —
 S csak zavarja a tudást.

Oh ti, a kik jobb felemnek
 Már e földön mély sirt ástok :
 Oly bizonyos hát tudástok,
 Hogy helye sincs védelemnek ?
 Nem mond ellen az a szellem,
 Mely kutat, hogy támaszt leljen
 Megtagadni önmagát ?
 S nem rettegné, ha meglelte
 — Mit tudása így teremte —
 Azt az örök éjszakát ?...

Ah, jobb volna kissé várni,
 Nehogy úgy találjon járni
 Az a híres tudomány,
 Mint ama gyors fénynyel jára,
 Mit csillagnak vélt a golyhó,
 Ő azt mondá : csak gyúlt pára :
 S ím, ma áll, hogy égi bolygó —
 Mi lehet még ezután?

A mi annyi szívbe oltva
 Élt világ kezdete oltá ;
 Mit remélt a hindu, párz ;
 A mért lángolt annyi oltár,
 Zengett Szíonon a zsoltár :
 Hogy nem addig tart az élet
 Míg alatt a testbe' jársz ;
 Hanem egykor újra éled,
 S költözzék bár fűbe, fába
 Vagy keresztül állaton :
 Lessz idő, hogy visszatérhet
 Régi nemes alakjába,
 Megtisztúlva, szabadon ;
 Vagy a «boldogok szigetjén,»
 Mint hivé a boldog hellén,
 Vagy az üdvezültek helyén,
 Mint reméli a keresztyén,
 Lesz dicsőebb folytatása :
 Én azt meg nem tagadom. —
 Mit hisz a tudós? ő lássa.

Földi pályám' a mi nézi :
 Annak immár vége lesz,

Vissza senki nem idézi ; —
S rövid foglalatja ez :

Mély homályban, éjfél tájban,
Kis fény is ha nagynak tetszik,
Hogy a föld körén bolyongtam :
Egy barázdát én is vontam.
Az emberek ráveték
Pillantásukat egy perczig, —
S egy tudós tán megfigyelt
És lapjára, sok száz jelhez
— A hogy csillagfutást felvesz —
Könnyed, vékony karczolóással
Rólam is tón némi jelt,
Mire reggel ő sem ismer ;
S összevétí annyi mással
A jövőendő nemzedék,
Mely se' kérdi tán, se' tudja,
Nem is igen lesz rá gondja :
Hogy itt éltem, s a tömegben
Én is lantot pengeték.

(1877 július 14.)

TENGERI-HÁNTÁS.

Ballada.

Ropog a tűz, messze süt a vidékre,
Pirosan száll füstje fel a nagy égre ;
Körülállja egynehány fa,
Tova nyúlik rémes árnya ;
S körülúli a tanyáknak
Szép legénye, szép leánya.

«Szaporán, hé! nagy a rakás : mozogni!
Nem is illik összebúva susogni.

Ki először *piros* csőt lel,
Lakodalma lesz az őszszel.
— Tegyetek rá! hadd lobogjon :
Te gyerek, gondolj a tűzzel.

«— Dalos Eszti szép leány volt, de árva,
Fiatal még a mezei munkára ;
Sanyarú volt beleszokni :
Napon égni, pirosodni,
— Hűvös éj lesz, fogas a szél! —
Derekának hajladozni.

Deli karcsú derekában a salló,
Puha lábán nem teve kárt a talló ;
Mint a buza, piros, teljes
Kerek arcza, maga mellyes,
— Teli a hold, most buvik fel —
Az egész lány ugyan helyes.

Tuba Ferkó juhót őriz a tájon ;
Juha mételyt legel a rossz lapályon,
Maga oly bús... mi nem éri ?
Furulyája mindég sí-rí,
— Ahá! rókát hajt a Bodré —
Dalos Esztert úgy kíséri.

Dalos Eszti — a mezőre kiment ő,
Aratókkal puha fűvön pihent ő ;
De ha álom ért reájok,
Oda hagyta kis tanyájok'

— Töri a vadkan az «irtást» —
Ne tegyétek, ti leányok!

Szeder-inda gyolcs ruháját szakasztja,
Tövis, talló piros vérit fakasztja;
Hova jár, mint kósza lélek,
Ha alusznak más cselédek?...
— Soha, mennyi csillag hull ma! —
Ti leányok, ne tegyétek.

Tuba Ferkó a legelőt megúnta,
Tova hajtott, furulyáját se' fűtta;
Dalos Eszter nem kíséri,
Maga halvány, dala sí-rí:
— Nagy a harmat, esik egyre —
Csak az isten tudja, mér' rí.

Szomorún jár, tébolyog a mezőben,
Nem is áll jól semmi dolog kezében;
Éje hosszú, napja bágyadt,
Szíve sóhajt — csak egy vágyat:
— *De subogjon az a munka!* —
Te, halál, vess puha ágyat.

Ködös őszre vált az idő azonban,
Török is már a tengerit Adonyban;
Dalos Eszter csak nem jött ki:
Temetőbe költözött ki;
— *Az a Lombár nagy harangja!* —
Ne gyalázza érte senki.

Tuba Ferkó haza került sokára,
 Dalos Esztit hallja szegényt, hogy' jára;
 Ki-kimén a temetőbe
 Rossz időbe', jó időbe':
 — *Kuvikol* már, az ebanyja! —
 «Itt nyugosznak, fagyos földbe.»

Maga Ferkó sem nyughatik az ágyon,
*Behuny*t szemmel jár-kel a *boldóvilágon*;
 Muzsikát hall nagy-fenn, messze,*
 Dalos Eszti hangja közte,
 — Ne aludj, hé! vele álmodsz —
 Azt danolja: «gyere! jöszte!»

Nosza, Ferkó felszalad a boglyára,
 Azután a falu hegyes tornyára;
 Kapaszkodnék, de nem éri,
 Feje szédül: mi nem éri?...
 — Tizenkettőt ver Adonyban:
 Elég is volt ma regélni. —

Lohad a tűz; a legények subába —
 Összebúnak a leányok csuhába;
 Magasan a levegőben
 Repül egy nagy lepedő fenn:
 Azon ülve muzsikálnak,
Furulyálnak, eltűnőben.

(1877 július 15.)

* Mezőn háló emberek sokszor vélnek magasan a légben át-
 húzódo kisértetes zenét hallani; a (daemoni) zenészek valami nagy,
 kiterült ponyván repülnek tova.

AZ ÜNNEPRONTÓK.

Zendül, kondul szent harangszó,
Csengve, búgva messze hangzó:

«Imára! imára!»

Jámbor népe a kis helynek
Halkan lépve gyűlnek, mennek
Imára, imára.

Szép piros a plümkösd reggel,
Mintha tűzzel, Szentlélekkel
Menny-föld tele volna;
E napot fent, s lent megűlik,
E nap oly ragyogva nyílik,
Mint hajnali róza.

De mi réjja riad? de mi ördögi zaj,
Rekegő szitok és otromba kacaj,
Hogy reszket az egyház tornya?...
Szembe' Isten hajlokával,
Nem törődve a szent mával,
Foly tegnapi dőre tivornya.

«Hol egy muzsikás? hegedű, vagy egyéb?
Ha különb nem akad, dudaszó is elég;
Ki fut érte? szaladj Zsuzsi lányom.»
«A Zsuzska maradjon! hagyj neki békét!
Eszem ezt a pirosítós képét:
A kuferczest majd vele járom.»

Hát íme, kapóra, dudás közeleg.
Egy sanda, szikár, csúf szőrös öreg,
Tömlője degeszre fújva ;
Fülle táján két kis szarva gidának,
— Mintha neki volna szarva magának —
Sípján már billeg az újja.

«Ide, a Jebuzéus pofádat !
Mert megkeserüli a hátad.»
«Uraim, de papolnak ott-benn...»
«Hát baj neked az, pogány hitűnek ?
Az enyém — ha töröm, ha nem — ez ünnep ;
Enyém, ha szidom, ez az Isten !»

Ravaszúl mosolyog fél szája hegyén
S rákezdí dudáját halkal a vén,
Minden sark billeg a tánczra ;
Azután vidorabb lesz, majd sebesebb ;
A táncz is utána pörébb hevesebb,
A mint kopog és szaporázza.

De vége szakadni mikor fog, ugyan?...
«Hagyd el — riad egy rá — a ki szele van !
Kihásítom kecske-dudádat.»
Hanem a muzsikás mindég fujja,
Mindég szilajabban pörög ujjja —
Az egész tivornya kifáradt.

Lankadva leülne az is, meg ez is,
Hívnák haza őket ebédjekhez is :
Nem, nem lehet ; ugrani kell csak.

Szidják a dudást, — verik, öklözik őt —
 Verik bizony a nagy üres levegőt ; —
 Gyors híre szaladt e csudának.

Fut gazda, kié ama renyhe cseléd :
 «Jössz...? vagy dobom — itt ez a villa —
 Vasvilla kezébe ragadt ám ; [beléd?...]
 Fut lány, fiu, és anya és feleség :
 «Apám, fiam, apjukom! untig elég...»
 S kezeit törli szíve szakadtán.

Már józanon a fiu, az apa, férj
 Mennének is — íme, közelget az éj —
 Nyújtják kezöket nagy-epedve ;
 A tánczosok arczán vérkönyű hull :
 De a láb még egyre bokázza vadul,
 Viszi a táncz ördögi kedve.

Éjfél! hogy üt a torony-óra közel,
 Kénkö fojtó szaga terjedez el ;
 S mint szél ha forogva ragad port :
 Úgy tánczol el, egy bős harczi-zenére,
 (Mondják a pokol tüzes fenekére)
 Az egész örvjögő csoport.

(1877 július 21.)

MÁRIA! BŰNEID MEG VANNAK BOCSÁTVÁ.

Oh, ne sujsák a szelíd nőt
A *morál* kemény szemöldi,
Hogyha női hívatását
Méltatlannak is betölti.

Láttam ily nőt esni porba
Mivel férjét nem hagyhatta,
Elkísérte a nyomorba,
El a bűnbe, gyalázatba.

Védangyalkint állt fölötté
S míg tehette, védelmezte;
Mikor erre gyöngé volt már,
Hozzá romlott: úgy lőn veszte.

Mint a hű eb kész urával
Elbujdosni, száműzött lesz;
Macska ott marad a háznál:
Új gazdát nyal, egeret les.
(1877 július 22.)

MINDVÉGIG.

A lantot, a lantot
Szorítsd kebeledhez
Ha jó a halál;

Ujjod valamíg azt
Pengetheti : vigaszt
Bús elme talál.

Bár a szerelem s bor
Ereidben nem forr :
Ne tedd le azért ;
Hát nincs örömed, hát
Nincs bánat, a mit rád
Balsors keze mért?...

Hisz' szép ez az élet
Fogytig, ha kiméled
Azt a mi maradt ;
Csak az ősz fordultán,
Leveleid hulltán
Ne kívánj nyarat.

Bár füstbe reményid, —
S egeden felényit
Sincs már fel a nap :
A mi derűs, élvezd,
Boruját meg széleszd ;
Légy te vidorabb.

S ne hidd, hogy a lantnak
Ereje meglankadt :
Csak hangköre más ;
Ezzel ha elégszel,
Még várhat elégszer
Dalban vidulás.

Tárgy künn, s temagadban —
És érzelem, az van,
Míg dobban a szív;
S új eszme ha pezsdül,
Ne vonakodj' restül
Mikor a lant hív.

Van hallgatód? nincsen?
Te mondd, a hogy isten
Adta mondanod,
Bár puszta kopáron
— Mint tücsöké nyáron —
Vész is ki dalod.

(1877 július 24.)

A RÉGI PANASZ.

«Eh! mi gondod a jövőre?
Eh! a múlttal mi közöd?
Könnyel a múlt sirja dombját
S a reménynek száraz lombját
Hasztalan mit öntözzöd?

Századoknak bűne, átka
Mind csak téged terhel-e?
Nem talán még sokkal érzőbb,
Nem talán még sokkal vérzőbb
Honfi-társid kebele?...»

Oh, tudom; de bánatomban
Meg nem enyhít társaság;

Mint szülétlen több gyerekre
 Osztatlan száll s mindegyikre
 Az egész nagy árvaság.

Sőt az által súlyosb részem,
 Hogy míg a tett melege
 Más' sebét enyhőbbé teszi :
 Ó, szegény, csak kinját érzi ---
 A lant méla gyermeke.

Hogy' reméltünk! s mint csalódánk!
 És *magunkban* mekkorát!...
 Hisz' csak egy *pontot* kerestünk :
 Megtalálva, onnan estünk ;
 Így bukásunk lelki vád.

Mennyi seprő a pezsgésben,
 S mily kevés bor!... Volt elég,
 Kit nagy honszerelme vonzott
 Megragadni minden konczot,
 Nehogy más elkapja még.

Mennyi szájhős! mennyi lárma!
 S egyre súlyedt a naszád ;
 Nem elég csak emlegetni :
 Tudni is kell jól szeretni,
 Tudni bölcsen, a hazát.

Vagy nekünk már így is, úgy is
 Minden módon veszni kell?

Egy világ hogy ránk omoljon?
Kül-erőszak elsodorjon?...

Vagy *itt-benn* rohadni el?

(1877 július 26.)

RANGOS KOLDÚS.

Csak hiába! elmaradt az
A világtól, a ki vén:
Tudta nélkül nagy «fejlődés»
Folyt le, s foly e sár-tekén.
Demokrata lett az urból,
A koldus meg rangra vágy, —
Hát'szen *úr* ki más legyen, ha
Többé nincs *úr*, se' jobbágy?

Másszor ő is csak szegény volt
Nyomorult, szánt, megvetett;
Nem is igen «ámbíálták»
Akkor ezt az életet:
Most közölünk minden tízből
Egy e szép pályán halad;
Sőt, ha így gazdálkodunk, még
Többségben is lesz a had.

Ne gondolj az utcza-sarkra,
Oh ne! édes olvasó:
A ki ott áll, az nem koldus,
Az *szegény*, szánnivaló;

Könyörülj meg sántán, bénán :
 Éhező gyermeknek adj :
 («Ezer annyi» ígér a könyv —
 Hanem ez uzsora nagy.)

Koldus ő nagysága hozzád
 Bekopogtat egy napon,
 (És ez egy nap sűrűn fordul) ;
 Kezdi bókon, hírlapon :
 Hogy olvasta rólad ezt, azt...
 S míg kártyáját forgatod,
 (Mert beküldte : *Chevalier N. N.*)
 Hogy fogadd el? nem tudod.

Mutat ordót, bizonyítványt,
 Köz- s magános levelet ;
 Ha vendég jön, azt kívárja,
 Négyyszemközt marad veled :
 Szemlesítve és zavartan
 Ülsz, mint vádlott a padon :
 «Ily nagy úron mit segjt az
 Én csekély szolgálatom? ...»

Erre ívet von ki zsebből,
 Szép a calligraphia,
 S megmutatja, hogy hová kell
 A nevét beírnia
 Ki Deákkal és Tiszával
 Óhajt lenni egy. lapon ;
 «Mi jótékony célra?» kérded ;
 «Nemes a cél, mondhatom.

«Egy dicső ház végső sarja —
 (Tudja: Várna, meg Mohács...) —
 Nem lehet, ha birtok már nincs,
 Sem szijjgyártó, sem kovács.
 Volt, igaz, még egy tenyérnyi:
 De a rozsdá és aszály...
 No, meg Homburg, s a zsidóság...
 Hanem a rang: az *muşáj*.»

Végre látod, az egészből
 Hogy mi lóg ki: a «fizess!»
 Fanyalogva mondod: «Itt van,
 — Nem telik sok — pár *fixes*.»
 Te örülsz, hogy így kiszurtad
 (A mi nem volt) a szemét:
 Ó örül, hogy a népkonyhán
 Meglesz mára az ebéd.
 (1877 július 27.)

NÖVÜNK EGYÜTT.

Soknak lettem már, hogy élek,
 A szemében szűrő tűske:
 De van még egy kicsi lélek,
 A ki rám hiú és büszke.

Ez, hogy nevem is volt «hurczán»,
 Most eszmél csak, most tanulja:
 S lesi már, ha megy az utczán,
 Rá mutat-e mások ujja.

Eddig együtt voltunk gyermek,
 Én másod-, ő első ízben :
 Épültek fa-tornyok, termek,
 Pacskolódtunk porban, vízben.

De, hogy ő nőtt, én is nőttem ;
 Alig ismerünk egymásra :
 Ó kisasszony lett előttem,
 Én meg neki óriásza.

No, engedjük kedvét telni,
 Ha okos lesz, majd elhagyja ; —
 Legalább még nem szégyelli
 Hogy én voltam... a nagyapja.

(1877 július 30.)

ÉJFÉLI PÁRBAJ.

Bende vitéz lakodalmát lakja,
 Hetekig tart... ma van első napja ;
 Szól a zene, tárogató, rézkürt,
 Pörög a táncz, mint az orsó ;
 Bende kiált : «Ez utolsó !
 Száraz ajkam eper-ajkat
 Szedegetni készül.»

Bende vitézt a nyoszolyó-asszony
 Elvezeti, hol olyat szakaszson ;
 Néma, sötét már az egész kastély —
 S ím lovag áll ágyok előtt,
 Talpig aczél — ismeri őt :

Sápadt arczra kék lángot vet
A felültött rostély.

«Jöttem veled újra víni, Bende!
Én valék a diadalmas, nem te:
Kezdjük elől, csunya volt a játék;
Haha! pánczélt a nyakadba!
Most ne remélj szolgál hadba';
Kezdjük elől! — e leányért
Sok viadal vár még!»

Kél a vitéz: «Nosza kardot, vértet!»
— «Hova édes?» — «Vini, arám, érted!»
S hallik, a mint össze-összevágna,
Oda át a fegyverházban
Harczrobaj is: csengő paizs,
Tompá nyögés, erőlködés,
Dobogása lábnak.

Szép menyasszony szemét le se' zárja,
Szörnyűködik, hova lett a párja;
Remegő kéz gyújtja meg a mécses,
Férje urát fölkeresi,
Hajnalig ott sirva lesi:
«Ez is olyan mint a másik...
Mint valami holt test!»

Bende vitéz lakodalmát lakja,
Vagyon immár a második napja;
Szól a zene — borba fuladt e nap,
Bende úrnak veszett kedve,
Tánczol, iszik erőltetve;

Szép menyasszony neki borzad :
 «Ha ma is, mint tennap!...»

Este hamar az urok föld-részeg ;
 Ágyba vivék a szolga-vitézek,
 Szép menyasszony vele menni reszket :
 De hogy titkán ki ne adjon
 — Hova legyen ? hol maradjon ? —
 Lenyugoszik, s külön ágyban
 Hányja a keresztet.

Bende riad... s mint a halál, józan :
 Lovag ott áll szembe, az ajtóban.
 «Hah, Robogány!...» s nem akarna menni.—
 «Szeretóm elcsábítója,
 Gyere, vijjunk! út az óra ;
 Míg le nem győzsz, tiltva neked
 Mellette pihenni.»

Ujra nehéz, szörnyű tusa hallik ;
 Bende halott, mire meghajnallik,
 Nagy-nehezen, délfelé ha ébred,
 Mikor immár gyűl a vendég,
 Fölkeresik a leventék :
 «Hol vagy uram ? mind az egész
 Nép vár az ebédre.»

Bende vitéz lakodalmát lakja,
 Legszomorúbb a harmadik napja ;
 Szól a zene, öblöget a rézkürt :
 Hanem a táncz csak úgy lézeng,
 Vendégnek a java szétment :

«Vérbe fogant nász sohse volt
Isten átká nélkül!»

Nos, az uj párt rokoni, — egy püspök
Előveszi, hogy mi esett köztök:
Bende konok, — a menyasszony gyászba,
Teste remeg, mint a harmat,
Csak azt vallja, hogy nem vallhat, —
Ha lefekszik, küldjenek őrt
A fegyveres házba.

Mene oda nagy erős őrizet. —
Bende kaczag: «Meglopom a mézet!»
Siet is be kakas-*elő*-szóra:
Mikor ágyas-házát nyitja,
Másodikat kukorítja,
Fönn pedig, a kastély tornyán,
Éjfél-t ver az óra.

«Bende lovag! ez az utolsó nap,
Lakodalmad félbe szakad holnap;
Vini ma még!... öl meg *igazáiban*:
Mert ha nem ölsz, én megöllek,
Lelkedet ám, én mint lélek;
Az a hűtlen hadd sirassa,
Bűnét e világban!»

Bende vitéz, szemei szikrázva,
Rohan ismét a fegyveres házba.
Rettenetes, a mit lát az őrség:
Urok őrzöng... kivont karddal
Levegőbe szúr és vagdal:

Közülök is hármat leölt
Míg lebirák, győzék.

Földalatti kamarába', lánczon,
Bende üvölt, viaskodik, tánczol;
Szép menyasszony sem eladó többé:
«Elsőt én nem érdemeltem,
A második engemet nem:
Püspök atyám, vigy el Urunk
Jegyesi közzé!»

(1877 július 31.)

ÖREG PINCZÉR.

Az öreg pinczér se gyanítja,
Hogy versbe legyen kanyarítva,
De kivált hogy *pláne* magyarba:
Ha gyanítná, jönne zavarba!

Töri bár húsz éve a *nyelvet*,
S foga megritkult, haja elment:
Nem bírta kivenni a vadját,
Megijedne bizony, hogy eladják.

Fizető kellner sohse' lessz ő,
Nem kenyere a kétszerkettő;
Szolgálni sem ugri-szilaj már,
Megelőzné bátran a lajhár.

Hogy sokra se vitte a pályán,
Megláthatod ócska ruháján,

Galléra törött, s elegendő
Karjára egy hétig egy kendő.

Mint nem fia e mai kornak,
Lőn Ganymédje víznek, bornak,
Kenyeret hoz, vált oda tányért;
Ingyn teszi, nem adományért.

Ha azonban vetsz neki épen
Pár fillért: megköszöni szépen —
Nem mint az a sok cifra *dandy* —
S hozzá is adja: «küß' die Händi!»

Köre hát nem valami széles;
De mi hű szolgád! mi kedélyes!
Jó szót neki: s ha bele fül is,
Elkotyog érte... magyarul is.

S elpörgi, legyen bár négy lap,
Könyv nélkül, hogy mi az étlap;
«Mást *írtak?*»... sohse' kell megróni:
Meglessz az a sült, macaróni.

Ha senki se' hívja, elámolyg
A folyosón, vagy fel- s alá bolyg.
— Hadd futkosson a többi «kölyök»! —
S meglöki minden tálca, könyök.

Elnézi: be dőre világ ez!
Hogy' fut, rohan — enni se hágy ez —
Nyerekedni, vigadni... a csődbe,
Dunába, vagy a temetőbe!...

No öreg, ha lenéz más minden,
 Jer elő; szolgálj te ki engem,
 Bár nem vagy «fashionable» módos:
 Gyere, meglesz borravalód is.

Jer, osonjunk félre mi ketten;
 Jó ott nekem, a szökeletben,
 Rajtam sincs semmi legényes:
 Hadd üljön elől, a ki kényes.

Társaid úgy is annyiba néztek,
 Hogy nekem a főtt rost is beefsteak;
 Te legalább nem régatod a gúzt:
 Adsz, ha igértél, becsületes húst.

(1877 augusztus 2.)

A TÖLGYEK ALATT.

A tölgyek alatt
 Szeretek pihenni,
 Hova el nem hat
 Város zaja semmi.
 Zöld lomb közei
 «Áttörve» az égbolt,
 S a rét mezein
 Vegyül árny- és fényfolt.

A tölgyek alatt
 Oly otthonos itten!
 Évem leapadt:
 Íme, gyermek lettem,

Mint mikor a tölgy
Sudarát megmászta,
Hol seregély költ —
S vígan madarászta.

A tölgyek alatt
Több egykoru társsal
Madár-fiakat
Kifeszíténk nyárrsal ;
Jó tűz lobog ott,
Zizeg a kis bogrács —
S ha bealkonyodott,
Haza már egy ugrás.

A tölgyek alatt
Örömet valék én,
Bár a madarat
Hagytam utóbb békén.
Gyermeki önző
Korom ifju ábránd
Veszi ösztönző
Szárnyára, s tovább ránt...

De tölgyek alatt,
Valamerre jártam,
Szülő honomat
— Csak is ott — találtam ;
S hol tengve, tunyán
Hajt s nem virul a tölgy :
Volt bár Kanaán,
Nem lett honom a föld. —

A tölgyek alatt
 Még most is elülők;
 Bűv-kép csalogat,
 Abrándba merülők;
 Hajó-kerekek
 Zubogását hallom...
 «Hajrá, gyerekek:
 A vízi malom!»

A tölgyek alatt
 Ím meglep az alkony,
 Hűsebb fuvalat
 Zörög át a parkon;
 Felhők szeme rebben:
 Haza sietek,
 Jobb ott, melegebben,
 Ki vén, ki beteg.

A tölgyek alatt
 Vágynám lenyugodni,
 Ha csontjaimat
 Meg kelletik adni;
 De akárhol vár
 A pihenő hely rám:
 Egyszerűen, bár
 Tölgy lenne a fejfám!
 (1877 augusztus 5.)

KOSMOPOLITA KÖLTÉSZET.

Nem szégyellem, nem is bánom,
Hogy, ha írnom kelle már,
Magyaros lett irományom
S hazám földén túl se' jár ;
Hogy nem «két világ» csodája —
Lettem csak népemből egy :
Övé (ha van) lantom bája,
Övé rajta minden jegy.

Am terjeszsze a hatalmas
Nyelvét, honját, istenit !
Zúgó ár az, mindent elmos,
Rombol és termékenyít :
De *kis* fajban, a mely ép e
Rombolásnak útban áll,
Költő *az* legyen, mi népe —
Mert kivágyni : kész halál.

Vagy kevés itt a dicsőség,
S a nemzettel sírba lejt ?
Kisszerű az oly elsőség
A mit a szomszéd se' sejt ?
Nincs erőnkhez méltó verseny ?
Dalra itthon tárgy elég ?
Nem férünk a kontinensen,
Albion is kéne még ? ...

Légy, ha bírsz, te «világköltő!»
 Rázd fel a rest nyugatot :
 Nekem áldott az a bölcső,
 Mely magyarrá ringatott ;
 Onnan kezdve, ezer szállal
 Köt hazámhoz tartalék :
 Pusztá *elvont* ideállal
 Inkább nem is dallanék.

S hol vedéd gyász tévedésed :
 Hogy fáját s a nemzeti
 Bélyeget, mit az rávésett,
 A nagy költő megveti ?
 Hisz forgattam, a javából,
 Én is egy párt valaha ;
 Mind *tükör* volt : egy-magából
 Tűnt nekem föl nép s haza.

És ne gondold, hogy kihálnak
 Sujtott népek hirtelen
 A míg össze-zeng a dalnok
 S a nemzeti érzelem.
 Tán veszélyt, vagy annak látszót,
 Vélsz a honra tűnni fel :
 Hát van lelked a szent zászlót
 Épen akkor hagyni el ?

Oh, ha méltóbb s új kobozzal
 A megifjodott hazát
 Zönghetném még Homéroszszal !
 Ne csak mindig panaszát.

De legyek, ha veszni sorsa,
 Húnyó nép közt Osszián
 Inkább, hogysem *dalog kőrcsa*
 Közönyös harmóniám!
 (1877 augusztus 8.)

VÁNDOR CZIPÓ.

Kinek nyúlfarknyi a reménye
 S többé se' kér se' vár sokat:
 A multban él, s ez ócska lom közt
 Tesz-vesz, keresgél, rakogat.
 Emlékeimmal olykor én is,
 — Mint rongya közt egy vén szipó* —
 Elbíbelődöm: ilyen emlék
 Ama fentírt vándor czipó.

A tékozló fiú regéjét
 Sokan csináltuk újra már:
 Én nem vagyont, kincset pazarlék,
 (Apámnak is lett volna bár!)
 Hanem jövődöt, biztos állást,
 Meg a mi erre útnyitó,
 Légvárac-, ábránd-, s délibábért...
 Tanulság: egy vándor czipó.

Hogy aztán a goromba élet
 Jeges zuhanynyal önte le:
 «Legyek — kiáltám — vészes út ez,
 Vissza megint bölcsöm fele!»

* Anyó, szipa, szipirtyó, szipó.

A. J. jegyzete.

Ma fizetés-nap; húsz forintra
Jut húsz krajczár «proporczió» :
Harmincz gyalog mérföldre abból
Kifutja... egy vándor czipó.

Mondám s tevém; — a dél-ebéd már
A nagy országuton lele;
Se baj! kinek hátán a háza
És kebelén a kenyere.
De majd az estve!... hátha rablók...
Eh! nincs velem sok földi jó!
Egy zsebkendőbe minden elfért:
A gárdrob és vándor czipó.

Egy bot talán jó volna mégis —
Ahol egy tört «lógó»-darab!
Ettől ugyan valódi medve
Nem fél, de képzelt megszalad.
Most éjszakára fel, a «bércznek!»
Elöttem rónaszéki só
Megy sok szekéren: biztosabb már
A vándor és vándor czipó.

Kérdik: ki és mi? hova mászkál?
Hang csúfos, a nyelv idegen;
Szepeg biz' ő, s azt mondja: *dászkal*,
Most haza indult betegen.
Bükkös tetőn éjjel kifognak,
Pór-élcz megöklel, mint tinó:
De tűznél, mit kazalba raknak,
Jól esik a vándor czipó.

Hűs hajnalon (még mind üressen
 Lógtak ki a járom szegek)
 Bucsút köhintve, megiramlya —
 S a késő hajnalig megyek.
 Ott száraz ágból, korcsma végén,
 Lombsátor a közös «ivó»:
 Ott deszka-pad lapít deszkává,
 S párnám csak a vándor czipó.

Hanem a szép táj bűvöl így is,
 Oh, ifjú könnyedvérűség!
 Ím ott dülönkint a hegyoldal
 Harmat-szivárvány színben ég;
 Lent, szikla-völgyben, fa kupával
 Csurgó kínál, oly csábító!
 Az útas keble megtelik... de
 Bezzeg fogy a vándor czipó!

Bércz elmaradt; tölgyes lapályon
 Visz utam, napja már negyed;
 Tölgy nincs azontul, — visszanézve
 Látom csak a kéklő hegyet.
 Posványiban, mint lomha sertés,
 Fertőzik az ecsedi tó;
 Rekkent a hév nap, útas izzad,
 Bár könnyű a vándor czipó.

Egy híd mögül hajdú behajszol,
 Gazdája kérdi: «Utlevél?»
 Az nincs bizony, — de iskolából
 Van bizonyítvány, még kevés.

Az isten áldja! elbocsátott,
 Lévéen maga, mint neve, Jó;
 Így szabadult a «fogdmeg-eddmeg»
 Kőrméből vándor és czipó.

Égő homokban, itt a «város», —
 Amott a nagy kollégium
 Hátall ki, mint számár a nyájból:
 Maradj te, zárt paradicsom!
 Hogy szem ne lásson, félre csaptam
 Egy útczán (neve is «Csapó»);
 Pénz nincs, kerülöm a «kenyér-sort»:
 Pedig hol a vándor czipó!?

Az elfogyott, erőm is elfogy;
 Már utban egy egész hetem; —
 Itt pap lakik, tán könnyőrül is:
 Bezörgetek — nem tűrhetem!
 Elborzadék... ha rám rivallna:
 «Pusztulj, csavargó, naplopó!»
 S lekaptam újjom' a kilincsről:
 «Adj lelket még, vándor czipó!»

Elérem végre a szülői hont;
 Fedd és gunyol rokon, barát,
 Csak egy nem: az anyai szívnek
 Érzem üdítő sugarát.
 Ezt nem felejtém soha, ámbár
 Lettem suhanczból nagyapó;
 Ezért méltattalak dalomra
 Téged, szerény vándor czipó.

(1877 augusztus 11.)

MEDDŐ ÓRÁN.

Belenézek a nagy éjszakába,
 Alszik a föld, maga árnyékába';
 Itt vagy amott csillagok röppennek:
 Gondolatim is úgy jönnek-mennek.

Gondolatom szappan-buboréki
 Csillogók, mint odafenn az égi:
 De töredék mindkettőnek utja —
 Mind szétpattan, mielőtt megfutja.

(1877 augusztus 9.)

SEMMI TERMÉSZET!

No, kertész úr, ma szép esőnk volt:
 Éled fű és virág,
 Büszkébben tolja égnek a fa
 Megifjult sudarát;
 A levegő tisztán borul ránk
 Mint egy opál-paizs;
 Egy-két nap ittasan hever majd
 Az utak pora is.

«Hja! lássa kérem, — az esőnek
 Örvendjen a paraszt,
 Nem öntöz, — vár buzát az égből
 És kap helyette gázt;

Én bízom a kannába, csőbe,
 Attól zöldül gyepem;
 És!... mit ért az én szakomhoz?...
 Azt nem szivelhetem.

Ha vártam, elmarad; ha sok volt,
 Hét számra meg nem áll,
 S nem mondhatom: no, zárd el a csőt,
 Te Jano, te Mihál!
 Többől kimossa gyenge pástom,
 Az út iszap, mocsár,
 Virágim dúlva, — felkötözni
 Egy héti munka vár.

Ha meg viharral, jéggel indult,
 (Mi nála rossz szokás)
 S fát tördel és ágyat lepaskol:
 Van itt káromkodás.
 Ezért mondom: hogy az eső oly
 «Túlhaladt pont» ma már
 Mint főzni a nyílt konyha, — melyen
 Vesződjék a számár!»

Lám hova jutna a művészet
 Csak egy pár századig:
 De közbe ront a vad természet
 S belé kontárkodik.

(1877 augusztus 17.)

HÍD AVATÁS.

Szolt a fiú: «Kettő, vagy semmi!»
És kártya perdül, kártya mén;
Bedobta . . . késő visszavenni:
Ez az utolsó tétemény:
«Egy fiatal élet-remény.»

A kártya «nem fest», — a fiúnak
Vérgyöngy izzad ki homlokán.
Tét elveszett! . . . ő vándor útnak
— Most már remény nélkül, magán —
Indúl a késő éjszakán.

Előtte a folyam, az új bíd,
Még rajta zászlók lengenek:
Ma szentelé föl a komoly hit,
S vidám zenével körmenet:
Nyeré «szűz-szent Margit» nevet.

Halad középig, hova záros
Kapcsát ereszték mesteri;
Éjfél is a négy parti város
Tornyában sorra elveri; —
Lenn, csillagok száz-ezeri.

S a mint az óra, csengve, bongva,
Ki véknyan üt, ki vastagon, —
S ő néz a *visszás* csillagokba:
Kél egy-egy árnyék a habon:
Ósz, gyermek, ifju, hajadon.

Elébb csak a fej nő ki, állig,
 S körülforog kíváncsian;
 Majd az egész termet kiválik
 S ujjonganak mindannyian:
 «*Új bíd! avatni nünd! vigan.*»

«Jerünk!... ki kezdje? a galamb-pár!»
 Fehérben ifju és leány
 Ölekezik s a hídon van már:
 «Egymásé a halál után!»
 S buknak, — mint egykor igazán.

Taps várja. — «Most a millióson
 Van a sor: bátran, öregem!» —
 «Ha megszökött minden adósom:
Igy szökni tisztesebb nekem!
 S elsímul a víz tükre lenn.

Hivatlanul is, jönnek aztán
 A harmadik, a negyedik:
 «Én a quaternót elszalasztám!»
 «Én a becsületet, — pedig
 Viseltem négy évtizedig.»

S kört körre hány a barna hullám
 A mint letűnnek itt, vagy ott.
 Jön egy fiú: «én most tanulám
 Az *elsőt*: pénzem elfogyott:
 Nem adtak: ugrom hát nagyot!»

Egy tisztas agg fehér szakállal
 Lassan a hídra vánszorog:

«Hordozta ez, míg birta vállal
A létet: még is nyomorog!» —
Fogadd be, nyílt örvény-torok!

Unalmas arcz, félig kifestve —
Egy úri nő lomhán ki-kel:
«Ah, kínos élet: reggel, estve,
Oltózni és vetkezni kell!»
Ezt is hullámok nyelik el.

Nagy zajjal egy dult férfi váza
Csörtet fel és vigyorgva mond:
«*Enyém* a hadvezéri pálcza,
Mely megveré Napoleont!»
A többi sugdos: «a bolond!...»

Szurtos fiú ennek nyakába
Hátul röhögve ott terem
S ketten repülnek a Dunába:
«Lábszíjra várt a mesterem:
No, várjon, míg megkérlelem!»

«Én dús vagyok» kiált egy másik
«S élvezni többé nem tudom! —»
«Én hű valék a kézfogásig
S elvette Alfréd a hugom'!»
Eltűnnek mind, a járt uton.

«Párbajban ezt én így fogadtam:
Menj hát elül, sötét golyó! —»
«Én a szemérmet félrehagytam,
És íme az lón bosszuló:
Most vőlegényem a folyó. —»

Így, s már nem egyenkint, — seregben
 Czikázva, némán ugranak,
 Mint röpke hal a tengerekben ;
 Vagy mint csoportos madarak
 Föl-fölreppenve, szállanak.

Órjas szemekben hull e zápor,
 Lenn tánczol órjas buborék ;
 Félkörben az öngyilkos tábor
 Zúg fel s le, mint malomkerék ;
 A Duna győzi s adja még.

Néz a fiú nem látja többé,
 Elméje bódult, szeme vak ;
 De, a mint sűrűbbé, sűrűbbé
 Nő a veszélyes forgatag :
 Megérzi sodrát, hogy ragad.

S nincs ellenállás e viharnek, —
 Széttörni e varázs gyűrűt
 Nincsen hatalma földi karnak. —
 Mire az óra *egyét* üt :
 Üres a híd, — csend mindenütt.

(1877 augusztus 22.)

KORTÁRSAM HALÁLÁN.

Kidőlt immár sok ép, erős,
 Ki velem indult és haladt ;
 Kevés itt fenn az ismerős :
 Oh mennyivel több föld alatt !

Reményem — elzárt völgy-fenék,
Nincs onnan út, kivezető;
Emlékezet üdítne még —
De az meg egy nagy temető.

Ott fekszenek távol, közel;
Egy-egy külön sir jeleli
Futó harczban hol estek el —
Mint a Horáczok elleni.*

S én a pályán vagyok ma még,
Leggyöngébb a futók között;
Fenntart egy szálnyi tartalék,
Bár testem és lelkem törött.

Még elkerült ásó, kapa —
S tán engem a sors arra tart,
Hogy visszanézve, mind csupa
Sirhalmot lássak, ravatait.

Most a tiédet hantolák:
Ím, tőlem is rá e göröngy!
Oh! hitte volna egy világ
Hogy te elébb bucsút köszönj?

Egy nap derült volt rád s reám:
Nem várhatál még keveset?...
De sírunk sem lesz messze tán,
Ha bölcsőnk oly közel esett.

(1877 augusztus 25.)

* A Curiatiusok.

HÍRLAP-ÁRULÓ.

Mindenki annyit ér, a hogy
 Betölti hívatását:
 Nézd ezt a vén ujsághordót:
 Becsülöm a szokását.
 Hajnalba' már lótfut szegény,
 Öllel van a csomagja,
 S mit nem csinál — kit nem kínál,
 Míg számonkint eladja!

Nem kérgesült bürokrata
 Ő, a ki — mintha ebnek,
 Úgy dob feléd egy szót, írást,
 S fittyet hány a tömegnek.
 Ó nyájas, emberségtudó,
 Megadja tituládat:
 «Méltóságos» — «nagyságos» úr —
 A mennyiről beláthat.

S hogy tudja kötni a gonosz!
 Látszik, nem mái gyermek:
 «Tessék, uram! győz az orosz —»
 Kiált oda egy szerbnek;
 «Tessék, uram! nyolcz az ezüst,
 Napoleon meg tíz ma;»
 «Győztünk, uram! mi, a török...»
 Ha térdig ér a csizma.

«Kisasszony! a *Fővárosi*...

Van benne hír, novella —»

«Ifj'úr, ni, hogy áll Gorcsakoff

Tótágast, mint egy vella!...»

Ha nincs vevő, olvas maga

Egy harapást s tovább megy,

Hogy, majd ha lesz, ajánlattel

Megint győzhesse a begy.

Elkérkedik negyvennyolczczal,

S nem hiszi, hogy hihetlen,

Hogy ő akkor *időbb* hirlapot

Árult el a «szigetben.»*

«Igaz, még csak suhancz valék,

De a torkom hatalmas:

«Fris *Márczius*-ból» száz forint

Egy estve, itt, uram! No's?...»

De van mégis, kit ő lenéz,

Gyűlöli, nem méltat szóra,

Haragszik rá, mint borbély az

Ön-beretválkozóra:

Ez «piszkos» ember, a kire

Ránézni is utálat:

Nem egyenkint vesz hirlapot,

Hanem — évszámra járat.

(1877 augusztus 25.)

* Margitszigetben.

DUNA VIZÉN....

Duna vizén lefelé úsz a ladik,
 A ladik,
 Róla muzsikaszó, guzliczaszó, csimpolyaszó
 Hallatik;
 Juhaj! viszik a piros almát, barackot,
 Juhaj! Kevibe Szent-Endréről menyasszonyt.

Piros almát eladják a budapesti
 Piaczon,
 Abbul czipfálkodik Kevibe' a piros arczú
 Menyasszony:
 Juhaj! de derék ruha ez a fejkötő:
 Megfér ez alatt akármennyi szerető!

Kevi csárda reggel óta tele van,
 Teli van:
 Ott járja a kolót egy éles késsel, véres késsel
 A Jovan:
 Juhaj! piros volt, de csak férges alma volt,
 Asszony, csinos volt, de azért csak r—a volt.

Duna vizén lefelé úsz a ladik,
 A ladik,
 Róla hejje-hujja, szitok-átok, dávorია
 Hallatik:
 «Juhaj! közel már Alexinác, Knyazevác:
 Engem Kevi-Rác, többet ugyan sohse' látsz!»

(1877 augusztus 28.)

VÉGPONT.

Punctum finale.

Sebtében eddig irtam ;
 Két óra nem kevés :
 Most, ím, erőt vesz rajtam
 A régi csüggedés.

Hisz' szép a nagy önérzet,
 Kivált ha igaz is,
 S merészen győzi röptét
 A szárnyas *Pegaz* is.

Az én ágaskodásom
 Nem ér egy fa kovát :
 Csak a cigány vagyok, ki
 «Bíztatja a *lovát*.»
 (1877 szeptember 11.)

MÉG EGY.

Mit is akarsz?... nézz az időre :
 Ősz van, s *neked* bús télre jár,
 Szemedben köd lett a sugár,
 Dér, hó leszállott a tetőre.

Nyílhatnak a fán csalvirágok :
 Nem lesz érett gyümölcse már ; —
 Hallgat minden dalos madár :
 Csak — a beszédes liba gágog.
 (1877 szeptember 12.)

ÉNEK

A PESTI LIGETRŐL

Kimentem a ligetbe újra
 Hosszacska távollét után,
 Hogy lássam: fűve, berke, útja
 Minő hatással lesz reám.
 Annak találtam most is, a mi,
 (Régóta búvom s eleget),
 Úgy összeillünk párosan mi:
 Kopott ember, kopott liget.

Már útja is (kettő viszen ki)
 Zilált kedélyhez jól talál:
 Az árnyasabbat sok nép döngi,
 És bűzös mint a döghalál;
 A másik szép, de hő sugáru,
 Oldalt paloták és — romok,
 Kevély, nagy boltokban zsibáru,
 S dül Rákosról be a homok.

Ki a korral szeret haladni
 Vasútra váltja fel magát,
 S örül, ha van hely *felakadni*
 S úgy lógni ott, mint egy kabát.
 De én rozzant szekérre ülök
 Tized magammal (a baki
 Trónt nem igénylem) — és repülök,
 Hogy a velómet rázza ki.

Ott, a kapun *kívül*, leszállunk,
 Illet szerénység mindenütt,
 Szerencse, ha — míg bétalálunk —
 Egy fényes hintó el nem üt.
 Benn, összevissza minden sarkon
 Kintorna, koldus, bűn, nyomor;
 S hogy örömünk teljék a parkon:
 Jó legyen a fül, szív, gyomor!

És mégis, a liget nekem szép,
 Valahogy a lelkemhe' szól,
 Ha elbolyongok félre, messzébb
 A köznép tolongásitól;
 (Nem az egy-ingre vetkezett
 Értvén csupán e név alatt:
 Köz nép az is, mely toilettet
 Fitogtatván, körben halad.)

Szabadság — és hogy biztos szárazt
 Érzek, hat így rám; hogy e kis
 Ligetből (bár maga kifáraszt)
Mebelnék a Tiszáig is! . . .
 Keletre, mint a berki szellő,
 Mely a lombok közt rést talál . . .
 Keletre, mint az égi felhő
 Mely ott egy kedves sírra száll.

Szabadság — a melynek nevében
 Tűröm, ha víg pünkösti nép
 A «rendet» elnyomtatja szépen,
 Le is *fekszik*, ha fűre lép;

Hogy itt nincs tábla, tilalomfa,
 Vagy ördög hajt rá, ha van is;
 Hajrá fiúk! . . . ifjú koromba'
 Úgy tettem volna magam is.

Laptával ott kemény «bolhákat»
 Osztt és kap egy sereg diák;
 Itt «cziczajátékot» találgat
 És bámul e német világ;
 Azt gondolom: a liba-pázsit,
 Már nézem is: hol a ludak?
 S a tó körül a kép vonásit
 Bevégzi néhány hattyu-nyak.

Egy szóval, én e ligetecskét
 Így is, a hogy van, szeretem;
 Örömmel töltöm itt az estét,
Egész majorság ez nekem,
 (Más nincs is a kerek világon.)
 Itt látom az év szakaszát,
 Mikor hajt rügy, levél az ágon,
 Mikor pendítik a kaszát.

Az ég itt nem pár négyszeg ölnyi:
 Holnapra könnyű az időt
 Nagy-biztosan megjövendőlni,
 (Emlékszem, egyszer már betölt).
 Van nádas itt, van huczka, posvány, —
 S talán azért is szeretem,
 Hogy a mint csínosul, kimosdván:
 Húsz éve már, hogy követem.

Mert nem varázslásra épült
Mint túl ama pompás sziget;
Ott lestem, a mint lassan szépült,
A változást mindeniket;
S egy megnyesett, vagy megporondolt
Ösvény, beültetett ugar,
Nekem az mind új-új öröm volt —
De ez nem történt oly hamar.

Most sem marad el, a mi késik,
«Szirtet kivölgyel sűrű csepp,»
Már eljutánk az öntözésig,
De sárgaságban vész a gyeper;
Jut majd talán ez úti sárból
A fűnek is egy korty ital,
Hogy felzsendülhet a kopárból —
Megéri, a ki fiatal.

Engem bozótja, gazza nem bánt,
Mert a gyom is természetes;
Nem is szidok tanácsot, kormányt,
Ha útam kissé szemetes;
Tudom, hogy itt az ősz, ha lábam
Alatt megzördül az avar,
S nyomot vesztek a sokaságban
(Csak a szó lenne több — magyar!)

Természetet s magányt keresvén
Fel nem söpört falevelen,
El-elvisz egy kalandor ösvény
A «rengetegbe» (képzelem);

Hol fű, fa zöldebb, — annak selyme
 Nem törle annyi csizmaport,
 Ennek se hántá buta elme
 Kérgét le, vagy részeg csoport.

És gondolatim a «vadonban»
 Ha jőnek, eljátszom velek,
 Ábránd s szivarfüst közt, — azonban
 Orámra-mimre ügyelek;
 Szemeim a zöld szigetbe néznek,
 Hol a vidám ifjú-öreg
 Történetét a magyar *észnek*
 Megirta — most már szendereg.

Nyugodjék!... méltóbb napi munkát
 Nem végzett nála senki sem;
 Sírjára, -- mit most vadonunk ád
 E kis gyopárszálat teszem.
 S tétlen tovább bolyongok ismét,
 Egyéb dolgom sincs, igaz a,
 Mint várni nyugton a napestét
 S elmenni csöndesen — haza.

El is megyek, tán nemsokára,
 Hír-név, dicsőség nem maraszt;
 Tudom, mit ér fagyos sugára,
 Itt is megtanulhattam azt:
 Nyerd bár világi életedben
 Ég s föld minden koszoruit:
 Neved csak az, mit e ligetben
 Egy sírkő rád olvas: *Fuit.*

(1877 szeptember 17.)

PLEVNA.

A Haemus ormán s a Dunánál,
Ím, óriások harcza foly:
S az én múzszám — kisebb magánál —
A porba' játszik, ott dalol.

Hát hol van a magasztos ének,
Mely a győzött megilleti:
Hogy két világra zöngenének
Neve méltó dicséreti?

Hol a lant, melynek húrja váltson,
S ne a nagy tetteknél alább?
S a harc zaján is túl kiáltson:
«Csak diadalra!... csak tovább!»

Ki zsarnok volt s Európa réme,
Most ezt nagy rémtől menti meg,
S a népszabadság szent nevébe'
Ővé a zászló, mely lebeg.

Mert így jutnak idő lejártán,
Magok a szerencsétlenek
Szabadsághoz, kik most a sárkány
Szemétől megszédültenek.

Elvész, bizony, varázsa, bűve,
Mikép hatalma megtörött,
S ez a győzelmi zászló műve,
Mely leng a vérmező fölött.

Azért e zászlónak dicsőség!
S magyar ajakról kétszeres!...
 Ha volna költő — volna Ő még,
 Kit vágyunk holtan is keres!

De én lantom bágyadt idegjét
Addig feszíteni nem merem,
 Habár olykor elhagyja szegjét
 S unalmat úzni, dalt terem.

S nem szólok népem — a magyarhoz,
 Tán meg sem ismerné szavam;
 A szebb napnak, mit e vihar hoz,
 Örülök csendesen, magam.

Szabad, egy még érző tetemnek,
 Síríg szeretni a honát:
 S e diadal-nap életemnek
 Megaranyozza alkonyát.

(1877 szeptember 21.)

EX TENEBRIS.

Keserűből jön az édes,
 Édesből a keserű;
 Rekkenő nap nyugta kétes,
 Szebb, borúra várt derű.

Ma ködös szem, mord kedélylyel,
 Holnap tisztább mindenik:
 Meghozhatja tán egy éjjel,
 Hogy majd «uj fény jelenik.»

Vagy, ha ez nem, a vakságnak
 Kiűrítem poharát,
 S az «örök világosságnak»
 Várom fénylő sugarát.

(1877 szeptember 24.)

VÖRÖS RÉBÉK.

«Vörös Rébék általment a
 Keskeny pallón s elrepült* —»
 Tollászkodni, már mint varju,
 Egy jegenyefára ült.
 A kinek azt mondja: kár!
 Nagy baj éri és nagy kár:
 Hess, madár!

Ő volt az, ki addig főzte
 Pörge Dani bocskorát,
 Míg elvette a Sinkóék
 Czifra lányát, a Terát.
 De most bezzeg bánja már,
 Váltig hajtja: kár volt, kár!
 Hess, madár!

Pörge Dani most őbenne
 Ha elbotlik se' köszön,
 S ha ott kapja, kibuktatja
 Orrával a küszöbön.
 Pedig titkon oda jár,
 Szép asszonynak mondja: kár!
 Hess, madár!

* E két sor népmondai töredék.

Czifra asszony színes szóra
 Tetteti, hogy mit se' hajt :
 «Kend meg köztünk ne csináljon
 Háborodást, házi bajt,
 Nem vagyok én csapodár.»
 Rebi néni mondja : kár!
 Hess, madár!

Másszor is jön, hoz fehér pénzt,
 Piros kendőt s egyebet :
 «Nesze, lányom! e mézes bor
 Erősítse a szived :
 Szépnek úgy nem tenni kár!»
 — «Hadd jöjjön hát a kasznár.»
 Hess, madár!

Háborúság, házi patvar
 Attól kezdve van elég ;
 De nem hallik a szomszédba :
 Pörge Dani túri még.
 A bölcső is ott van már :
 Künn egy varju mondja : kár!
 Hess, madár!

«Asszony, ördög! vidd apádnak
 Haza ezt a gyermeket —
 Ne! a varjut (hol a puskám?)
 Utra meglövöm neked.»
 Varju azt se' mondja : kár!
 El sem is rebbenti már :
 «Hess, madár!»

Híre terjed a helységben :
«Tudjátok, mi az eset ?
Pörge Dani egy varjút lőtt
S Rebi néni leesett!»
Rebi lelke nem vón' kár :
De, mint varju, visszajár.
Hess, madár !

Gyilkost a törvény nyomozza :
Szegény Dani mit tegyen ?
Útnak indul, bujdosásnak,
Keskeny pallón átmegyen.
Szembe jött rá a kasznár.
Varju elkiáltja : kár !
Hess, madár !

Keskeny a palló kettőnek :
Nem térhet ki a Dani ;
Egy billentés : lent a vízben
Nagyot csobban valami.
Sok eső volt : mély az ár.
Varju látja, mondja : kár !
Hess, madár !

Bujdosónak kín az élte,
Reszket, ha levél zörög :
Felvont sárkányt vesz kezébe,
Hajtja éh : «megállj, görög!»
Varju mind' kíséri : «kár!...
Fennakadsz te, szép betyár!»
«Hess, madár!»

«Most ebédre, hollók, varjak
 Seregestül, a ki van!
 De szemét ne bántsa senki:
 Azzal elbánok magam.»
 Fekete volt, mint bogár:
 Asszony ott sir: «mégis kár!
 Hess, madár!» —

Vörös Rébék általment a
 Keskeny pallón: most repül;
 Egy varjuból a másikba
 Száll a lelke, vég nekül;
 S kinek ő azt mondja: kár!
 Nagy baj éri és nagy kár!
 Hess, madár!

(1877 szeptember 26.)

INTÉS.

Jó költőktől azt tanultam,
 S adom intéstül neked:
 Sohse fáradj, sok czifrával
 Elborítani éneked!

Szólj *erővel*, és nevezd meg
 Őn nevén a gyermeket;
 Szólj *gyöngéden*, hol az illik —
 S ne keríts nagy feneket.

Olykor egy-két szó is jobban
 Helyre üti a szeget,
 Mint az olyan, ki beléhord

Földet, poklot és eget,
S ordít, a mág elreked.

(1877 szeptember 29.)

TETEMRE HIVÁS.

A radványi sötét erdőben
Halva találták Bárczi Benőt.
Hosszu hegyes tör ifju szívében,
«Íme, bizonyság isten előtt :
Gyilkos erőszak ölte meg őt !»

Kastélyába vitette föl atyja,
Ott letevék a hús palotán ;
Ki se' terítetteti, meg se' mosatja :
Vérben, a hogy volt, nap nap után
Hever egyszerű ravatalán.

Állata őrzeni négy alabárdost :
«Lélek ez ajtón se' be, se' ki ! . . .»
«Hátha az anyja, szép huga már most
Jönne siratni ?» — «Vissza ! neki ;
Jaj, ki parancsom, élve, szegi !» .

Fojtva teremről rejti teremre
Halk zokogását asszonyi bú. —
Maga, pecséttel «hívja tetemre»,
Kit szemre vesz, ölyvként, sanda gyanú.
Legyen a seb vérzése tanú.

A palotát fedi fekete posztó,
 Déli verőn sem süt oda nap ;
 All a tetemnél tisztí pőrosztó,
 Gyertya, feszület, kánoni pap ;
 Sárga viaszfényt nyughelye kap.

«Jöjjenek ellenségi, ha voltak!»
 Jó, kit az apja rendre nevez ;
 Hiába! nem indul sebe a holtnak
 Állva fejénél az, vagy emez :
 «Gyilkosa hát nem ez . . . újra nem ez».

«Hát ki? . . .» riad fel Bárczi sötéten,
 «Bosszulatlan nem foly ez ősi vér ;
 Ide a gyilkost! . . . bárha pecsétem
 Váddal az önnön szívemig ér :
 Mindenki gyanús nekem, a ki él!»

«Jöjjenek úgy hát ifju baráti!»
 Sorra belépdél sok dalia :
 Fáj nekik a hőst véribé' látni,
 S nem harcz mezején elomlania.
 Erre se' vérzik Bárczi fia.

«Jöjjön az udvar! apraja, nagya . . .
 Jöjjön elő Bárcz, a falu, mind!»
 Megkönyezetlen senki se' hagyja,
 Kedves utára szánva tekint.
 Nem fakad a seb könnyre megint.

«Jöjjön az anyja, hajadon húga!»
 Künn a leány, már messze, sikolt ;

Anyja reárogy, öleli bűgva :
Mindre nem érez semmit a holt,
Marad a tört vér — fekete folt.

«Jöjjön utolszor szép szeretője,
Titkos arája, Kund Abigél!»
Jó ; — szeme villan s tapad a tőrre ;
Arcza szobor lett, lába gyökér,
Sebből pirosan buzog a vér.

Könnye se' perdül, jajja se' hallik,
Csak oda kap, hol fészkel az agy :
Iszonyu az, mi oda nyilallik ! . . .
Döbbenet által a szív ere fagy :
«Lányom, ez ifju gyilkosa vagy!»

Kétszeri mondást — mint lebűvölten —
Hallgat el, aztán így rebegi :
«Bárczi Benőt én meg nem öltem,
Tanum az Ég, s minden seregi !
Hanem e tört én adtam neki.

«Bírta szivem' már hű szerelemre,
Tudhatta, közöttünk nem vala gát :
Unszola mégis szóval «igenre»,
Mert ha nem : ő kivégzi magát.
Enyelgve adám a tört : nosza hát !»

S vadul a sebből a tört kiragadja,
Szeme szokatlan lángot lövell,
Kaczag és sír, s fenvillogtatja

S vércse visongással rohan el.
Vetni kezét rá senki se' mer.

Odakinn lefut a nyílt utcza során,
Tánczolni, dalolni se' szégyell;
Dala víg: «Egyszer volt egy leány
Ki csak úgy játszott a legénynyel,
Mint macska szokott az egérrel!»

(1877 október 27.)

ALMANACH 1878-RA.

Itt van tehát : megjött az *Új-év*,
Mint biztató előlegem ;
Háromszáz hatvanöt nap-éjre
Halvány reményszint* hoz nekem ;
Bár majd, ha eljön a *valódi*,
Nem lesz, mint most, ruhája *zöld* :
Inkább hiszem, hogy a *küszöbnél*
Fejér, halotti leplet ölt.

Légy üdvöz, *Év*, e zöld burokban !
Elfogadom a jóslatot,
És köszönöm, hogy a *jövőre*
Kilátásom' tovább nyitod :
Hisz' egy időtül fogva nálam
Látás, kilátás oly rövid!...
Ha meg nem érném : gondolatban
Hadd élvezem át örömid.

* Az akadémiai Almanach borítéka rendszeren halványzöld.

A. J. jegyzete.

Mindjárt az első nap rohammal
 Köszönt boldog boldogtalan ;
 Oly ünnep ez (no! nem panaszlom),
 Midőn szív s tárcza nyitva van ;
 S egy «szellemdús» játék (a melynek
 Nem kellett nagy *beuréka*)
 A pénz-pazarláshoz, időd' is
 Ellopja : a «*b. u. é. k.*»

Aztán jön a farsang, — az árvíz
 Mátyás körül, mely «tör jeget ;»
 Szegény kiöntött ürge-népség
 Verdesi jajjal az eget ;
 Mi tánczolunk a szenvedőkért,
 Bőven fogunk pazarlani :
 S ha nem csordul — százezreinkből
 Csöppen nekik is valami.

Aztán jön, a mely «gólyafőt mos,»
 A híres márcziusi hó,
 Ha «Gergely megrázza szakállát» —
 No meg böjt, executio.
 E hó egy napját ültem én is
 Már két közép embernyomig ;
 «Simplicius» napján születtem :
 «Simplex» maradtam holtomig.

Ápril minden nedvet kiszáraszt,
 Májusba' jőnek a fagyok! —
 S ha sáska, féreg, rozsdá nem járt,
 S a június szépen ragyog

S a július «meg nem szorítja :»
 Még a vetés bőven terem ;
 Örvend az úr, — hát még az asszony !
 Lessz csipke több is, meg selyem.

Míg a paraszt izzad, mi gazdák
 Fürdőre járunk, hűsleni,
 A repcze-, gyapju- s más előleg
 A csorbát szépen kifizeni ;
 Nem, mint apáink sülték, — itthon
 Töltvén egész *méló* nyarat,
 S nézték a vén béres hogyan vet
 S a tót napszámos hogy' arat.

Szeptember — ah ! szüret már nem lesz ;
 Vagy : lesz szüret, ha bor nem is :
 Történeti jogát megőrzi
 Híven az iszom-eszem is ;
 Különbség az, hogy míg apáink
 Egy czanga birkán «laktanak :»
 Nekünk cukor kell, sültve, főzve,
 Pezsgő bor, osztrigák, halak.

Igy, *ber*, megint *ber* fogytig-untig
 S «brrr !» míg az esztendő lefut ;
 Müközben egy nap a halottak
 Fényűzésére is kijut,
 Midőn gyertyával, zöld levéllel
 S virággal megvendégelik,
 S kitesz halottjáért az élő,
 Mutatva dúsan, hogy «telik !»

Majd a karácsony hozza végül
Az apró szívek örömét ;
De a «bubus» már nagy szakértő,
Bíralva hordja meg szemét,
S ha nem *drágát* hozott az angyal :
Ajak lepittyed és befagy ;
Biz', édes Jézuskám, te is már
A luxus terjesztője vagy !

(1877 november 4.)

HAJA, HAJA...

Haja, haja, hagyma-haja,
Sír a leány ; mi a baja ?
Kicsi a lyány mint egy bögre :
Nagy szerelem teszi tönkre.

«Vesztett is vón' hagyma földbe':
Nem könnyezne szemem tőle!
Vesztett vón' az úrfi Pesten :
Nem verne így az úristen!»

(1877 november 7.)

DAL FOGYTÁN.

Függ már szögén a hárfa ; —
Kapcsos könyvem bezárva
Mint egy koporsó.
Ujjam nehéz a húron,
A verset únva írom :
Ez tán utolsó.

Mi haszna is, mi haszna
 Kél egyhangú panaszra
 Belőlem a dal?
 Még majd szememre lobban
 «Közd, ha ily bajod van,
 Az orvosoddal!...»
 (1877 november 19.)

A KÉP-MUTOGATÓ.

Énekes história.

Debreczeni sokadalom!
 Nézz e képre, halld meg dalom:
 Szomorú történet esett,
 — Kin sok jámbor szív megesett —
 E szomorú időben;
 Arrul szerzék ez új verset
 Ebben az esztendőben.

Első képem azt mutatja:
 Gróf kisasszonyt feddi atyja,
 Mér fejére súlyos átkot,
 Hogyha az írdeákat
 Még tovább is szíveli,
 Kihez a sáros cipőjét
 Sem méltó megtörlni.

Im, haragra lobban arcza!
 Ősi döllye, mély kudarcza!
 A leány, mint szőke harmat,
 Reszket, elfoly; — ajka hallgat,

Vagy, ha mond is, ennyit mond:
Válni nem tud, de meghalhat,
Ősz fején úgy nem lesz gond.

Második kép: hogy az atyja
A deákot felhivatja.
Íme, ott áll; büszke, délczeg,
Viseletén semmi félszeg;
De szegény — csak köz nemes:
Gróf kisasszony szép kezére
Már ezért sem érdemes.

Szigorún ezt tudtul adja
Gróf kisasszony édesatyja, —
S hogy sem esztendő, se' hónap,
Kitelt éve, mehet holnap,
Messze ám! nagy a világ.
Mélyet bókol, de csak ott áll
Bátran az írődeák.

«Gróf úr! enyim a leánya,
Szíve, lelke, minden vágya;
Minket senki el nem választ:
Kezét kérem, és a választ,
Ha «igen» is, ha «nem» is;
Rangja, fénye, java nem kell:
Elveszem egy ingben is.»

Fagy, títésre, föl nem enged:
Hogy kidobják: szolgát csenget.
Új kép váltja most a régít:
(Nézni kell a vesszőm végét)

A leányt mutatja, hogy
Ezt sikoltva: «egy ingben is!»
Apja lábához lerogy.

A deákkal hajduk bánnak;
Szőke fürtit a leánynak
Apja tekeré kezére,
Mintha nem vón' édes vére,
S dobja a legény után. —
Hír sincs rólok, hang sincs rólok
A kastélyban ezután.

Szalma-viskó, s falu vége
Ifju párnak menedéke;
Ottan rejtve volna, s boldog,
Ha tudna, vagy birna *dolgot*;
Hanem a természet kér,
S már sohajjal végzi a dal:
«Kis kunyhóban is megfér.»*

Avagy e kéz finom bőre
Áll-e a mosó teknőre?
Kit arasszal így fogunk át:
E derék, bir durva munkát?...
Férje könnyebben veszi:
Savanyú tej neki nem kell,
A fölét ha leeszi.

* «Hiszen két szerelmes
Kis kunyhóban is megfér.»

Így végződik Schiller dala (*An der Quelle...*) Szemere Pál fordításában, mely a század első felében országszerte zengett érzélgő ifjak és leányok ajkán,
A. J. jegyzete.

Őszi este, kandallónál,
Az öreg gróf ott szunyókál;
Bőg a kémény, künn esik, fű.
Hogy belép egy szolga fiú,
S könnyes szemmel oda súg:
«Kapu-rácsnál rongyos nő áll,
Azt mondja, kisasszonyunk.»

«Ha! tépesd le az ebekkel!
Nincs leányom — nem volt — nem kell!»
— Legszomorúbb ez a rajzon,
Ezt ne nézze terhes asszony,
Mert úgy jár, mint a mit lát,
Mint a szegény gróf kisasszony
Mikor úzték a kutyák.

Múlik a tél, esztendő is,
Múlat a gróf, feled ő is;
Nappal verseny és vadászat,
Este keres vídám házat,
Hol van élénk társaság;
S időt ölni felkerül ott
Mindenféle furcsaság.

Asztal-írás ötvenhatban
Vala itt-ott még divatban;
Kisdéd asztal egyik lába
Író-eszközt rejt magába:
A körül sereglenek,
Azzal írnak másvilági
Láthatatlan szellemek.

Szép ajak mond: «Gróf úr nem mer
 Szóba állni a szellemmel.»
 Gróf mosolygva asztalhoz nyúl,
 Csak érinti: asztal indul,
 Szalad ujja közt az ón,
 S a papírra ez van írva
 Ismert kézzel: «Én Verón.»

Arczát éri hús fuvallat,
 Hátranéz s egy «ah!» szót hallat:
 Áll mögötte volt leánya,
 Már nem élő, csak az árnya,
 Sápadt, rongyos, — ím, minő!
 Karján, alva-é vagy halva?
 Egy időtlen csecsemő.

«Nem emelek súlyos vádat,
 Csak elhoztam unokádat;
 Teste nyugszik az enyémmel,
 Vad erdőben temeték el, —
 Nézd, ha élne, szép fiú;
 Lelke szunnyad, nem költ még fel:
 Nem volt arra ért korú.»

Mint kit rémes álma zaklat,
 Gróf néhány szót félbe szaggat;
 Kik ezt látják ott körösleg,
 Vélik olyan különösnek,
 Szóbeszédnek tere tág;
 A gróf elment; — nem is látja
 Többé semmi társaság.

Megy, s bezárja benső zárját,
Hivja gyakran holt leányát;
Kulcslyukon kik hallgatóznak,
Csak felét hallják a szónak:
 A mit a gróf *maga* mond;
Szájról-szájra suttogás kél:
 «Csitt!... való: a gróf bolond.»

Nem, nem az még: szól, tesz, rendel
Most is mindent értelemmel;
De, ha asztalával írat,
Hogy sebére leljen írat,
 És ha lánya megjelen:
Kérdi, kéri, térden állva:
 Engesztelni mit tegyen?

«Nem mondom, hogy «megbocsátok,»
Mert nem tőlem függ ez átok;
Míg szivemben élet égett
Sem táplált az gyűlölséget,
 Megtöré csak fájdalom;
Kérjed Istent: *bűnbocsátni*
 Nála *több* az irgalom.»

«Monddsza hát, hol nyugszik tested?
Gróf atyád már rég kerestet;
Felrakattam új kápolnád,
Aranyozzák büszke tornyát:
 Ott nyugodjál, gazdagon.»
«Oh — hová kopóid úztek —
 Jobb nekem már a vadon!»

Még egy kép jön, az utolsó :
 Márvány kőből nagy koporsó ;
 (Benn egész sort rejt e kriptá.)
 Czímerét most megfordítva
 Vésték rá a kőlapon :
 Ez a sírbolt nem lesz nyitva —
 Csak az ítélet-napon !
 (1877 november 25.)

HAGYATÉK.

«Hát csak írni, mindég írni
 A manó se' tudja, mit ?
 Nosza, már a közönség is
 Lászon egyszer valamit!»

Nem akarok több izgalmat :
 Mert — betegnek — izgalom,
 Ha olvassák itt is, ott is,
 S bírálgatják új dalom.

Hadd maradjon, mint tizenkét
 Év során belém fagyott !
 És ne haljak meg, mint koldus,
 A ki semmit sem *bagyott*.
 (1877 december 1.)

AISTHESIS. (MEGÉRZÉS.)

Bort vett magának a tudós;
Van hozzá tudománya,
Van eszköze: felbontja és
Ízenként latra hányja:

Mi benne a szesztartalom,
Mi a cukor, a mézga?
Festőanyag', csersav', viz', lég
Mi finom zagyvaléka?

S mindez hogyan másul, vegyül? —
Eredmény az: midőn begyül
Hozzá néhány czimbora:
Ihatatlan a bora!

Bor-szedni jár a vén kupecz;
Van néki «borpróbája:»
Nem oly tudákos eszköz az,
Csak nyelve, ínye, szája.

S megismeri a zamatost,
Véknyat, «testest», kövéret;
Ez vén, «magát megette már,»
Ez fiatal, ez érett.

Hordószagút-mit nem visz el; —
S ha önkint nem ereszti fel
Hogy sok legyen, szapora:
Nagyon kapós a bora.

A nyelvnek is törvényeit :
 Széppé, jóvá mi teszi :
 Nyelvész urak jobban «tudják»,
 A költő jobban «érzi».

(1877 deczember 29.)

FORMAI NYÚG.

Pongyola járású lovat fékezd meg erősen :
 S lépni tanul büszkén, tánczhoz emelve nyakát.

(1877 deczember 31.)

A SZÁJASOK.

Sokan szeretnék a hazát :
 De gyűlölik minden fiát,
 Ha népszerű alkalmakon
 Oly nagyot, mint ők, nem kiált.

(1878 február 15.)

EZ AZ ÉLET...

Ez az élet egy tivornya :
 Inni kell, ha rád jön sorja,
 Az örömből, búbánatból,
 Karczos borból, kéj-zamatból.

Inni hosszut és körömré,
 Kedvet búra, bűt örömré ;
 Sok megiszsza vad-őszintén :
 Egy-kettő vigyázva, mint én.

Kivel egykor én mulattam,
Többnyire már pad alatt van :
Én, ki a mámort kerültem,
Helyt maradék, hol leültem.

De, ha végig nézek romján :
Oly sivár volt e tivornyám !
Mért nem ittam úgy, hogy jó-rég
Én is a pad alatt volnék ?...

(1878 márczius 23.)

ENDRE KIRÁLYFI.*

BALLADA.

(Énekli egy hegedűs a magyar táborban, 1347-ben.)

«Mit kötögetsz ? mit fonsz selyem-arany szállal
Én szép feleségem, Johanna királyné ?»
«Neked, uram, látod, hímezők palástot
Koronázó napra : zsinórt verek arra.»

Mosolyog az asszony, de csak szeme, szája. —
«Endre fiam, félek : gonosz itt a lélek.»
Gyanús szeretet az, soha se' visz jóra :
Nápolyba, vitézek ! boszúra, boszúra !

«Fiam édes, Endrém ! nincs e dolog rendén :
Jer vissza hazádba, szép Magyarországba.»
«Nem, anyám : meghalnék, szívem kiszakadna ;
Szeret is Johanna mint a maga lelkét :

* Befoglalva *Toldi szerelme* VIII. énekébe.

Hímezte palástom selyem-arany szállal,
 Rá mentekötőt is gyenge tíz ujjával.»
 Hímes szeretet az, soha se' visz jóra :
 Nápolyba, magyarok! boszúra, boszúra!

Búcsút veve anyja, Erzsébet királyné :
 «Ime, az ujjodra köves arany gyűrű,
 Felvonom azt mindjár': s méreg, aczél nem jár :
 Ősz remete adta, pápa megáldotta.» —

— «Lakol is hát nékem, asszony-feleségem,
 Mind, ki az udvarnál gonosz ellenségem!»
 Bolond bátorság az, soha se' visz jóra :
 Nápolyba, vitézek! boszúra, boszúra!

Kulcsos Averszához, daliás nagy garral,
 Az egész udvarral, megy Endre vadászni.
 Fogadá ott sokszor éjjeli szállásra,
 Lakoma-, hálásra, egy régi kolostor.

«Édes uram, most is ott legyen a *báló*.
 Veti azt Endrének a sok lesben álló.
 Rettenetes éj ez, sohse' virrad jóra :
 Nápolyba, magyarok! boszúra, boszúra!

Meghitt kamarása szólítja ki Endrét
 Éjjeli órában, felesége mellől ;
 Nosza csak rátámad kívül a zsvány had,
 Megfojtani kézzel, máskép sohse' vész el.

Lehánya magáról gyilkosait karja,
 S hogy nyitni akarja, nem nyílik az alvó.
 Áruló szeretet sohase' visz jóra :
 Nápolyba, vitézek! boszúra, boszúra!

Másnap egész udvar régi kolostorbul
Vígán haza fordul palotás Nápolyba :
Szép Endre királyfit holtan, temetetlen
Leli majd a kertben, a ki elébb rányit :

Szorítva nyakára egy drága zsinór van
Zöld selyem fonálból, fényes arany szálból.
Gyilkos szeretet volt, búra vive, búra :
Nápolyba, magyarok ! vérbeli boszúra !

(1877 előtt.)

NEM KELL DÉR...

Nem kell dér az őszi lombnak,
Mégis egyre sárgul :
Dér nekül is, fagy nekül is,
Lesohajt az ágrul.

Nem kell bú az aggott főnek,
Mégis egyre őszül :
Bú nekül is, gond nekül is
Nyúgalomra készül.

Hátha dér-fagy, bú-gond érte,
Ősze is már késő :
Hogy' pereljen sorsa ellen
A szegény lomb és fő!...

(1878 október 10.)

HARMINCZ ÉV MULVA.*

Álmaimat gyakran látogatod most is,
 Rég sir fedez, oh de nem nyughatol ott is,
 Ha ugyan jámbor kéz teneked sirt ásott
 S nem temetetlen bolyg földi alak-másod.

Volna hittünk, mint a római, a hellén,
 Már égne az oltár tova-tüntöd helyjén,
 Magad, istenülve, örök istenek tárt
 Csarnokiban szivnád az üdítő nektárt.

De így is, az évek haladó terhével,
 Mely minket elaggft, te gyarapulsz névvel,
 A mit adál, abból semmi sincs elveszve :
 Firól-fira szállsz te, mint egy közös eszme.

Hanem én, ki veled testben együtt éltem,
 Elborúlok néha s iszonyodva kérdem :
 Vad kozák a láncsát hű szívedbe tolá?
 Vagy fejszével ütött agyon buta oláh?

(1879 január 23.)

A SORS HÚMORA.

Mint folyondár, melynek
 Támasza kidőle,
 Roskad le az özvegy
 — Oly hirtelen özvegy! —
 A fekete földre.

* Lásd : *Emlékezés Petőfira* című költeményeket.

Csak, a ki legárvább,
A legkisebb árva
Mutogat örömmel
A szép új ruhára :
Fekete ruhára.

(1879 július.)

CIVILISATIO.

Ezelőtt a háborúban
Nem követtek semmi elvet,
Az erősebb a gyengétől
A mit elvehetett, elvett.

Most nem úgy van. A világot
Értekezlet igazgatja :
S az erősebb ha mi csint tesz,
Összeül és — helybehagyja.

(1877 körül.)

AZ ORTHOLOGUSOKRA.

1.

Kisültik, hogy a magyar nyelv
Nincs, nem is lesz, nem is volt ;
A mi új van benne, mind rossz,
A mi régi, az meg tót.

(1878 körül.)

II.

A MAGYAR NYELV.

*Motto : Űsd, nem anyád!
Köszöndés.*

Bonczold csak nyelvész! hát baj, hogy az áldozat elvész?
Tartozik ez tereád?... Egy bizonyos: *nem anyád!*

(1877 után.)

III.

A NAGY MUNKA.

Szót, ragot és képzőt idegentől mennyit oroztál
Attól fogva, hogy e négy folyam árja itat,
Miklosich és Dankovszky nyomán s irigyelve babérjok',
Egy sereg ifju tudós rád bizonyítja mohón.
S minthogy utánok a szláv böngészni valót nem igen hágy,
Most jön a német, oláh, új-görög és talián,
Perzsa, tatár, török és a mit száz évig az átkos
Ujító szellem vak dühe furt-faragott.
E nagy munka ha kész, (sietős!) a többivel aztán
Visszamehetsz Magyarom, Scythia téreire.

(1881 vagy 1882.)

AZ IDŐK.

Az időkben semmi nagyság,
Az ember mind csak pénzes zsák,
Szólni hozzá hasztalan:
Szíve nincs, csak szíjja van.

(1877 körül.)

MÉG EGYSZER «A TÖLGYEK ALATT.»

A tölgyek alatt
Sokat ültem másszor,
De meg is bántam
E hibámat százszor :
Jutott nekem érte
Keserű falat ;
Dehogy ülök többé
A tölgyek alatt !

A tölgyek alatt
Verset gabalyíték ;
Ment, — homlokomat
Sem verte veríték :
Vesszőt futa, — hétszer
Föl meg le szaladt
Érte szegény kis vers :
«A tölgyek alatt.»

«A tölgyek alatt
Én ülni ne merjek
Miután lettem
(Magam írom) *gyermek*» —
Nagy ménkü levélben
Jött parancsolat —
«Avagy irjak prózát
A tölgyek alatt»

«A tölgyek alatt
 Beteg, ősz poéta
 Leülhet ugyan,
 Ha nehéz a séta :
 Hanem a ki hatvan
 Telet ért s nyarat,
 Az versbe ne fogjon
 A tölgyek alatt.

«A tölgyek alatt
 Őreg hernyók másznak,
 Melyek ifjan mint
 Lepkék karikáztak ;
 Ez a világ rende,
 (Visszára halad) :
 A ki hernyó, *mászszon*
 A tölgyek alatt !

«De tölgyek alól
 Pindusra ne mászszon,
 S ott mint fiatal
 Ne is hadonázzon ;
 Mi vagyunk, babért ki
 Ott mostan arat :
 Ő fogja be száját
 A tölgyek alatt !»

Mert tölgyek alatt
 Üte lantján csorbát,
 S lánglisztje közé
 Elegyíte korpát ;

Most, ha mi lisztlángot
Őrölt e garad,
Mind korpa ez egytől:
«A tölgyek alatt.»

«A tölgyek alatt
Babérjain ülve
Még élhet ugyan,
Nem irigylem tüle:
Hanem irjon már más,
Ki fiatalabb
S nem rímél a b-re
Így: «tölgyek alatt.»

«A tölgyek alatt» —
Küldöm kritizálva:
Minden sora bűn,
Minden szava szálka,
Nincs benne sem érzés
Sem egy gondolat,
Csupa üres léggömb
«A tölgyek alatt.»

«Ki tölgyek alatt,
Noha csúzos karral,
Üstökbe nem áll
Egy nyári viharral,
S ha érzi szelét, már
Gyáván beszalad:
Hogy' is írna az jót
A tölgyek alatt!»

«A tölgyek alatt
 Felhők szeme rebben» —
 Van-e szép, vagy kép,
 Vagy értelem ebben?
 «Felhők szeme» ilyen
 Csoda-bogarat
 Képzelné... ha czedrus,
 Nem tölgyek alatt!...

«Ám, tölgyek alatt
 Hiu vén poéta
Megszokta nagyon.
 Olvasni nevét a
 Rossz verssel, a melytől
 Már fű-fa szalad...
 Ugy ontja örökké
 A tölgyek alatt.»

«A tölgyek alatt —
 Beteg-é, vagy alszik? —
 Nem orosz lány — de
 Szuszogása hallszik:
 Nosza, *rugjuk* főbe,
 Bármily fenevad,
 Hogy holtra gebedjen
 A tölgyek alatt!»

(1878 május 8.)

«TOLDI SZERELMÉHEZ.»

Későn születél, buksi költemény,
 Tíz vagy húsz évi meddőség után,
 Bátyáid már idősök és nagyok,
 Aggott szülédre szégyent hozsz reám.

Mit mond felőled a nép, a világ,
 Mely rólad a várással rég letett,
 És a reményre, hogy születni fogsz,
 Keresztet arra, hármat is, vetett!?

Testvérid, a kikkel osztolni jössz,
 Irigylük tőled osztály-részedet,
 Sőt tán meg is tagadnak, hogy anyád
 Az ördög tudja, hol, hol nem szedett.

Ha mint Heraklesz, meg nem bírsz tehát
 Minden kigyót s kritikát fojtani:
 Aludj' bölcsődben, egy pisszet se mondj!
 Mért is jövől családod rontani?

(1879 augusztus 31.)

SEJTELEM.

Ifjúkori munkát öregem ne végezz,
 Ha akarod hogy jól menjen sora véghez,
 Mert a keverék-mű a fejedre támad,
 Inkább töredéknek maradjon utánad.

(1880.)

AZ «ÖREG» HÁZRÓL.

*Illa vetus, dominis etiam casa parva duobus
Vertitur in templum.*

Híre pora sincsen már az öreg háznak,
Honnan elindultam földi útazásnak,
Nem is úgy épült, hogy századokig álljon,
Csak rövid tanyául, mint a fecskefészek.
Míg ideje eljön a....

(1877 után.)

A NÉMA HÁBORÚ.

Fáradt szemekre álmokat hoz
Esős idő és ború:
Azt álmodtam én, hogy *bangját*
Elveszté a háború.

Sorba, rendbe voltak állva
Az ellenfél és fele,
Meg van adva ütközetre
A vezérlők kézjele.

De parancsszó ajkon elfúl
Tiszt nem hallja önmagát,
Trombitásnak *látbatod* csak
Duzzadt képit és nyakát.

— — — — —

Itt a kézirat megszakad. Az utolsó versszak, mint befejezésnek
szánt, a lap alján külön van írva.

Irtóznék el e rettentő
Vérontástól a világ
S minden korból, új tavaszból
Ne hullna el a virág.
(1877 után.)

EGYEDÜL...

Még ez egyszer, még utószor
Hadd zendüljön meg dalom ;
Mért sebeim' rejtegetni ?
Szégyen-é a fájdalom ?

Tán könnyebbül a nyílt érzés
Ha sohajban rést talál :
Oh, ez örök benső vérzés ;
Oh, e folytonos halál !
Egyedül a társaságban,
Ezerek közt egyedül
(1877 után.)

A JÓ ÖREG ÚRRÓL.

Ismertem én — ismerte minden,
Nem oly rég azt a jó urat,
Ki öreg volt már férfi renden,
S vénült korig ifjú maradt :
«Öreg» névvel hódolt eszének
Az a bizalmas tisztelet,
Mely a szívet nem érzi vénnek,
S midőn tisztel, inkább szeret.

Egy oly remek könyv mássa volt ő,
 Minőt — évezredben alig —
 Nagy bölcs teremt, vagy égi költő;
 Melytől új eszme foganik
 Firól-fira az ember-észben;
 Élvezi nem, kor, vegyesen:
 Az együgyű is érti részben,
 De a tanult sem teljesen.

Itt a kézirat megszakad, de alantabb van még egy, úgy látszik,
 befejezésnek szánt, félstrófa:

— — — — —
 És a hazafiság — ne lenne
 Méltóbb erény mindannyinál:
 Azt mondanám: nagyobb volt benne
 Az ember a hazafinál.

(1877 után.)

ANAKREONBÓL.

Θαλῶ λαγείν Ατρεΐδας.

Atrideszt akarám és Kadmoszt zengeni: ámde
 Kobzom húrjai rá mind csak Erószt felelék.
 A minap új ideget válték, sőt lantot egészen:
 S Hérakleszt magam, a lant meg Erószt danolá.
 Béke tehát veletek mostantól, isteni hősök!
 Mert e lant egyedül a szerelemre való.

(1877 után.)

ROMULIDAE CANNAS...

1. Ulászló hagyományos sirverse.

Cannæt római vér, az enyim Várnát örökté:
 Ember, okúlj innen: vétek az esküszegés.
 Engem is a papság ha nem indít béke-törésre,
 Most Magyarország nem hordana ozman igát.
 (1877 után.)

ÍGY IS JÓ.

Szép a független nyugalom:
 Megérleli egy-egy dalom;
 Nem, mintha nem volnék beteg,
 De nyugtat az, hogy — *lebetek*.
 (1877 szeptember.)

VAKSÁGBAN.

— — — — —
 Köszönöm, oh Isten, köszönöm azt neked,
 Hogy hatvan évemig *látbatám* remeked,
 Ezt a szép világot...
 (1877.)

EMLÉKRE.

(A saját szenvedéseire vonatkozik.)

Fölszóltottak verset írni a v—i honvédemlékre. Ecce :

Itt nyugosznak a honvédek:
 Könnyű nekik, mert nem élnek!

(1878—79.)

ÉV-NAPRA.

I.

Ma hatvankét esztendeje annak,
 Mikor engem megtettek Johannak,
 Esztendeim hát bővibe' vannak,
 Nem sok időt ígérek magamnak.

(1879 márczius 8.)

II.

Nyolczvan év
 Ritka szép;
 Hetven év
 Jó, ha ép;
 Hatvannégy esztendő:
 Untig elegendő.

(1881 márczius 2.)

III.

SEJTELEM.

Életem hatvanhatodik évébe'
 Köt engemet a jó Isten kérébe,
 Betakarít régi rakott csűrébe,
 Vet helyemre más gabonát cserébe.
 (1882 márczius 2.)

HORATIUSBÓL.

Az, kit ügyes-bajosok faluról városba czibáltak,
 «Nincs a föld hátán boldog, csak a városi!» úgy mond.
 ... *De én nem mondom ezt.*
 (1880.)

HOC ERAT IN VOTIS.*

Ez volt vágyam netovábbja,
 Hogy ne légyek senki bábja.
 Kötelesség vampyr vádja
 Ne háljon mindig velem;
 Gondolám, majd egy kis birtok
 Vételére pénzt szorítok,
 Ott el-ültetek, s el-irtok;
 Új erdőért, mívelem.
 A csatából, bár nyomorral,
 Fél-kézláb, de ép gyomorral
 Hazatérni — győzelem.

* E cím Horatius egyik satirájának (Lib. II. Sat. 6.) kezdősora.

S bárha nem lesz rajta kastély,
 Kenyerében sem kakastéj;
 Sőt kopasz nyár, zord havas tél
 Több mint tavasz és zefír:
 Semmi légvár! semmi ábránd,
 Mi a jelenből tovább ránt,
 S úzve tarka szép szivárványt
 Mindig a jövőbe sűr!
 Boldog az, kit a ma-hozta
 Örömetől meg nem foszta
 Sem a holnap, sem a hír.

Nézni — oh, mint egykor régen —
 A mi szép van földön égen;
 Boldog első gyermekségem
 Otthonos vidékeit; —

— — — — —
 — — — — —

(1878 körül.)

SZÁSZ KÁROLYNAK,

«Szép élet» (Kalobios) című költeménye megjelenésekor.

Kalobios Károly! munkálj, örülj, szeress;
 Oly nyugalmat, mint én, ne találj, s ne keress.
 (1879.)

TÖRÖK PÁLNAK.

Pál, *fordulásod* forduljon mindig örömre!
 Pál, *megtérésed* hagyja sokára az Ég.
 (1880.)

A «TAVASZ-ÜNNEPÉLY»* ALBUMÁBA.

Anyai gond, anyai báj
 Virraszt a bölcső felett,
 Redős homlok, mosolygó száj,
 Az aggódó szeretet ;
 Kire ily nap nem derül :
 Szánd az árvát, könnyörülj.

(1880.)

KÜLÖNBSÉG.

Az ifju évek bajt hoznak s visznek,
 Ha rontanak, viszont jóvá tesznek :
 Az öreg évek — éveik rossznak —
 Nem visznek többé, mindig csak hoznak.

(1880 február.)

A JÓSÁGOS ÖZVEGYNEK.**

Ne hagyjon el engem a múzsa kegyelme,
 Ne fogyjon el addig ez a vékony elme,
 Míg rólad is egy dalt könyvembe nem írok,
 (Szűk hála, de minden a mit adni bírok).

Búbánatos özvegy! — rég özvegye Annak,
 Kit Klio följegyzett már halhatatlannak,

* Gyermekek-menedékhely javára rendezett ünnepély 1880-ban.

** Bezerédj István özvegye.

Mert «Örök Igazság» volt szava járása,
Az neve, az tette, az példa-adása.

Ki — míg az önérték, az ősi jog örvén,
Nem hallgat e szóra, s még haboz a törvény —
Tettel bizonyítja, mit hirdete szája:
Hogy szabad a jobbágy, földje és munkája.

Rád est a pazarlást hagyta dicsőségül,
Ősi birtokát a régi panasz nélkül,
S a kopárt édenre ápolva, mivelve
Megmutatá: mit tesz szorgalom és elme.

És ez az érdem még kamatozott nálad,
Birta örökségét gyenge női vállad,
Áldozni, mikép őt, nemesen, közjóra,
Téged is oly készen lele minden óra.

Egynek nem adatván — anyja levél soknak,
Kik hűlt poraidban is áldani fognak;
Senki vigasz nélkül nem forga körüléd,
A hol egy köny csillant, te azt letörüléd.

Ez vala örömed, — s tűzhelyednél látni,
Kik voltak a férjed elvtársi, baráti;
Hol — mint nemes arcza hiú árnyék-képen —
Szelleme is folyvást ott lenge közében.

Ott, mikor fordulón volt a *Haza* sorsa,
(*Bölcsé* ajakáról nekem is hullt morzsa),
Hogy' kössük a múlttal a jövőt össze:
Fehér asztalodnál pendült meg az eszme.

De fogy ez asztal már, oszlanak vendégi, —
 Csak úrnője maradt a kegyes, a régi;
 Bánatos arczára fénysugarat vetnek
 Alkonyi felhői szép emlékezetnek.

(1880 január 27.)

DALSZÖVEGŰL.

Huzd rá cigány, a kedves nótámat,
 Had' oszoljon tőlem a búbánat,
 Ez az élet úgy is csak egy óra:
 Nem jut abból sok idő a búra.

Hadd pezsegjen a poharunk nedve,
 Attól jön meg magyar ember kedve . . .

.....

(1880 szeptember.)

CSALFA SUGÁR.

Kis bokor, ne hajts még,
 Tél ez, nem tavasz;
 Kis lány, ne sohajts még;
 Nem tudod, mi az.

Bokor új hajtását
 Letarolja fagy;
 Lány kora nyílását
 Bú követi, nagy.

Szánám a bokorkát
 Lomb- s virágtalan;
 S a lányt, a botorkát,
 Hogy már oda van!
 (1880 márczius.)

EGY ARA SIRKÖVÉRE.

El nem aludt lámpám; csak, mint nem-földi menyasszony
 Hoztam el: éjfélnél várni az égi *Jegyest*.^{*}
 Könnyetek értem hát, szüleim, már omlani szűnjék:
 Balzsamot, ím, mennyből hint *Ilondtók* alá.
 (1880 június.)

TOLDY SIRJÁRA.

Toldy Ferencz tetemét nagy erővel nyomja ez a sir,
 S kétszerezett súlylyal féltve takarja porát,
 Mennyei szikra nehogy csapván a lelkes öreghez,
 Új munkára legott keljen a hantok alól.
 (1880 július 2.)

ŐSZ FELÉ.

Oh, mint szeretném újra élni
 Az ifjúság arany korát,
 Még egyszer újra átremélni
 Hosszú reményeim sorát, —

^{*} Máté evang. XXV. r.

Hévvél haladni a tetőnek,
 Borítaná bár köd, homály —
 Míg fénybe' most, a lejtőnek
 Ragyogva, de mögötte áll!
 (A hatvanas évek kezdetéről.)

TANULSÁG.

Rossz szememről egy nagy könyvben
 Míg megkérdem a tudást:
 Jó tanácsot nem lelek, de
 Kapok új szemgyuladást.
 Most tanács is, tanulság is
 Ebből könnyen vonható:
 Tűrj pihenve; a természet
 A legjobb útmutató.
 (1881.)

MELYIK TALÁL.

Hogy melyik arczképet választom rajzai közzől?
 Fényképfő úr! a botos és kalapost.
 Mint maradó vendég, ül s áll a többi nyugodtan,
 Menni csak egy készűl: útja van: ez leszek én!
 (1880 márczius.)

EN PHILOSOPHE.

Azt hívém, hogy életem,
Philosoph módjára,
Csöndes daczczal végzem majd,
Ha jutok fogytára.

Azt hívém: tört* dal lesz az,
Mely derülten játszik,
Míg rájegyzí jámbor kéz :
«A többi hiányzik.»

Most látom, hogy a mi volt,
Eltűnt édes mámor ;
«Vanitatum vanitas»
Maga is a humor.

Nem marad Kómosz velem,
Sem a szende múzsák,
Csak a humor-nélküli
Pusztá nyomorúság.
(1880 deczember.)

* Töredék.

A. J. jegyzete.

A REGGEL.*

(Természetrajz.)**

Földünk mind hegyesebb szög alatt fordítja keletnek
 A pontot, hol az én pusztai kis lakom áll.
 Szóke világát már az egen terjeszti előre
 A Nap s jelzi, mikép fordulok arra felé.
 Majd pirosabb színt vált, megtörvén fénye a földi
 Fennlebegő párák ködszerű cseppjeiben;
 És, mint nagy gömböt, veti a horizonra csalárdúl
 A levegő-réteg vérpirosan hüvelyét.***
 Ez még nem Nap — ihol szemmel nézhetni beléje;
 Ám, ha derékszög alatt dől zenithemre a fény:
 Égő gáztakarója körét meglátom a Napnak,
 Mely a mi Földünkénél (szám ide!) -szorta nagyobb;
 Hogy kicsinek látszik, nagy távolléte okozza,
 Oly keskeny szög alatt éri sugára szemem.
 Már körül a gyárok kéményeiből viszi nagy fel
 Könnyű korom-terhét a neki fűlt levegő.
 Vas sinen a gőzgép nagy terhet vonva közelget,
 Mert a súrlódás nem köti meg kerekét.

* Megjelent a Gyulai Budapesti Szemlé-jében, XXVIII. kötet, Hajnal Péter álnév alatt.

** Gáncsolják a költőket, hogy a természetet még mindig a régi tudatlan módon írják le, nem úgy, mint a tudomány haladása kívánná. Ehol egy kísérlet. *A. J. jegyzete.*

*** Hiba, mert a napnak nincs hüvelyé. — Szerk.

Szintén *A. J. saját jegyzete.*

Mily szép most minden, kezdik kilehelni a fák is
Élenyöket, — s széngázt színi be lombjaikon.
A levegő-réteg, mely Földünket beborítja,
Kékszínű tömegén játszva eget mutogat.
Ah de mi ez? Hőség megritkította köröttem
A levegőt s felszáll, váltja rohanva hideg.
Képződnek szaporán s gyülekeznek vízi parányok
S összeverődve legitt földre csapódnak alá.
Testem is a hőnyt likacsin már veszteni kezdi,
Adieu természet! Vissza lakomba megyek.

(1881.)

VIZKERESZTKOR.

Ha napfényes vízkereszt
Megcsordítja az ereszt,
Akkor évben jól ereszt
A kalász és a gerezd.
Őregektől tudom ezt,
Higyjük el, probatum est.
Kelt: hoc anno Buda-Peszt.

(1882.)

MI VAGYOK ÉN?

Mi vagyok én? Senki Pál.
Egy fájó gép, mely pipál.

(1882.)

AZ AGG SZINÉSZ.

Még egy pár jelenet! s a függöny aláfol,
A lámpa kialszik, taps és füttty elhallgat;
Még egy pár jelenet! — s vége. Azután — oly
Néptelen, rideg, bús lesz a deszkaalkat:
A nézők csoportja hazaszéled innét,
Egykedvűn felejtí mosolyát vagy könnyét,
És a hosszú dráma, melyben színre lépék,
A nagy játékrendből ki lesz hagyva, végkép.
(Hihetőleg az utolsó évekből.)

JEGYZETEK.

1. *Csanád.* (1. kötet 196. lap). E költemény tervvázlata, a költő feljegyzése szerint ez volt:

Győzelemmel tér meg István, a szent király, a besenyők elleni hadjáratából, Fehérvárba. Reán, a besenyő fejedelem, harcztéren esett el. Roppant zsákmányt hoz a magyar sereg: aranyat, drágaköveket stb. A zsákmány felosztatik: sisakkal mérik a drágaságot. A király kapja egy harmadát — s a maga részét a fehérvári szentegyháznak adja: arany oltárt, keresztet, kelyheket — arannyal áttört papi köntösöket csináltat. Harmadrészén a sereg osztozik; harmada pedig a király két ifjú rokona: Csanád — Doboka fia — és Gyula, mint vezérek közt lenne felosztandó. De a zsákmány közt van még egy drága kincs, Reánnak leánya, az aranyhajú Lélá. Csanád most előáll, drágaságbelli osztályrészét Gyulának engedi, úgymond, ő csak Lélát akarja. Gyula hasonlóképp nyilatkozik. Csanád elsőségét vitatja: ő ragadta ki Lélát a lángok közül, — ő hozta el, ő védte az úton: Gyula fegyverrel, párbajjal követeli a leányt. Már épen viadalhoz készülnek; de István elveszi a leányt, Gizela királyné szolgálói közé adja: a hősokeket pedig azzal csöndesíti le, hogy azé lesz, ki az óriás termetű Ótomot legyőzi. Ótom, a Galád bolgár fejedelem ivadéka, Bodonból betört az országba, azt a Marosig elfoglalta, ottan egy várat rakott, azt maga nevére keresztelte. Csanád elindul hadával, megelőzi Gyulát, megszáll a Maros innetső partján, Ótomot párbajra hívja. Az elfogadja a kihívást, a Maros közepén egy porondon megtörténik a viadal, Ótom elesik. Csanád akkor — miután Ótom káromló pogány nyelvét kivágta és tarsolyába rejtette, őt ott hagyta a madarak és halak étkéül, maga pedig seregével átkél a Maroson, Ótom várát lerontja és diadalünne-

pet ül népével együtt. Vigadnak, Ótom asszonyaival, kiket rabbá ejtettek, Csanád is jó napot csinál magának, s a faramadom után elalszik. — Gyula későn jött, megtudva a történeteket, nyelvét marja dühében, hogy a győzelem dicsőségét elrabolta tőle Csanád, s hogy a Léla birtokától el kell esnie. E közben megtalálja az elesett Ótomot, fejét levágja, s Istvánhoz viszi, jeléül, hogy győzött. Már István át akarja adni Lélát, de eszébe jut, hogy Csanád hol késhetik oly soká — azért függőben hagyja a dolgot. Csanád, miután Ótom tartományát egészen visszafoglalta, megtér. Gyula követeli a leányt, bemutatván a fejet, midőn Csanádnak eszébe jut, hogy nyelvét kivágta volt, s ez által földeríti igazságát. Gyula megszágyenül Csanád pedig jutalmul kapja a leányt, Ótom várát és tartományát; az előbbi felépítteti háromszor erősebbre és *Csanád*-nak nevezi el.

II. *Ártatlan dacx.* (II. 137.) «Fekete hálátlanság volna, el nem ismernem s nyíltan nem hirdetnem a M. T. Akadémiától, érdemen fölül, nyert jótéteményeket s többféle kitüntetést; másrésztől buta kajánság, nem örvidenem tudományos előmenetelünk oly ünnepe, minő a nemzet áldozatkészségéből díszesen fölépült házának megnyitása volt. A főntebbi humorkás elmejáték csupán amaz egyéni fájdalmas benyomás szüleménye, hogy a határozottan *titkári lakásnak* épült lakrészt, az *én* megválasztásom után idegennek adták bérbe, nekem pusztán lakbér és bérlak közt engedtetvén szégyenítő választás. Azonban ez állapot nem tartott sokáig; 1867-ben báró Eötvös, akkori elnök, maga szólított föl e tisztí lakás elfoglalására, melynek nagyobb részét, csekély évi bérért, használtam 1870-ig, midőn az igazgató-tanács kegyessége a bért is megszüntette; lemondásom után pedig (1879), az Akadémia a lakást holtig ingyen átengedte.»

Arany János jegyzete.

ARANY JÁNOS ELŐSZAVA

AZ „ELEGYES DARABOK” CZÍMŰ VERSGYŰJTEMÉNYÉHEZ.*

Szokatlan, hogy valamely író, ki még él s talán munkára sem képtelen, ennyi töredékek lépjen közönség elé, mennyit e kötetben vesz az olvasó. Az ilyenek, ha nem *de funere domini rapta*, méltán nyomhatnák szerzőjükre a könnyelműség vádját. Azért, mi ritkább szokásim közé tartozik, nem hagyhatom őket néhány sor előszó nélkül.

Az idő, melyben e töredékek nagyobb része kelt, nem vala alkalmas hosszabb költői dolgozatokra. Nem, másutt se, a nyugoti gazdagabb irodalmakban, hol az össze nem pontosulhatott költői erő színtén apróságokban elforgácsolva látjuk; annál kevésbbé nálunk, az 1849 utáni leveretés időszakában, mely kivált a szerző lelkületére ólomsúlylyal

* E gyűjtemény jeligéje a következő volt:

Mellette és körülé vannak
Rimai sok törött sohajnak:
Szárnyaszegett dalok....
Romok közt andalog.

A gyűjteményben a következő versek foglaltattak:

Bolond Istók (I. Ének), Rózsa és Ibolya (Népmese), Losonczy István, A betyár, A laczikonyha, Furkó Tamás, A falu bolondja, Vojtina levelei öcscséhez, A magyar táncz (Részlet), Tájkép, Hunyadi csillaga, Mátyás dalünnepe, Csabához előhang, Irjak? ne irjak?, Tassoból, Ariostoból, A poloska, Horatiusból (Megszegett sok esküvése), Népdalok (Sirva jön a magyar nóta), Az új magyar költő, Görögből (Kallimachosz), Német dal (Oh mint zúg), Szerkesztői levél, Cynismus, A Mab királyné, Testvéri ünnep, Vojtina Ars poétikája.

borult. Ki egyes dolgozatim évszámára pillant, látni fogja, hogy 1848-ig, három év alatt (pedig szellemnyűgöző hivataltól éjente lopott órákban) négy nagyobb dolgozatot fejeztem be, több-kevesebb sikerrel. E korból nincsenek töredékeim; és ha a szomorú catastrophá közbe nem jő, később is alig hagytam volna valamit befejezetlen. De jött az általános izgalom, jött a csüggedés kora. Mint a patak, melynek útjába sziklatömbök hengerültek, egyszerre irányát vesztí: egy része tóvá téspe, más része több ágra szakadva keresi a kifolyót, de különböző szerencsével; némely ágacska vékony hegyi csurgó alakjában menekül, más vadvíz gyanánt bukkan elő, más, egy darabig futva, posványnya lapul, vagy iszap és fővénytalajban vész el: úgy voltam én. Hajtott a munkádszton, de nem találtam irányomat. Az a derült nagyobb munka, melyben 1848 előtt hős-idylli képeket kezdtem rajzolni (Toldi), elvesztette rám varázsát; más, kedélyemhez s az általános hangulathoz illőbb tárgyat kelle keresnem. Így fogtam a *Bolond Istók* első énekébe, mely mű, fesztelen alakjában, mind subjectiv élményeim s érzelmeim, mind a közhangulat humorának kifejezésére alkalmasnak látszott. De a munka nagynak volt kezdve, a modor is nálunk szokatlan: kétely fogott elő, vajjon minden rápazarlott erőm és időm után is fogja-e élvezni a magyar közönség. Annnyival igazoltabbnak hívé m ez aggodalmat, mert a belőle egy vidéki lapban név nélkül megjelent mutatvány (csaknem az egész első ének) mondhatni semmi figyelmet se gerjesztett, s ha egy nagyon competens műbírónak évek mulva tett nyilatkozatát kiveszem (ki az ismeretlen szerzőt váltig magasztalta előttem), bizony a varjú sem károgott utána. Istókkal egyidejűleg, vagy már elébb, némely kisebb munkákat is körvonaloztam. Ilyen lett volna *Furkó Tamás*, mely a forradalmi bramarbások hőstettein akart nevetni — sirnom kellett, s abbahagytam. Ilyen a *Falu bolondja*, mely azt akarta feltüntetni, beszély alakban, mivé lesz a nép közt egy oly költői természet, mely a mostoha körülményekből soha ki nem fejlődhetve, nyom-

talanul vész el. Később ez alapeszmét, nagyobb mérvben, a Bolond Istókba vittem volna át. A *Betyár* című néprománcz-kört tárgya miatt nem véltem kiadhatónak valaha. *Vojtina levelei* egy a hivatlan dúdolókat elriasztó satiracyclus akart lenni. Megszántam szegényeket, hisz magyarul dëngicséltek! Még egyszer, évek mulva, zaklatott az ösztön, e modorban valamit írni; de már nem ostorozva, inkább tanítólag: s kezdém *Vojtina Ars poetikáját*. De kritikai lapszerkesztésem alatt elég alkalmam volt meggyőződni, hogy praeceptorstárgom nem kell senkinek — jó, hát nem kell. — Az a néhány stanza, mely Mátyás bevonulását ecseteli, bizonyos efféle látványosság által gerjesztve, egy a nagy király udvarában játszó sajátóságos béke-eposz kezdete lett volna. Csaba tervezései nyomták háttérbe; itt leginkább a stanzák alakja végett áll.

Azonban egy (1853 óta tapasztalt) physikai változásom mind inkább elcsüggeszte, hogy nagyobb művet valaha befejezhessek. A kisebb költemények ez idő tájt meglehetősen felszaporodtak: de minden kísérlet, a nagyobbakat egész kitartással révpaptra vonszolni, csak fájdalmas elégedetlenségben végződött. Így lettem én, hajlamom, irányom, munka ösztönöm daczára, subjectiv költő, egyes lyrai sóhajokba tördelve szét fájó lelkemet. Midőn e convulsiók után nyugalmam vissza kezdte térni: a balladákhoz fordulék. Ezek elsőjét («Rákócziné»), mely azonban most sem «opportunist») még 1848-ban írtam, csupán népdalunk nyomán indulva, előbb mint csak egyet is láttam volna az éjszaki balladákból. A forma tetszett nekem is, másnak is; s elcsüggedve hosszabb lélekzetű munkák befejezhetése felől, egy balladakört terveztem: *A Hunyadiak*. Három-négy ballada lett az eredmény. Nem sorjában akartam megírni, hanem majd egy, majd más kiválóbb mozzanatot ragadni meg, azután úgy kötni össze egy egészszé. De meg kelle győződnöm, hogy százával a ballada nehezen jó; s ha ihlet jőne is, egység bajosan lesz.

Ha még főlemlítem, hogy *Losonczi* 1848-ban egyenesen a népre hatni akaró iránynyal volt írva, s így inkább krónikás

modorban tartva ; s hogy *Tassót* és *Ariostót* nem vala szándékom egészen lefordítani, csak kísérletet tévék, minő hang s forma lenne alkalmas mindenikhez : be is zárhatom ez apológiát, Goethe módosított szavaival :

Wie ich Zeit und *Muth* verthan :
Zeigt das Büchlein lustig an.

Pest, 1867. márcz. 1.

TARTALOM.

	Lap
Reg és est (1854) — — — — —	5
A bajusz (1854) — — — — —	5
Egy kis hypocondria (1854) — — — — —	14
A pusztai fűz (1852) — — — — —	15
A fülemile (1854) — — — — —	17
Baranovszky Miklós sírkövére (1854 deczember 25.) — —	23
Hatvani (1855) — — — — —	23
Emlékezés Petőfira (I. és II. 1851, III. 1855) — — —	27
Népnevelés (1855) — — — — —	30
Dal és öt forint (1855 körül) — — — — —	32
Árva fiú (1855) — — — — —	33
A vén gulyás (1855) — — — — —	35
A vén gulyás temetése (1855) — — — — —	37
Bor vitéz (1855) — — — — —	38
A tetétleni halmon (1855) — — — — —	41
Stanzák «Mátyás dalünnep» cz. kísérletből (1855) — —	43
Zács Klára (1855) — — — — —	47
Szondi két apródja (1856) — — — — —	51
Irjak? ne irjak? (1856) — — — — —	54
Mirza Shaffyból (1856) — — — — —	58
Az ihlet percze (1856) — — — — —	60
Néma bú (1856) — — — — —	60
A hegedű száraz fája (1856) — — — — —	61
Pázmán lovag (1856) — — — — —	61
Sírva jön a magyar nóta (1856) — — — — —	68
Balzsamcsepp (1857) — — — — —	69

	Lap
Béranger halálakor (1857) — — — — —	70
Hollósy Kornéliának (1857) — — — — —	71
A bujdosó (1857) — — — — —	71
Köszöntő-dal (1857) — — — — —	72
Az utolsó főpap (1857)— — — — —	72
A walesi bárdok (1857) — — — — —	75
Nyerészkedés (1857) — — — — —	79
A lejtőn (1857) — — — — —	80
Ballada az elűzött és visszatért grófról (1858) — — — —	81
Tanári jubileumra (1858) — — — — —	84
Wohl Janka emlékkönyvébe (1858 jun. 29.)— ' — — — —	85
A poloska. — Ghazel (1858) — — — — —	86
Az új magyar költő (1859)— — — — —	89
Reményinek (1859) — — — — —	91
Juliska leányomhoz (1859) — — — — —	92
Széchenyi emlékezete (1860)— — — — —	92
A dalnok elhullt (1860.) — — — — —	101
Az örök zsidó (1860) — — — — —	101
Rendületlenül (1860) — — — — —	103
Kies ősz (1860 okt. 20) — — — — —	105
Czilinder (1860) — — — — —	107
1861 — — — — —	107
Magányban (1861 ápril) — — — — —	107
Palóczy László halálára (1861 ápr. 27.) — — — — —	109
Szerkesztői levél Jókaihoz (1861) — — — — —	110
Cynismus (1861)— — — — —	111
Vojtina Ars poétikája (1861) — — — — —	112
Szép ősz (1861) — — — — —	121
Az élelápok rajzolóihoz (1861)— — — — —	122
Epitaphium (1861) — — — — —	122
Kitör az (1862 körül) — — — — —	122
A három pipa-utca (1861) — — — — —	123
Szüllőhelyem (a hatvanas évekből) — — — — —	123
Poéta és politikus (1862)— — — — —	123

	Lap
Széchenyi a Tiszán (1862) — — — — —	124
Testvéri ünnep (1862) — — — — —	124
Anyagond (1863) — — — — —	126
A Mab királyné (1864) — — — — —	127
Német dal (1864 körül) — — — — —	129
Megszegett sok esküvése (1863) — — — — —	129
Emlékül (1864) — — — — —	130
Kempelen Ríza sírkövére (1864) — — — — —	131
Görgei Arthur leányának (1865 nov. 21.) — — — — —	131
Báró Kemény Zsigmondhoz (1865) — — — — —	132
Grammatika versben (1865 körül) — — — — —	135
Ártatlan dacz (1865 decz. 11.) — — — — —	137
Leányomhoz (1865 decz. 13.) — — — — —	138
Juliska sírkövére (1866) — — — — —	139
Feljajdulás (1866) — — — — —	140
Juliska emlékezete (1866) — — — — —	140
Intés — — — — —	140
A csillag-hulláskor (1867) — — — — —	141
A haza sorsa (1867) — — — — —	142
Demokrata nóta (1867) — — — — —	142
Emlékre (1867) — — — — —	143
Fél magyarság (1867) — — — — —	143
Pohárköszöntő (1867) — — — — —	143
Tompa sírkövére (1868) — — — — —	144
Az ördög elvitte a pénzczt (1868 körül) — — — — —	144
Kóbor Tamás (1868—1870 körül) — — — — —	145
Hinc illaz (1868) — — — — —	154
Az 1869-iki választások — — — — —	154
Az alkotmányos sarjadék (1869) — — — — —	154
Tompa sírkövére — — — — —	155
Szegény Miska sírkövére (1869) — — — — —	155
Sírsors (1869) — — — — —	155
Főtitkárság (1869) — — — — —	155
Uram bátyám (1869) — — — — —	156

	Lap
Károly császár forrásaihoz (1869) — — — — —	156
Nőmhöz (1869) — — — — —	157
Búcsú a fürdőről (1869) — — — — —	157
Mirtusz lombja közé (1870 körül) — — — — —	157
Akadémiai papírszeletek (1863—1880) — — — — —	158
Az Űstökösnek (1871 decz. 24.) — — — — —	161
Piroska betegségében (1871 decz. 28.) — — — — —	161
1872 május 1. — — — — —	162
Aj-baj — — — — —	162
Ének az öregsegről (1875 körül) — — — — —	163
A köztársasághoz (1873 körül) — — — — —	163
Chinai dalok (I—III.) (1873 körül) — — — — —	164
Epilogus (1877 júl. 6.) — — — — —	171
Az elkésett (1877 júl. 7.) — — — — —	173
Vásárban (1877 júl. 9.) — — — — —	174
Tamburás öreg úr (1877 júl. 12.) — — — — —	175
A «hazáról» (1877 júl. 12.) — — — — —	177
A lepke (1877 júl. 13.) — — — — —	177
Honnan és hová (1877 júl. 14.) — — — — —	179
Tengeri-hántás (1877 júl. 15.) — — — — —	181
Az ünneprontók (1877 júl. 21.) — — — — —	186
Mária! bűneid meg vannak bocsátva (1877 júl. 22.) — —	189
Mindvégig (1877 júl. 24.) — — — — —	189
A régi panasz (1877 júl. 26.) — — — — —	191
Rangos koldus (1877 júl. 27.) — — — — —	193
Nővünk együtt (1877 júl. 30.) — — — — —	195
Éjfél párbaj (1877 júl. 31.) — — — — —	196
Öreg pinczér (1877 aug. 2.) — — — — —	200
A tölgyek alatt (1877 aug. 5.) — — — — —	202
Kozmopolita költészet (1877 aug. 8.) — — — — —	205
Vándor czipó (1877 aug. 11.) — — — — —	207
Meddő órán (1877 aug. 9.) — — — — —	211
Semmi természet! (1877 aug. 17.) — — — — —	211
Hidavatás (1877 aug. 22.) — — — — —	213

	Lap
Kortársam halálán (1877 aug. 25.)	216
Hírlap-áruló (1877 aug. 25.)	218
Duna vizén (1877 aug. 28.)	220
Végpont (1877 szept. 11.)	221
Még egy (1877 szept. 12.)	221
Ének a pesti ligetről (1877 szept. 17.)	222
Plevna (1877 szept. 21.)	227
Ex tenebris (1877 szept. 24.)	228
Vörös Rébék (1877 szept. 26.)	229
Intés (1877 szept. 29.)	232
Tetemre hívás (1877 okt. 27.)	233
Almanach 1878-ra (1877 nov. 4.)	236
Haja, haja (1877 nov. 7.)	239
Dal fogytán (1877 nov. 19.)	239
A kép-mutogató (1877 nov. 25.)	240
Hagyaték (1877 decz. 1.)	246
Aisthesis (Megérzés) (1877 decz. 29.)	247
Formai nyűg (1877 decz. 31.)	248
A szájasok (1878 febr. 15.)	248
Ez az élet (1878 márcz. 23.)	248
Endre királyfi (1877 előtt)	249
Nem kell dér (1878 okt. 10.)	251
Harmincz év múlva (1879 jan. 23.)	252
A sors húmora (1879 júl.)	252
Civilisatio (1877 körül)	253
Az orthologusokra (I. 1878 körül, II. 1877 után és III. 1881 vagy 1882)	253
Az idők (1877 körül)	254
Még egyszer «A tölgyek alatt» (1878 máj. 8.)	255
«Toldi szerelméhez» (1879 aug. 31.)	259
Sejtelem (1880)	259
Az «öreg» házról (1877 után)	260
A néma háború (1877 után)	260
Egyedül (1877 után)	261

	Lap
A jó öreg úrról (1877 után) — — — — —	261
Anakreonból (1877 után) — — — — —	262
Romulidæ Cannas (1877 után) — — — — —	263
Így is jó (1877 szept.) — — — — —	263
Vakságban (1877) — — — — —	263
Emlékre (1878—79) — — — — —	264
Év-napra (I. 1879 márcz. 8., II. 1881 márcz. 2. és III. 1882 márcz. 2.) — — — — —	264
Horatiusból (1880) — — — — —	265
Hoc erat in votis (1878 körül) — — — — —	265
Szász Károlynak (1879) — — — — —	266
Török Pálnak (1880) — — — — —	266
A «Tavaszi ünnepély» albumába (1880) — — — — —	267
Különbség (1880 febr.) — — — — —	267
A jóságos özvegynek (1880 jan. 27.) — — — — —	267
Dalszövegül (1880) — — — — —	269
Csalfa sugár (1880 márcz.) — — — — —	269
Egy ara sírkövére (1880 jún.) — — — — —	270
Toldy sírjára (1880 júl. 2.) — — — — —	270
Ősz felé — — — — —	270
Tanulság (1881) — — — — —	271
Melyik talál (1880 márcz.) — — — — —	271
En philosophe (1880 decz.) — — — — —	272
A reggel (1881) — — — — —	273
Vízkeresztkor (1882) — — — — —	275
Mi vagyok én? (1882) — — — — —	275
Az agg színész (hihetőleg az utolsó évekből) — — —	276
Jegyzetek — — — — —	277
Arany J. előszava — — — — —	279

A «KISEBB KÖLTEMÉNYEK» CZÍMEI ÉS KEZDŐSORAI.

(A római szám a kötetet, az arab szám a lapot jelöli.)

	Lap		Lap
A bajusz — — — —	II. 5	A hegedű száraz fája —	II. 61
A betyár — — —	I. 135	A holtak álmai felett —	I. 234
Ablak alatt — — —	I. 30	A honvéd özvegye —	I. 147
A bujdosó — — —	II. 71	A Hunyadi ballada-kör	
A büszke Szion elesett	II. 72	darabjai — — — —	I. 310
A csillag-hulláskor — —	II. 141	Aisthesis — — — —	II. 247
A dajka sirja — —	I. 198	Aj-baj! — — — —	II. 162
A dalnok búja — — —	I. 218	A jó öreg úrról — —	II. 261
A dalnok elhullt — —	II. 101	A jóságos özvegynek —	II. 267
A Dismal-mocsárok tava	I. 47	Akadémiai papír-szeletek	II. 158
A falu bolondja — —	I. 140	A kalapom czilinder —	II. 107
A fájdalommal, gyerme-		A képmutogató — — —	II. 240
kek — — — — —	II. 140	A kincskeresők — — —	I. 306
A földrengés — — —	I. 254	A kincstalálók — — —	I. 306
A fülemile — — — —	II. 17	A király ünnepét fogom	
Ágnes asszony — — —	I. 298	énekelni — — — —	II. 43
A gyermek és szívárvány	I. 202	A kis pokol — — — —	I. 194
A Hæmus ormán s a		A költő hazája — — —	I. 199
Dunánál — — — —	II. 227	A köztársasághoz — —	II. 163
A hajótorótt — — —	I. 165	A laczikonyha — — —	I. 142
A hamis tanú — — —	I. 256	A lantos — — — —	I. 104
A három pipa-utca —	II. 123	A lantot, a lantot — —	II. 189
«A hazáról» — — — —	II. 177	A lámpa csügged, az éjféli	
A haza sorsa — — —	II. 142	setét — — — —	I. 213
A hegedű — — — —	I. 284	A legszebb virág — —	I. 63

	Lap		Lap
A lejtőn — — — —	ll. 80	A sárkány — — — —	l. 277
A lepke — — — —	ll. 177	A sors humora — —	ll. 252
A liget akáczí lenézték a fenyvet — — — —	ll. 123	A szájasok — — — —	ll. 248
Alkalmi vers — — — —	l. 249	A szegény jobbágy —	l. 35
Áll a kis lak pusztán, ridegen — — — —	l. 243	A szép horganytű —	ll. 164
Állj elő vén Márkus —	l. 256	A szőke reg. a barna éj	l. 209
Állottam vizének mély- ségei felett — — — —	l. 238	A «Tavaszhűnnepegy» al- bumába — — — —	ll. 267
Álmaimat gyakran láto- gatod most is — — — —	ll. 252	A tetétleni halmon —	ll. 41
Almanach 1878-ra — —	ll. 236	A tölgyek alatt — —	ll. 202
Álmodám tavasszal — —	l. 51	A tölgyek alatt sokat ül- tem másszor — — — —	ll. 255
Álom — való — — — —	l. 81	A tör — — — — —	ll. 167
A Mab királyné — — —	ll. 127	Atrideszt akarám és Kad- moszt zengeni — — — —	ll. 262
A méh románcza — — —	l. 30	A Tudománynak háza va- gyon — — — — —	ll. 137
A múlt időnek bölcsei —	l. 156	A tudós macskája — —	l. 40
Anakreonból — — — —	ll. 262	A varró leányok — —	l. 28
A néma háború — — —	ll. 260	A vén gulyás — — — —	ll. 35
Anyagond — — — — —	ll. 126	A vén gulyás temetése —	ll. 37
Anyai gond, anyai báj —	ll. 267	A vén sírásó haldokol	l. 187
A poloska — — — — —	ll. 86	A vigasztaló — — — —	l. 267
Április 14-én — — — —	l. 96	A világ — — — — —	l. 230
A pusztai fűz — — — —	ll. 15	A walesi bárdok — — —	ll. 75
A pusztá rémei — — —	l. 307	Az agg színész — — —	ll. 276
A rab golya — — — — —	l. 38	Az alföld népéhez — —	l. 54
A rablelkek — — — — —	l. 77	Az alkotmányos sarjadék	ll. 154
A radványi sötét erdőben	ll. 233	Az egri leány — — — —	l. 293
Aranyaimhoz — — — — —	l. 33	Az elhagyott lak — — —	l. 243
Arkádia-féle — — — — —	l. 274	Az elkésett — — — — —	ll. 173
A reggel — — — — —	ll. 273	Az emberélet utjának felén — — — — —	l. 194
A régi panasz — — — —	ll. 191	Az élcslapok rajzolóihoz	ll. 122
A rodostói temető — —	l. 65	Az életet már megjártam	ll. 171
Ártatlan dacz — — — —	ll. 137	Az én fiatal koromban —	ll. 143
Árva fiú — — — — —	ll. 33	Az 1869-iki választások	ll. 154
Árva golya áll magában	l. 38		

	Lap		Lap
Az időkben semmi nagy-		Baranovszky Miklós sir-	
ság — — — — —	11. 254	kövére — — — — —	11. 23
Az ifju évek bajt hoznak		B. Kemény Zsigmondhoz	11. 132
s visznek — — — — —	11. 267	Beállottam a Bocskai-	
Az ihlet percze — — —	11. 60	csapatba — — — — —	1. 89
Az, kit ügyes-bajosok —	11. 265	Beborult a csillagos ég	
Az, mi a költő lelkének	1. 57	felettünk — — — — —	1. 308
Azok a magyarok, kik e		Behantozatlan áll — —	11. 28
hazát — — — — —	1. 79	Bele nézek a nagy éj-	
Az orthologusokra — —	11. 253	szakába — — — — —	11. 211
Az óra lüktet lassú per-		Bende vitéz lakodalmát	
czegéssel — — — — —	11. 107	lakja — — — — —	11. 196
Az ó torony — — — — —	1. 178	Beszedem szép gyolcsom	
Az ördög elvitte a finán-		a fehéritőrül — — —	11. 126
czot — — — — —	11. 144	Béranger halálakor — —	11. 70
Az «öreg» házról — —	11. 260	Bort vett magának a tudós	11. 247
Az öreg pinczér se gya-		Bort ide a billikomba —	11. 72
nítja — — — — —	11. 200	Bor vitéz — — — — —	11. 38
Az öreg úrnak van egy		Both bajnok özvegye —	1. 312
tamburája — — — — —	11. 175	Bucsú a fürdőtől — —	11. 157
Az örökség — — — — —	1. 79	Bús az ősznek hervadása	11. 92
Az örök zsidó — — — —	11. 101	Bús Tisza partjaitól —	11. 23
Az özvegy ember árvái	1. 183		
Azt hittem, öröm vagy,		Cannæz római vér — —	11. 263
s kezdettem örülni — —	11. 161	Chinai dalok — — — —	11. 164
Azt hívé, hogy éle-		Civilisatio — — — — —	11. 253
tem — — — — —	11. 272	Csak hiába! elmaradt az	11. 193
Az új évet (ócska tárgy)	1. 249	Csak öt forintot kértem	11. 32
Az új görög dalnok — —	1. 43	Családi kör — — — — —	1. 222
Az új magyar költő — —	11. 89	Csalfa sugár — — — —	11. 269
Az utolsó főpap — — —	11. 72	Csanád — — — — —	1. 196
Az ünneprontók — — —	11. 186	Csatába ment az ifjú hon-	
Az «Üstökös»-nek — —	11. 161	véd — — — — —	1. 147
		Csendes dalok — — — —	1. 283
Ballada az elűzött és visz-		Csillag tűnt fel, fényes	
szatért grófról — — —	11. 81	csillag — — — — —	1. 310
Balzsamcsepp — — — —	11. 69	Csongorádi Pista magában	1. 137

	Lap		Lap
Czakó sirján — — —	1. 49	Egynémely nagyocska	
Czillinder — — —	11. 107	emberre — — —	1. 126
«Cynismus», tisztelt All-		Egy nép lakik túl ten-	
gemeine? — — —	11. 111	geren — — —	11. 71
Dal és öt forint — —	11. 32	Egy pohár bor a kezében	11. 35
Dal fogytán — — —	11. 139	Egy roppant sárkány —	1. 277
Dalszövegül — — —	11. 169	Egyszer egy kis leány	
Dante — — — —	1. 138	mit tett fel magába?	1. 181
Deák Ferencz! megélünk		Egy szó nyilallott a hazán	
mi — — — —	11. 142	keresztül — — —	11. 92
Debreczeni sokadalom!	11. 140	Eh! mi a kő jutott hoz-	
De gustibus — — —	1. 156	zám — — — —	1. 161
De ime! az ég föld hír-		Eh! mi gondod a jövőre?	11. 191
telen feltámad — —	1. 154	Ej, ej, garázda tél apó —	1. 180
Demokrata-nóta — —	11. 142	Éjféli párba — —	11. 196
De nyugszik immár csen-		Ej! haj! ne szomorkodj	1. 183
des rög alatt — —	11. 28	Eldorádo — — —	1. 59
Domokos napra — —	1. 211	Elcselt a Rigó lovam pat-	
Dult az elem — — —	11. 124	kója — — — —	11. 68
Duna vizén lefelé úsz a		El innét, finnyás orrú	
ladik — — — —	11. 220	satnya nép — — —	1. 142
Edward király, angol ki-		Él-e még az isten? —	1. 78
rály — — — —	11. 75	Előre lantok!... vagy	
Egressy Gábornak —	1. 153	mi a guta — — —	1. 172
Egy a pálya, egy a vég-		El nem aludt lámpám,	
cél — — — —	1. 96	csak mint nem-földi	
Egy ara sírkövére —	11. 270	menyasszony — —	11. 270
Egyedül — — — —	11. 261	Élt, szeretett, meghalt;	
Egyedül volt szobájában		nincs hézag utána ne-	
az asszony — — —	11. 167	mében — — — —	11. 155
Egyesülés — — —	1. 57	El van már temetve ama	
Egy életünk egy halálunk	1. 62	korcs bennünket — —	11. 135
Egy kis hypocondria —	11. 14	Emlékezés Petőfire —	11. 27
Egykori tanítványom em-		Emléklapra — — —	1. 115
lékkönyvébe — — —	1. 186	Emlékre — — — —	11. 143
		Emlékre — — — —	11. 264
		Emlékül — — — —	11. 130

	Lap		Lap
Emlények (Emlékezés		1872 május 1. — — —	ll. 167
Petőfi-re) — — —	ll. 27	Ez volt vágyam netovábbja	ll. 265
Endre királyfi — —	ll. 249	Fáradt szemekre álmokat	
Ének a pesti ligetről —	ll. 222	hoz — — — —	ll. 260
Ének az öregségről —	ll. 163	Fátyolos ablakon kívül-	
Én is Arkádiában — —	l. 274	ről — — — —	ll. 168
Én is éltem vagy		Fekszem kínos ágyon —	l. 81
nem élet — — —	l. 241	Felhőbe hanyatlott a dré-	
Én láttam a bimbót, én		geli rom — — — —	ll. 51
láttam azt — — —	l. 186	Feljajdulás — — —	ll. 140
En philosophe — — —	ll. 272	Fél magyarság — — —	ll. 143
Enyhülés — — — —	l. 237	Férfikorom vége felé, már	
Én vagyok az anyám átka	l. 100	is — — — —	ll. 156
Epilogus — — — —	ll. 171	Férj, szüle, testvérnek	ll. 139
Epitaphium — — —	ll. 122	Fiamnak — — — —	l. 113
Erdély — — — —	l. 87	Formai nyűg — — —	ll. 248
Érzékeny bucsú — —	l. 207	Forrás, kit Helicon kara	
Este van, este van: ki-ki		méltán zöngve magasz-	
nyugalomba — — —	l. 222	tal — — — —	ll. 156
Este van már, csóka, varjú		Földi! mit csináltok? —	l. 65
feketén kóvályog — —	l. 183	Földünk mind hegyesebb	
Eszünkbe jusson, hol ve-		szög alatt fordítja ke-	
szett el — — — —	l. 227	letnek — — — —	ll. 273
Évek, ti még jövőendő		Főttkárság — — —	ll. 155
évek — — — —	l. 110	Furkó Tamás — — —	l. 124
Év kezdetén — — —	l. 189	Fut Mohammed földön,	
Évnapi — — — —	l. 122	vizen — — — —	l. 317
Évnapi — — — —	ll. 264	Függ már szögén a hárfa	ll. 239
Év utolján — — —	l. 249	Fűzes Tiszaparttól Bi-	
Ez a szoba, hol én most	l. 133	harig egy róna — —	l. 261
Ex tenebris — — —	ll. 228	Ghazel — — — —	ll. 89
Ez az élet egy tivornya	ll. 248	Gondolatok a béke-con-	
Ez-e hát a puszta? —	l. 307	gressus felől — — —	l. 156
Ezelőtt a háborúban —	ll. 253	Görgei Arthur leányának	ll. 131
Ezernyolczszáz harmincz-		Grammatika versben —	ll. 135
kilencz — — — —	ll. 157		
1861 — — — —	ll. 102		

	Lap		Lap
Gyékényes, abroncsos al-		Hire pora sincsen már	
földi szekér — — —	II. 174	az öreg háznak — —	II. 260
Gyöngy, harmat, liliom,		Híres falu Gömörben J.	II. 30
szellő, sugár, villám —	I. 233	Hírlap-áruló — — —	II. 218
		Hiu sovárgás — — —	I. 259
Ha álom ez élet — —	I. 110	Híves borongó őszi nap	I. 162
Hagyaték — — — —	II. 246	Hoc erat in votis — —	II. 265
Haja-haja, hagyma haja	II. 239	Hogyan nem írni most?	II. 55
Hajdanában, a mikor még	II. 17	Hogy bemutatja magát	II. 122
Hajdanában, hol volt, hol		Hogy melyik arcképet	
nem — — — —	I. 303	választom? — — —	II. 271
Hajnali kürt — — —	I. 209	Hol a költő a végtelenbe	
Haj, ne hátra, haj előre!	I. 97	vész — — — —	II. 59
Hála Isten! este van		Hol volt, hol nem? há-	
megin' — — — —	I. 113	rom ember — — —	I. 306
Ha levette gyarló testet	II. 130	Hollósy Kornéliának —	II. 71
Hallottad a szót: «ren-		Holtodiglan . . . holt-	
dületlenül» — — —	II. 103	miglan — — — —	I. 304
Halnak, halnak, egyre		Honnan és hová? — —	II. 179
halnak — — — —	II. 60	Horatiusból — — —	II. 265
Ha napfényes vízkereszt	II. 275	Hová, hová, édes férjem	I. 244
Ha nézem gyöngye lábadat	II. 58	Hunyad alatt egy kis ház-	
Ha ritkul a vásári tér —	II. 145	ban — — — —	I. 312
Harmincz év múlva —	II. 252	Hunyadi csillaga — —	I. 310
Hát csak írni, mindég		Huzd rá cigány, a ked-	
írni — — — —	II. 246	ves nótámat — — —	II. 269
Hát ez a szabadság napja	I. 77		
Hát jól van így, amice		Ifjúkori munkát öregem	
Tompa — — — —	II. 155	ne végezz — — —	II. 259
Hatvani — — — —	II. 23	Így is jó — — —	II. 263
Haynaunál, Bachnál go-		Igyunk biz' azt egy-egy	
noszabb — — — —	II. 154	kicsit — — — —	I. 284
Háziurasság — — —	I. 128	Írjak? ne írjak? — —	II. 54
Hecz, hecz! — — —	I. 122	Írjak? ne írjak? Egy	
Hej! iharfa, juharfa —	I. 132	istencsapás — — —	II. 56
Hídavatás — — — —	II. 213	Intés — — — —	II. 140
Hinc illæ — — — —	II. 154	Intés — — — —	II. 232

	Lap		Lap
Írószobám — — —	I. 133	Karácson éjszakán — —	I. 109
Írtó háború volt küzdél- med — — — — —	II. 154	Karddal, melyet dicsővé tenni — — — — —	II. 91
Ismertem én — ismerte minden — — — — —	II. 261	Károly császár forrásai- hoz — — — — —	II. 156
Isten veled, Karlsbad szép tája — — — — —	II. 157	Kassa mellett egy föl- várban — — — — —	I. 293
Itthon — — — — —	I. 229	Kelsz és lenyugszol észre- vétlenül — — — — —	I. 122
Itt, hová csak későn, csak nagy-néha téved — —	I. 88	Kempelen Ríza sírkövére	II. 131
Itt nyugosznak a hon- védek — — — — —	II. 264	Kertben — — — — —	I. 192
Itt ülök, az órák hosszú voltát mérvén — — —	I. 107	Kertjében a kis fülmile	II. 59
Itt van tehát: megjött az Új-év — — — — —	II. 236	Kertészkedem mélán, nyugottan — — — —	I. 192
Izabella királyné Budá- ban — — — — —	I. 269	Kél és száll a szív vi- harja — — — — —	I. 237
Jár számküszönten az árva kölkök — — — — —	II. 89	Keserűből jön az édes	II. 228
Jobb dolgunk volt a Bach korában — — — — —	II. 154	Kérdjétek a kalyibától —	II. 89
Jó huszár volt Pista — —	I. 139	Későn keltél öreg! hová indulsz már ma? — —	II. 173
Jó költőktől azt tanultam	II. 232	Későn születél, buksi költemény — — — —	II. 259
Jöhetsz tőlem, vidor ta- vasz — — — — —	II. 162	Két éles kard — — — —	I. 309
Jött az ördög hegedű- szóval — — — — —	II. 144	Kidőlt immár sok ép, erős	II. 216
Juliska elbujdosása — —	I. 181	Kies ősz — — — — —	II. 105
Juliska emlékezeté — —	II. 140	Kifelé az évnék a sze- kere rúdja — — — —	I. 249
Juliska leányomhoz — —	II. 92	Ki, ki a mezőre! nem álhatnak ellent — —	I. 233
Juliska sírkövére — —	II. 139	Ki, ki bátran a szabadra!	II. 121
Kalobios Károly! mun- kálj — — — — —	II. 266	Kimentem a ligetbe újra	II. 222
Kapisztrán — — — — —	I. 317	Kinek nyúl farknyi a re- ménye — — — — —	II. 207
		Ki nekem álmaimban — —	II. 27
		Ki nem szeretne pénzt, sokat — — — — —	I. 306
		Királyasszony kertje — —	II. 47

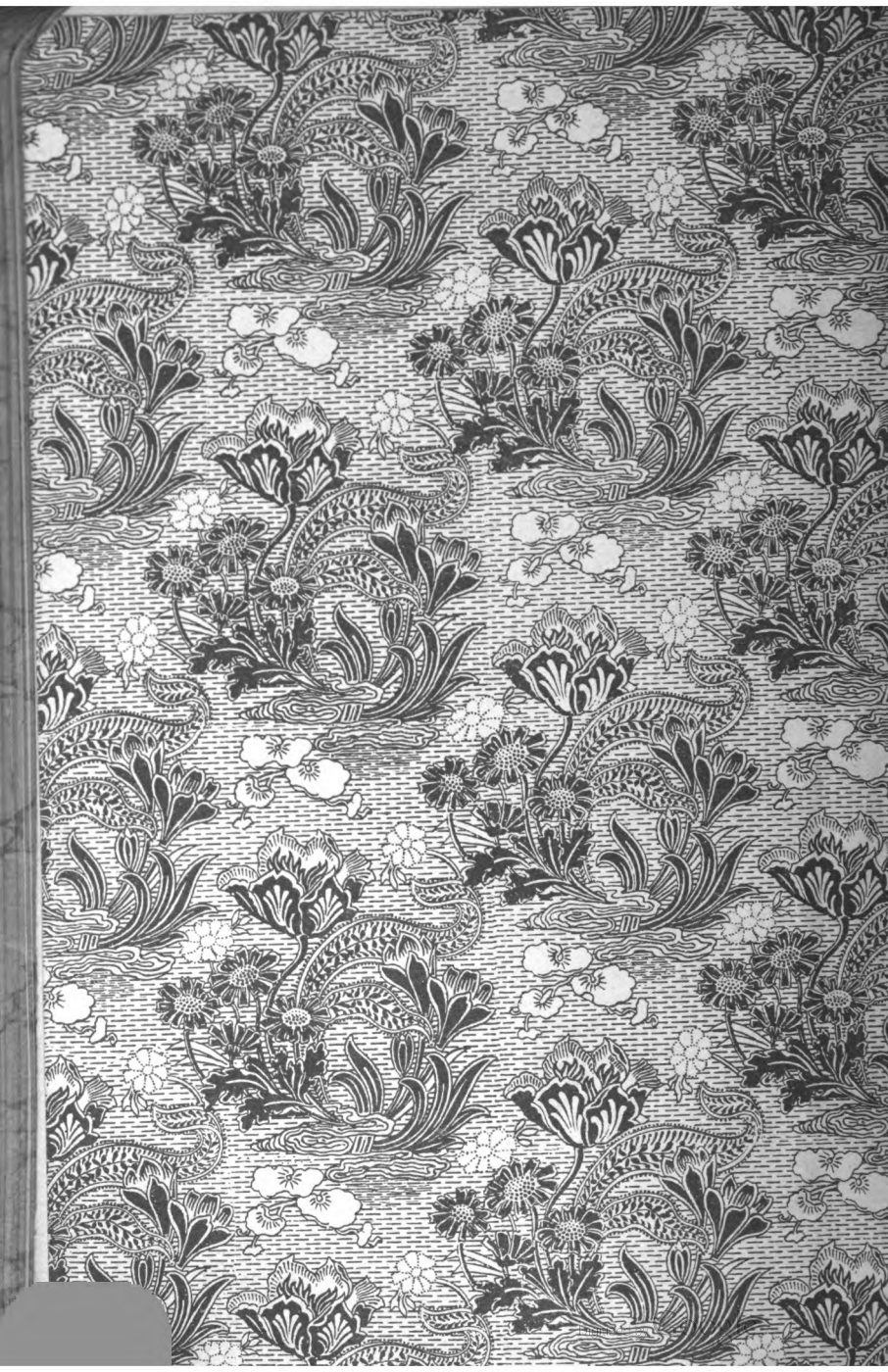
	Lap		Lap
Kis bokor, ne hafts még!	II. 269	Letésem a lantot —	I. 120
Kisfaludy egy pipáról —	II. 123	Lóra, magyar, lóra! —	I. 64
Kis hajó az én reményem	I. 131	Lyányok, lyányok: lakodalom — — —	I. 28
Kisútik, hogy a magyar nyelv — — —	II. 253	Magánosan, mint egyes falevél — — —	I. 115
Kitelt az év, a perc lejára — — —	II. 23	Magányban — — —	II. 107
Kitör az — — —	II. 122	Magyar Misi ám a le- gény — — —	I. 235
Ki ültetett engem sivatag pusztába — — —	II. 15	Magyar Miska olyan ember — — —	I. 256
Kivánsz nagy nyreményt? — — —	II. 79	Makámát írni — — —	II. 86
Ki zengi meg, ha én nem	I. 124	Ma hatvankét esztendeje	II. 264
Kóbor Tamás — — —	II. 145	Marciánus büszke császár — — —	I. 309
Koldus ének — — —	I. 118	Mária! bűneid meg vannak bocsátva! — —	II. 189
Kondorosi csárda mellett	I. 135	Mátyás anyja — — —	I. 321
Kórágyn ott, nagy beteg — — —	II. 138	«Mátyás dalünnepe» —	II. 43
Kortársam halálán —	II. 216	Meddő napok! üres lakok — — —	II. 14
Kosmopolita költészet —	II. 205	Meddő órán — — —	II. 211
Kósa Bandit ösmeri a helység — — —	I. 140	Megjöttetek? de már, de már — — —	I. 33
Ködbe vész a nap sugára — — —	II. 38	Megszegett sok esküvésed — — —	II. 129
Költőkl a végzet ellen	I. 128	Megtörtént — — —	I. 87
Köszönöm, oh isten —	II. 263	Megüdvözöllek régi búmdalával — — —	II. 107
Köszöntő dal — — —	II. 72	Még áll a domb s én állok a felett — —	II. 41
Krisztus urunk szent Péterrel — — —	I. 284	Még egy — — —	II. 221
Különbség — — —	II. 267	Még egy pár jelenet s a függöny aláfol —	II. 276
Küszöbről-küszöbre járok	I. 118	Még egyszer «A tölgyek alatt» — — —	II. 255
Küzdelem a létért — —	II. 142		
V. László — — —	I. 318		
Leányomhoz — — —	II. 138		
Lelkem pusztaságos éjjelén keresztül — —	I. 109		

	Lap		Lap
Még ez egyszer, még		Mit is akarsz? . . . nézz	
utószor — — — —	II. 261	az időre — — — —	II. 221
Még nem hallom a pa-		Mit kötögetsz? mit fonsz	II. 249
csirtát — — — —	II. 105	Mi vagyok én? Senki Pál	II. 275
Melyik talál? — —	II. 271	Monda Lajos a nagykirály	I. 288
Mely riadalma soká vala		Muzsika szól: dörög a	
édentáji mezőnek —	II. 124	menny — — — —	I. 62
Menj, fáradt veterán —	II. 109	Művész hazája széles e	
Mese, mese: mit talál-		világ — — — —	I. 199
tam — — — —	II. 131		
Mi a tűzhely rideg ház-		Nagy emberek, nagy em-	
nak — — — —	I. 267	berek — — — —	I. 126
Midőn aroncsolt anyagon	II. 139	Nagy lett volna a tudós-	
Midőn még életet — —	I. 165	nak — — — —	I. 40
Midőn szüleid és mind		Nagy-Szalonta nevezetes	
a kik szeretünk — —	I. 211	város — — — —	I. 178
Miért, hogy minden frakk-		Ne hagyjon el engem a	
farkot — — — —	II. 122	múzsza kegyelme — —	II. 267
Mi lelt téged, bús gilicze		Ne lettél volna szívem	
madárka? — — — —	I. 74	gyermeke — — — —	II. 140
Mily rövid az élet! —	II. 179	Nem fákllya vagy életem	II. 162
Mindenki annyit ér, a		Nem itt, nem itt van az	
hogy — — — —	II. 218	én világom — — — —	I. 266
Mindvégig — — — —	II. 189	Nem kell dér — — — —	II. 251
Mint a madár a fészkére	I. 229	Nem szégyellem, nem is	
Mint a Noé hű galambját	I. 253	bánom — — — —	II. 205
Mint a szerelmes boldog		Nemzetőr-dal — — — —	I. 58
álminál — — — —	II. 60	Néma bú — — — —	II. 60
Mint egy alélt vándor	I. 231	Német dal — — — —	II. 129
Mint folyondár, melynek	II. 252	Népnevelés — — — —	II. 30
Mint nevők e versben —	II. 143	Névnapi gondolatok —	I. 107
Mióta romba dőlít oltá-		Nincs végezve itt még a	
ridon, Hazám — — — —	II. 140	czikk — — — —	II. 122
Mirtusz lombja közé —	II. 157	No, kertész úr, ma szép	
Mirza Shaffyból — —	II. 58	esőnk volt — — — —	II. 211
Mit csinálunk? — — — —	I. 65	. . . No lám, a Mab ki-	
Mit hallok Andris — —	I. 166	rályné volt veled — —	II. 127

	Lap		Lap
Némhöz — — — —	11. 157	Poéta és politikus — —	11. 123
Nővünk együtt — — —	11. 195	Poétai recept — — —	1. 233
Nyalka hussár — — —	1. 123	Pohárköszöntő a Csen-	
Nyerészkedés — — —	11. 79	gery-családra — — —	11. 143
		Pongyola járású lovat	
Oh, hát visszaterel új vi-		fékezd meg erősen —	11. 248
har, új hab a — — —	11. 163	Postalegény köszöntője	1. 253
Oh jöszte be jó öreg éne-		Puha fehér ágyam hullá-	
kesünk — — — —	11. 81	mos reddőn — — —	1. 215
Oh, mint szeretném újra			
élni — — — —	11. 270	«Quem di odere» —	
Oh, mint zúg, mint da-		hangzott a panasz —	11. 84
gad — — — —	11. 129		
Oh, ne bántsd a költőt,		Rangos koldus — — —	11. 193
ha lombok alá fut —	1. 228	Ráchel — — — —	1. 213
Oh! ne nézz rám oly		Ráchel siralma — — —	1. 215
sötétben — — — —	1. 226	Rákócziné — — — —	1. 74
Oh, ne sújtsák a szelíd		Rásút az esthajnal —	1. 98
nőt — — — —	11. 189	Reg és est — — — —	11. 5
Ott a költő sírja, a ki-		Reményem — — — —	1. 131
csi ny fehér domb —	1. 49	Reményinek — — — —	11. 91
Ölelő karokkal mennek		Rendületlenül — — —	11. 103
ki elődbe — — — —	1. 153	Ritka vendég Rácország-	
Öreg pinczér — — —	11. 200	ban — — — —	1. 313
Őszszel — — — —	1. 162	Ríza jöve! zendült —	11. 131
Őz végén — — — —	1. 233	Romulidéz Cannas — —	11. 263
		Ropog a tűz, messze sűt	
Palóczy László halálára	11. 109	a vidékre — — — —	11. 182
Pál, fordulásod — — —	11. 266	Rossz szememről egy	
Párjavesztett gilliczének		nagy könyvben — — —	11. 271
szíve fáj — — — —	11. 71	Rozgonyiné — — — —	1. 244
Pázmán lovag — — —	11. 61	Rózsa és lbolya — — —	1. 303
Perényi — — — —	1. 304	Rózsa Sándor — — —	1. 89
Pihenni már. — Nem,			
nem lehet — — — —	11. 101	Sebtében eddig írtam —	11. 221
Piroska betegségében —	11. 161	Sejtelem — — — —	11. 259
Plevna — — — —	11. 227	Semmi természet! — —	11. 211

	Lap		Lap
Síratni őt? Bérangert?	II. 70	Szibinyáni Jank — —	I. 313
Sir Patrick Spens — —	I. 262	Szigethazám, szigethazám	I. 43
Sírt ástak néki, nyirkost,		Szilágyi Örszébet levelét	
hideget — — — —	I. 47	megírta — — — —	I. 321
Sírt az ég egyik szemé-		Szilveszter-éjen — —	I. 187
vel — — — —	I. 202	Szív, örömtől elszokott	
Sírva jön a magyar nóta		szív — — — —	II. 69
világra — — — —	II. 68	Szondi — — — —	I. 308
Sírsvers — — — —	II. 155	Szondi két apródja —	II. 51
Sokan szeretnék a hazát	II. 248	Szólta a fiú: kettő vagy	
Soknak lettem már, hogy		semmi — — — —	II. 213
élek — — — —	II. 195	Szőke Panni — — —	I. 36
Sötét éjben, rideg laká-		Szülőhelyem Szalonta —	II. 123
ban — — — —	I. 218		
Stanzák «Mátyás dalün-		Tamburás öreg úr —	II. 175
nepe» eposzi kísérlet-		Tanári jubileumra —	II. 84
ből — — — —	II. 43	Tanulság — — — —	II. 271
Süvegemen nemzetiszin		Tavaszzal, mikor a fűzfa	
rózsa — — — —	I. 58	zöldelt — — — —	II. 164
Sűrű setét az éj — —	I. 318	Tájkép — — — —	I. 261
Száll az este — — —	II. 80	Tele vagyok, dallal va-	
Szász Károlynak — —	II. 266	gyok tele — — — —	II. 112
Szegény Miska sírkövére	II. 155	Temetőben — — — —	I. 234
Szent László — — —	I. 288	Tengeri-hántás — — —	II. 182
Szeretem a reggelt —	II. 5	Természet, ki ezer kép-	
Széchenyi a Tiszán —	II. 124	ben — — — —	II. 144
Széchenyi emlékezete —	II. 92	Testvéri ünnep — —	II. 124
Széles országúton anda-		Tetemre hívás — — —	II. 233
log a jobbjágy — —	I. 35	Télben — — — —	I. 51
Szép a független nyuga-		Télen nyáron nincs több	
lom — — — —	II. 263	csak egy kabátom —	I. 207
Szép megtiszteltetés —	II. 155	Téli vers — — — —	I. 180
Szép ősz — — — —	II. 121	Ti, kikért teremnek a	
Szép virág a rózsa —	I. 63	búzakeresztek — — —	I. 54
Szerkesztői levél — —	II. 110	Tiszaparton táboroz a hu-	
Szerkesztő Ur! tisztelt		szárság — — — —	I. 138
báró! — — — —	II. 132	«Toldi szerelméhez» —	II. 259

	Lap		Lap
Toldy sírjára — — —	II. 270	Vásárban — — — —	II. 174
To love, to like, enyel-		Vess lángot előttem —	I. 65
génk — — — —	II. 85	Vége az országgyűlésnek	II. 110
Tompá Mihály tetemén		Végpont — — — —	II. 221
ez elomló szikla nem		Vén vagyok már — Isten	
emlék — — — —	II. 155	látja — — — —	II. 163
Tompá sírkövére —	II. 144	Viszik Marczi bácsit —	II. 37
Tompá sírkövére — —	II. 155	Visszatekintés — — —	I. 241
Török Bálint — — —	I. 269	Vízkeresztkor — — —	II. 274
Török Pálnak — — —	II. 266	Vojtina ars poétikája —	II. 112
		Vojtina levelei öcsééhez	I. 166
Új esztendő... patvarba		Volnék kis pacsirta —	I. 259
új — — — —	I. 189	Volt egy anyának (így	
«Uram bátyám» — —	II. 156	szól a rege) — — —	II. 124
Útczahosszat bóg a sze-		Volt egy falu — nem	
gény marha — — —	I. 122	tudom hol — — —	II. 5
Úl a király Dunfermlin-		Vörös Rébék — — —	II. 229
ben — — — —	I. 262		
Úl Isztragomban István		Wagné asszony — —	II. 168
szent király — — —	I. 196	Wohl Janka emlékköny-	
		vébe — — — —	II. 85
Vakságban — — —	II. 263		
Van egy ország: Eldo-		Zavarva lelkem, mint a	
rádó — — — —	I. 59	bomlott cimbalom —	I. 27
Van-e olyan hamvába		Zács Klára — — — —	II. 47
holt fiatal — — —	I. 101	Zendül, kondul szent ha-	
Vágtat a ló a pusztába	I. 240	rangszó — — — —	II. 186
Vágy — — — —	I. 266	Zengi epigrammáa fényt,	
Válasz Petőfinek — —	I. 27	melyet a görög ellen	II. 161
Válság idején — — —	I. 88	Zöld lepke, mint hulló	
Vándor cipő — — —	II. 207	levél — — — —	I. 177
Vándor megállj! hó! bá-		Zuleikához — — —	II. 58
muld e követ! — —	II. 143	Zúg az erdő, lecsapott	
Vára öblös teremében —	II. 61	a felszél — — — —	I. 104

U.C. BERKELEY LIBRARY

C004970223

LESZIK K. KÖNYVKÖTŐ BUDAPEST